

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Seneca, Lucius Anneus.; af det Latinske oversatte og med enkelte Anmærkninger oplyste af Christian Gorm Limkilde.

Titel | Title:

Lucius Annæus Seneca's mindre moralske Afhandlinger

Udgivet år og sted | Publication time and place: Odense : S. Hempel, 1801

Fysiske størrelse | Physical extent:

[8], 253 s.

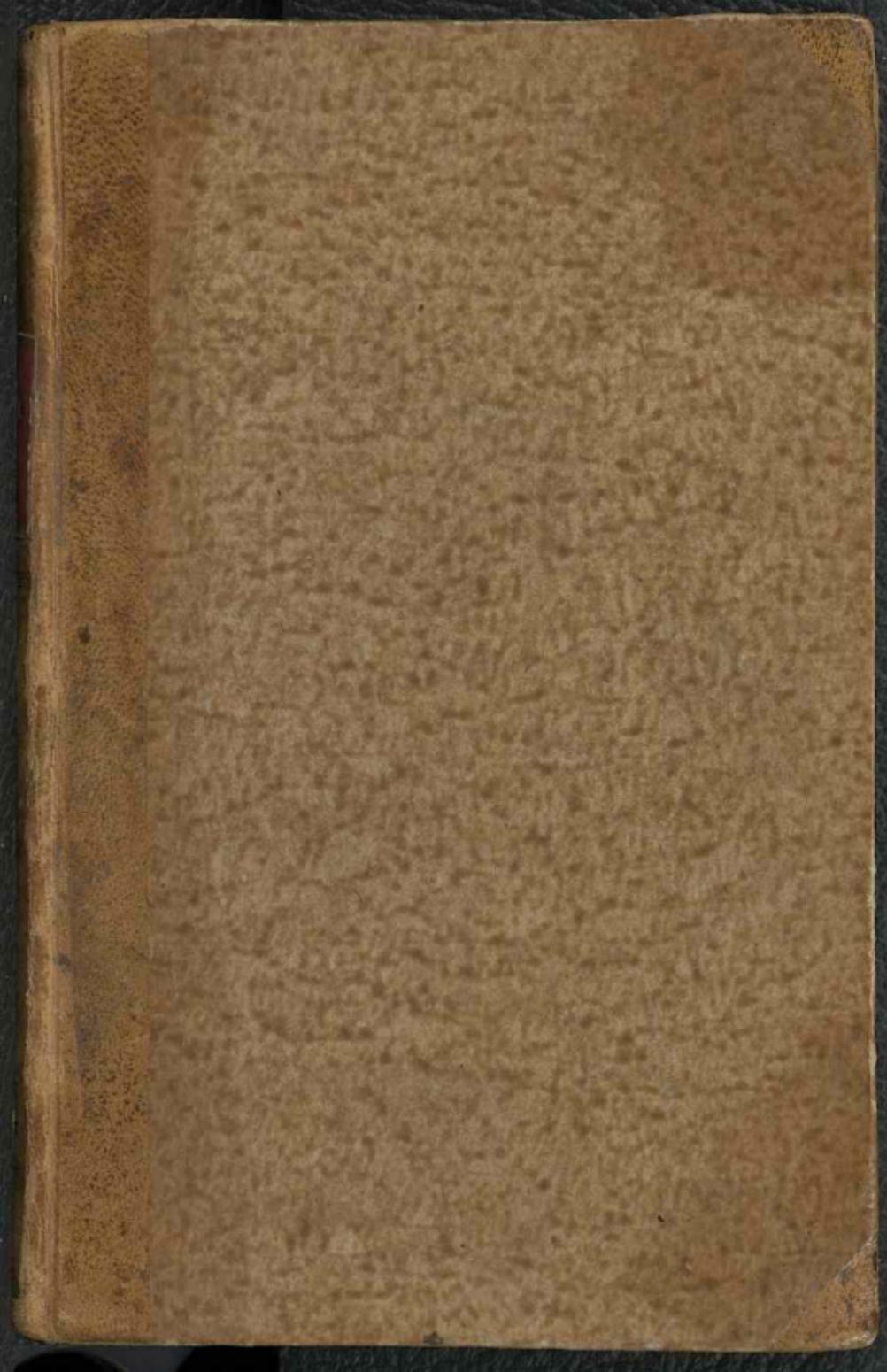
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

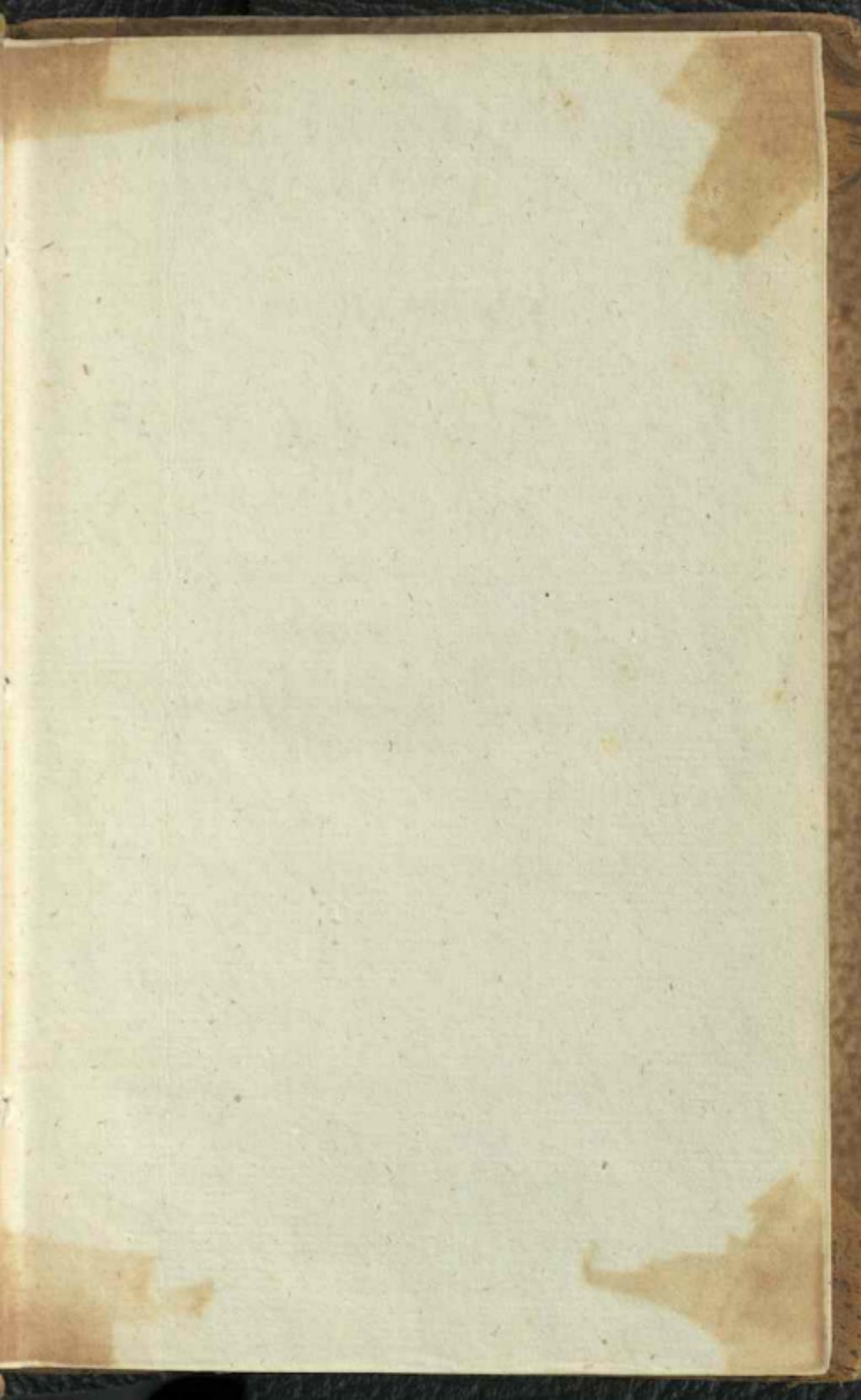
48, - 184. - 8°

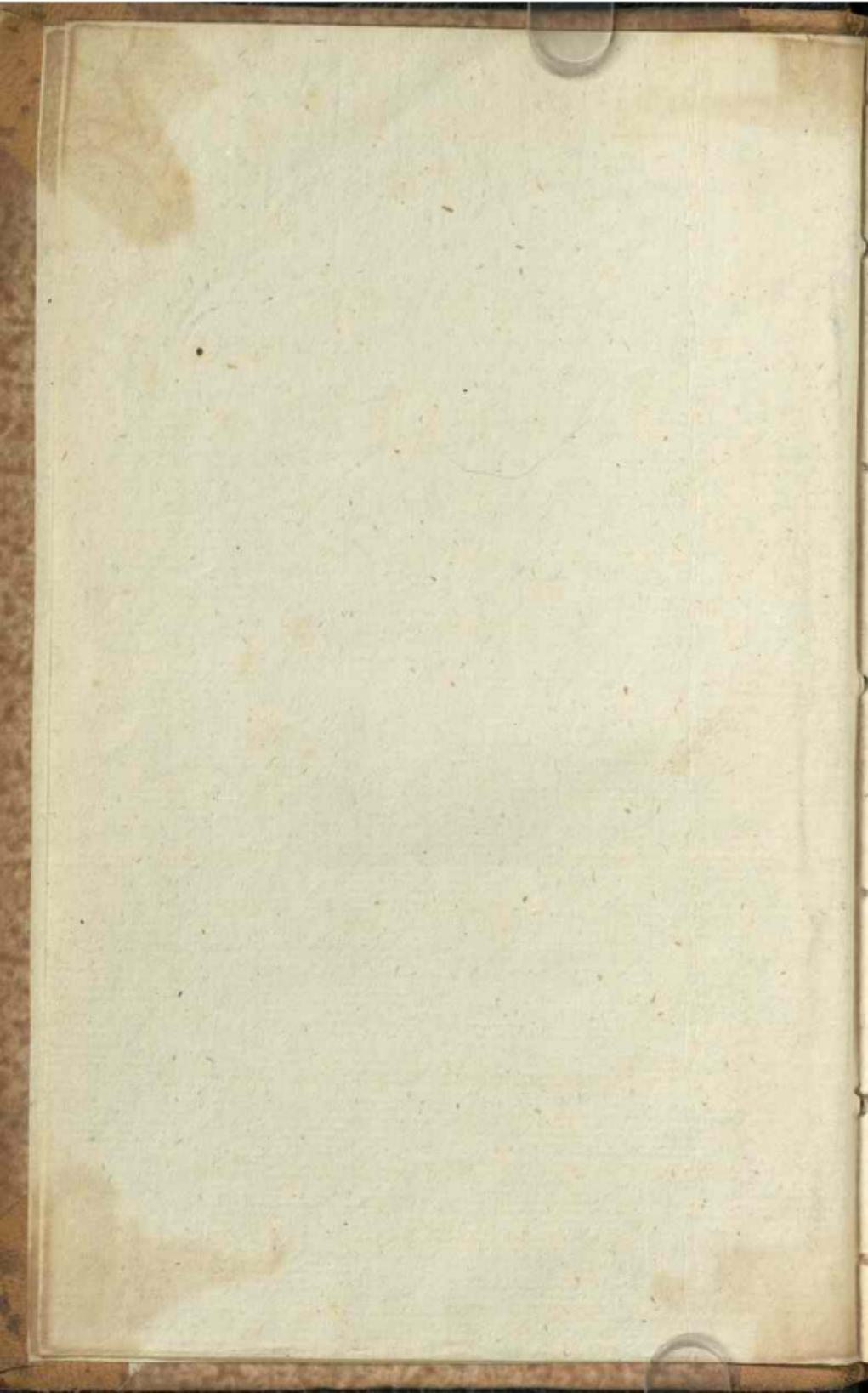
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130023411912

Lucius Annaeus Seneca's

mindre moraliske

A f h a n d l i n g e r

af

det Latiniske oversatte og med enkelte

Anmærkninger oplyste

af

Christian Gorm Limfilde

Doktor i Filosofien og residerende Kapellan i Ørroeskjøbing.

O d e n s e 1801.

Trykt paa de skjonne Videnskabers Selskabs Bekostning

hos S. H e m p e l ,

Eier af Gyens Stifts Adressekonto og Bogtrykkerie.

THESE ARE THE GENEALOGIES

OF THE HOUSE OF JUDAH

AND OF THE HOUSE OF ISRAEL

BY JESSE AND JOSEPH

H e j v e l b a a r n e

Hr. Frederik v. Moltke

Kammerherre, Ridder af Dannebroge og

Præsident i det Kongelige Danske Cancellie

tillegnes dette Skrivt

underdanigst af

Oversætteren.

1610 00 01 1346718 32

to represent the number of chromosomes
in each cell of the plant.

1610 00 01 1346718

1610 00 01 1346718

1610 00 01 1346718

Til Læserne.

Særegne Omskændigheder og mit Hiertes
Unliggender bragte mig i nojere Bekendt-
skab med Oldtidens vise Seneca. Uden
egentlig Hensigt prøvede jeg paa at oversæt-
te de Stykker, som findes i nærværende
Samling: Jeg havde den Lykke, at Af-
handlingen om Livets Korthed, som jeg
til en Prøve lod indrykke i Minerva for Sep-
tember 1799 og derpaa indsendte til Sel-
skabet for de skønne Videnskabers
Befordring, vandt dette ærede Selskabs
Biefald i den Grad, at det paatog sig Tryk-
ke. Omkostningerne ved nærværende Udgave.
Bredens Udarbejdelse har jeg bestræbt mig
for saaledes at udtrykke Senecas
Aand i Modersmaalet, at det hver-
ken skulde blive en ordret Oversæt-
telse eller udsvævende Omskrivning.
Hvorvidt dette er lykkedes mig, berom for-
venter jeg mine kyndigere Landsmænds Dom.

Jeg har især betient mig af Gronovii
og Ruhkopfs Udgaver og tilsidst sammenlig-
net det Hele saavel med den gamle danske
Oversættelse, vi have af Senecas Værker
ved Birgitte Thot fra 1668, som med den
tydste af enkelte Stykker ved Carl Ph. Conz
udgivet i Stuttgart 90. 92. thi jeg ansaae
det

det for Pligt, at benytte mig af Andres
Arbejde, naar det kun ikke seete med sta-
vist Evang, som jeg ikke troer nogen Upar-
tist skal kunne bestynde mig for. Hvis det-
te Forsøg maae vinde Kyndiges Bisald og
de sienne Videnskabers Selskabs videre Op-
muntring og Understøttelse, skal jeg stræbe
at opfylde det Øfste, jeg gav i min Ind-
bydelse til Subskription om at levere et lig-
nende Bind hvort Aar af denne Forfatters
Værker, hvortil jeg har forstaaft mig de
fornodne Hjælpemidler, som ellers paa det-
te mit saa isolerte Opholdssted vilde være
umueligt at bekomme.

Jeg anbefaler saaledes dette Skrivt,
ikke fordi jeg egennytten ønsker dets Afsæt-
ning, da Oplaget er mit, men fordi jeg
troer en Senecas høje og ædle Grundset-
ninger fortjene at vejes og tages til Ester-
taffe; og maae jeg ved at giøre disse be-
kiendte for mine Landsmænd virke noget til
det store Maal Allmen-Oplysning, da vil hver
Time, som henglede i stille Eensomhed ved dette
Arbejde, være mig en dobbelt fær Erindring.

Min Traværelse fra Trykkestedet, som har
giort mig Correkturen umuelig, haaber jeg maae
tiene til Undstykning for de Tryksejl, som mue-
ligen maatte være indløbne.

Øresækjøbing
den 20de Maj 1801.

C. G. Limkilde.

Subskribenterne

ester Alfabet.

A.

Hr. Ulmer, Contr. i Marstall	:	:	I	Expl.
— Ammentorp, Præst i Vester Nabye	:	:	I	—

B.

Hr. Gedsted i Kjøbenhavn	:	:	I	—
— U. G. Becker	:	:	I	—
— Beving	:	:	I	—
— Broeholm, Cathelket i Assens	:	:	I	—
— Broeholm, Kand. Theol.	:	:	I	—
— Bang	:	:	I	—
— Borring, Kjøbmand i Bogense	:	:	I	—
— Boneck, Toldforvalter i Marstall	:	:	I	—
— Baudix, Skoleholder i Tranderup	:	:	I	—
— B. E. Brandt, Tobakssabr. i Errøesk.	I	—		

C.

Hr. P. Carstens Assessor og Act. i Errøesk.	I	—
— R. K. Clausen, Kjøbm. i Errøeskisbing	I	—
— H. J. Clausen, Kjøbmand ibid.	I	—
— Claesson	:	

Hr.

D.

Hr. T. A. Dop	,	,	,	,	;	1 Expl.
— S. Desenius, Kopiist og Branddirect.						—

paa Errøe , , ; —

E.

Hr. H. J. Edsberg, resid. Capellan i Bogense	;	1 —
--	---	-----

F.

Hr. Fangel, Provst og Præst i Tranderup	;	1 —
— Faber, Degen ibidem	,	1 —
— G. Finchenhoff, Urtekræmmer i Khvn.	;	1 —
— H. Fohlmann, Kopiist	,	1 —
— From paa Kiersgaard	,	1 —

G.

Hr. Giessing i Bogense	,	;	1 —	
— E. Grüner, Sognepræst til Ørslev	;	1 —		
— P. E. Grüner, Studioj. Theol.	;	1 —		

H.

Hr. Otto Hindrichsen, Broefoged i Errøesk.	;	1 —
— Simon Hempel, Kiobmænd i Haaborg	;	1 —
— S. Hempel, Voghandler	;	1 —
— Hesse	,	1 —

J.

Hr. H. Ingversen, Told- og Konsumtionse forvalter i Errøeskibing	,	1 —
— Johansen, Møller ved Errøeskibing	;	1 —

Hr.

Hr. And. Ipsen, Sognepr. til Nørrebæbøye   1 Eryl.

— N. Guel, Præst i Assens   :   1 —

— J. Jacobsen, Provst og Sognepr. i Dreslette 1 —

— L. Jessen i København   :   :   1 —

— Jacobsen, Købmand i Faaborg   :   1 —

K.

Hr. Krabbe, Control. i Erræskiebing   :   1 —

— Klestrup, Købmand ibid.   :   1 —

— Kreuz, Organist til Rissel   :   :   1 —

— J. B. Risbøye, Rand. Theologise 1 —

— Koefoed, Dr. og Sognepr. for Vissenberg 1 —

— Ritter i København   :   :   1 —

L.

Hr. Lorenzen, Advokat paa Ærrøe   :   1 —

— Lorenzen, Købmand i Odense   :   1 —

— E. Lobedanz, Sognepræst for Huerby 1 —

M.

Hr. Monrad, Sognepræst for Breininge   1 —

— Møller, Stads- og Land: Physikus
paa Ærrøe   :   :   :   1 —

— H. Mossin, Studios. Theol.   :   1 —

— P. Mossin, Studios. Theol.   :   1 —

— B. Møller, Karver i Erræskiebing 1 —

— F. Maalze, Sognepræst til Barløse   :   1 —

— U. C. Mule, Rand. Theol.   :   1 —

Hr.

N.

Hr. Chr. Nannestad, Præst i Faaborg : 1 Expl.,

P.

Hr. Ploug, Degen til Gresninge : 1 —
— Pasch, Skrædermester i Errøest. : 1 —

R.

Hr. Roland, Klokker og Degen i Errøest. : 1 —
— Nosentreder, Skrædermester ibid. : 1 —
— Roth, Degen i Marstall : 1 —
— Rasmussen, Skoleholder i Nise : 1 —
Hrue Comtesse Ranckau til Lille Hesberg : 1 —
Hr. Niising, Bogholder : 1 —

S.

Hr. J. Chr. Steen, Kibmand i Errøest. : 1 —
— Kammerj. Ledersfeldt Simonsen til Erholm : 1 —
— Schyth i Højrup : 1 —
— C. A. Schmidt, Skoleholder i Grønderup : 3 —
— Sparrewohn : 1 —

T.

Hr. Tilemann, Landfoged paa Errø : 1 —

W.

Hr. B. M. Wedel, Sognepræst i Marstall : 1 —
— B. Weber, Møller ibid. : 1 —
— F. C. Wegener, Sognepr. til Gudbierg : 1 —
— C. Voigt i Faaborg : 1 —

Om Forsynt.

• 1995 9 2

med, og da han er ved at gaae ud af verden
glaaedes nemt, da han nu altid viste sig i et
læge, og altid fandtes da han var ved i landet, hvilket
var det der gjorde ham til en god man, da han ikke havde
noe, og hvilket også var i det herved at han var ved at døde.
Da han var død — da han var ved at døde — gleden
var medvirkende ved at gaae ud af verden, og da han
var ved at døde gleden var ved at døde.

Dette Stykke indeholder, naar man staregger de pt-
trede Meninger om en unndgaaelig Skiebne og Selvmords
Ulladelighed, hvilke vare grundede i den stoiske Filo-
sophies Grundsatninger, til hvilken Forfatteren beklendte
sig, mange stienne Bemærkninger, og kraftige Trestes-
grunde mod Livets Ubehageligheder.

Det er tilskrevet Lucilius den Yngre, som var
Statholder i Sicilien, hvorom vi ellers ikke vide no-
get vist. Af et Sted i vor Forfatters fyssige Under-
segelser sees, at denne har været en Mand af ringe
Herkomst, men udmærket ved Forstand, Lærdom og Met-
kaffenhed, hvilken Seneca havde forhiulpet til de ØF-
res poster, han beklædte.

Efter al Sandspulighed er denne Afschandling ikun
et Brudstykke af et større Werk, forfattet under Kei-
ser Nero.

Indboldet og Planen er følgende:

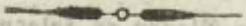
Forfatteren antager som afgjort, at det er et For-
syn til, som opholder og skyrer Alt, og det paa Grund
af det Heles Bevægelse, Orden og Vedvareuhed, og
opholder sig nærmest ved Besvarelse af sin Vens Spørgs-
maal:

„Hvorfor Ulykker mude de Mestskue, da der er
et Forsyn?“

Han

Han viser til den Ende i det 1 Kap. at det Onde, som møder de Metiskafne, ikke er Straf, men saderlig Revselse, samt i det 2 Kap. at Saadant ikke er noget virkligt Onde, men ikun en Prove, hvorved de faae Leilighed at vise deres Dyd i et desto klarere Lys. Som Benits omtales og betemmes Cato. — Nu faae Af-handlingen en bestemttere Vending, og Forfatteren viser, at det som synes Ondt, ikke altid virkelig er det, esterdi det Onde, deels kan være til deres Bedste, som det møder: Kap. 3 og 4. deels til det Heles Vel, esterdi Eremplet af de Metiskafne, som det møder, kan gotgiøre, hvor urigtig man i Alminidelighed dommer om Ondt og Got, samt være en Opmuntring til at at-træe, hvad der et virkelig Got, deels modtages villigen, deels endeligen er bestemt af en mundgaaelig Skæbne Kap. 5. — Til Slutning gientages det fortellogen i det 6 Kap., at det Onde, som møder, ikke er virkligt Ondt, og at Enhver i et Fald har Lov, at undrage sig derfra, og gaae ud af Livet, naar han vil.

—
—
—
—
—

—
—
—
—
—

1ste Kap.

Du har gjort mig det Spørgsmål, Lucilius,
hvorför saamange Ulykker møde de Rejskafne, hvis
Verden styres af et Horsyn? Det kunde bequemt
mere besvares i et sammenhængende værk *) naar
jeg fik bevist, at et Horsyn styrer Alt, og at Gud
tager sig af os, men da du finder for got, at rive
et Stykke ud af det Hele, og fordrer en Indvendig
ding oplost, uden at vedrøre Hoved-Spørgsmålet,
skal jeg påtage mig en ikke vanstelig Ting; jeg
skal føre Gudernes Sag. Det er overslodigt forst
at bevise, at et saa stort Værk ikke kan bestaae
uden en Tilsynsmand, at Himmellegemernes visse
Lob ei kan tilskrives et tilføldigt Guds, og at det,
Hændelsen fremdriver, øste maatte forsyrreres og
snart falde tilbage til sit Intet; at denne uforstyrre
relige Svingkraft **), som holder saamange Ting paa

Jorden

*) Dette savne vi endnu fra Senekas Hånd.

**) Saaledes har jeg troet at velocitas kunde oversættes og er det nok forfatterens Menino, at alle Ting ved denne snelle Omdrejning ligesom sammenpresses og holdes fra at skeje ud

Jorden og i Højet, saa mange skinnende Kloder, der lyse ved en rigtig Stilling, gaaer frem efter evige Love; at denne Orden ei beroer paa en flygtig Materie, at det, som tilfældigvis siedte sammen, ikke kan svæve med saadan Konst, at Koldens Høilepunkt kunde blive ubevægelig, og roelig see Himlen dreje sig snelt omkring den; at Højet gaaer ind i Dalene og blodgjor Jorden, uden at der bemærkes nogen Tilvært af Kloderne; at de største Træer opvære af de mindste Sædefrø. Ette engang de Naturbegivenheder, som synes tilfældige og uvisse, f. Ex. Negnen, Taagen, Lynets Slag, Lavastromme, der bryde frem af Biergenes giennembrudte Isse; Jordskælv og hvad andre Rystelser, den gjærende Materie i Dunstfredsea, som omgiver Jorden, maatte frembringe, indtraffe, skjont de ikke usformodentlig, uden Grund: men det har ligesaavel sine Grunde, som det, hvis Grunder paa usformodede Steder er et Under f. Ex. kogende Vandhvirvler midt i Bolgerne, og nye Øeflader, der springe frem af Havets Dyb. Maar man bemærker at Strandbreddene vorde torre ved Havets Falb, og at samme inden kort Tid overskyllses, skulde man da ikke troe, at Bolgerne snart ved en blind Omhvirvel bleve drevne ind mellem hinanden i et fauvrere Rum, snart styrrede frem med fuld Hart og indtoge deres Plads igjen; skjont de imidlertid lidt efter lidt vore, og stige og falde paa bestemt Tid og Time, eftersom Maanen fremlokker dem.

dem, ved hvilc Tryk Oceanet stiger over sine Brededer? — Dog dette ville vi opsette til sin Tid, og det saa meget mere, som du ikke tvivler om, men klager over Horsynet. Jeg skal forsone dig med Guderne; mod de Gode ere de gode. Naturen tilstaader ikke, at det, som er got, skader de Gode; mellem de Gode og Gud mægler Dyden Venstak: hvad siger jeg Venstak, nei Slægtstab og Lighed, esterdi den Gode blot er forskellig fra Gud i Tid; han er hans Lærling, hans Esterligner, hans sans de Afskom, den huin ophsiede Fader, der alvorlig gen fordrer Dyden, opdrager haardere, ligesom strænge Forældre. Maar du altsaa seer de Mestkassne og Gud Velbehagelige at lide, træsse, kæmpe mod Besværigheder, og de Onde, overgivne svomme i Wellyster, da tenkt: ogsaa vi finde Behag i vore Barns Sædelighed og vore Trælles Fripostighed; Sine ave vi alvorligere, disses Frækhed nære vi endog. Det samme maa man tenke om Gud, han forkæler ikke den Gode; han prøver, hærder, danner ham.

2det. Kap.

„Hvorfor møder megen Modgang be Gode?“ intet Ondt kan hændes den Gode. Modsatte Ting emis ikke. Ligesom saa mange Floder, saa megen Regns

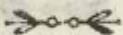
Negnshyl, saadan igienemtrengende Kraft af Sunde
heds: Bronde ikke forandrer, ja ikke engang betas-
ger Sævandet dets Smag; saaledes nedstaaer ikke
Ulykkers Anfaerd den tjekkede Mands Mod. Han
holder Stand, og af hvad, der meder, drager
han Nytte. Thi han er ophøjet over alle udvor-
tes Ting; hermed vil jeg ikke sige, at han ei so-
ler dem, men at han sejrer over samme, og ellers
roelig og glad hæver sig over misdende Tilsælde.
Al Modgang anseer han som en Prove. Hvo er
ikke, hvis han er en Mand, og en varm Ven af
Dyden, villig til at påtagte sig Moje, og redebon
til Pligternes Udsøvelse, skondt den er forbunden
med Face? Hvilket drittigt Menneske anseer ikke
Lædighed for en Straf? Fægterne, som det er om
Kraester at giøre, see vi brydes med de Stærkest,
de fordre af dem, der oplære dem til Kampen, at
de skulle anvende alle Kraester imod dem: De tuo-
le Hug og Slag, og ere Enkelte dem ikke vorne,
lade de Flere angribe sig paa een Gang. Uden
Modgang taber Dyden sin Kraft, men nuor da
ved Taalmud viser sin Virkning, da sees, hvad din
er, hvad den formaer. Viid, at de Gode ma-
giøre det samme, paa det de ikke skulle kræftes
for Banskeligheder og Ubehageligheder, ikke kuge
over Skjæbnen; Hvad der meder, maa de Gode
optage vel og drage Nyttederaf. Det kommer ikke an
paa, hvad man taaler, men hvorledes man taaler
det. Seer du ikke, hvor forsiktig Fædrenes Æm-

hed er fra Mødrenes. Hine befale Barnene at vækkes tidlig til deres Forreninger, de tilstæde dem end ikke paa Helligdagene at være ledige, de afs- presse dem Sveden*) undertiden ogsaa Taarer. Mødrene derimod kjaale gierne for dem paa Skjødet, holde dem inde og kunne ikke taale at de græde, bedrøves eller arbeide. Gud er sindet, som en Fader mod de Gode og elsker dem mandigt. Lad dem doje Sorg og Moje og Uhæld, det er hans Bud, paa det de kunne samle sand Styrke. Ved Ladhed blive de Feede dorfke; de nedtrykkes ei blot af Arbeide, men synke under deres egen Byrde. Den Lykke, som aldrig blev angreben, taaler intet Stod, men har den idelig kæmvet mod Ubehage- ligheder, hardes den og viger for ingen Ulykke; falder den endog, strider den paa Knæerne.

Undrer du dig over, at Gud, der saa inderlig elsker de Gode, der saa gierne vil, at de skulle være de bedste, de fortræffeligste, tildeler dem en Skjabne, mod hvilken de maa kæmpe; jeg undrer mig ikke over, om Guderne stundom saae Lyst til at see store Mænd kæmpe mod en Ulykke. Vi finde stundom Fornojselje i et ungt Menneske, som med stadigt Mod optager i Jægergarnet et indstyrtende vildt Dyr, eller asboder usorsærdet en Læves Anfaab, og dette Syn er desto behagelige, jo bravere han holder sig**). Ikke Barnagtigheder, ikke saadant,

*) Muelig ved de gymnastiske Øvelser.

**) I de ældste Tider var det blot Fanger eller Døds- skyldige, som blev fastede for vilde Dyr; under Hver- sierne kom det ogsaa i Brug, at Riddere og Sena- torer skulde stride med disse.

saadant, som kildrer Menneskens Letſindighed, er det, som kan tildrage ſig Gudernes Opmærksomhed. Nej en kæk Mand lænket til en haard Skjebne, har han og udæfket den, ſee det er et værdigt Par for Gud; det er et værdigt Syn, hvortil Gud, der agter paa dit Værk, vil kaste Øje. — Har vel, spørger jeg, Jupiter, hvis han vil aſte derpaa, nogen ſkjønnere Gienſtand, at fæſte dit Blit paa, end en Cato, der ſtod trods sine Tilshængeres gientagne Fal døreit imellem Statens Ruiner. „Lad Alt, ſaa være hans Ord, være i Eens Wold og Magt, lad Legioner bevogte Landene, Hlaader Havene, Caſars Soldater Portene, — Cato ſkal dog finde Udvej.“ Med een Haand ſtal han aabne viid Wei for Friheden. Dette Sværd, der ei er vædet, ei besmittet med Borgerblod, ſkal dog eengang udføre en god, en ædel Gierning; det ſkal ſkænke Cato den Frihed, det ei kunde ſkænke Fædrenelandet. Skrid modigt til det lange overlagte Værk, udriv dig fra de menneskelige Tilſælde. Alſerede have Petrejuſ og Iuba*) ſcredet og ligge fæddede, den ene ved den Andens Haand, et kjaſt, et udmærket Forbund til Døden! men ikke det passer

ſig

*) Efter noale Forsatteres Beretning dræbte M. Cato ſig ſelv, ſtænd Petrejuſ blev dræbt af Iuba, og denne af en Træl; dog ſynes derom i Oldtiden at være mere end een Beretning. Andre fortælle, at Iuba indlod ſig i en Dvelkamp med Petrejuſ og døde tilligemed ham; hertil ſynes den følgende Linie at ſigte.

sig for vor Storhed, det er ligesaa stor Skam for Cato at tigge Døden af Mogen, som at tigge Livet. Jeg føler mig overbevist om, at Guderne med Glæde have betragtet, hvorledes denne Mand, der var sin egen roske Befriier, sørger for Andres Redning, og bereder Flugten for de Flygtende, — medens han endnu i den sidste Nat studerede *) stodte Raarden i i sit skylsfrie Bryg, udrev Indvoldene og sprængte Skrankerne for den Sjæl, der var for reen, for værdig til at vanceres ved Sværdet. Deraf troer jeg, at Saaret ikke har været vist eller estertrykkes ligt: det var ikke nok for de udsadelige Guder een Gang at see Cato, hans Kjækhed blev afbrudt og igien opfordret, at den kunde vise sig i et end haare dere Tilfælde **). Thi der hører mere Mod til at gientage Selvmord, end til at skride dertil. Skulde de ikke med Glæde se deres Son forlade Verden paa en saa berømmelig, saa erindringsværdig Maade. Døden forherliger dem, hvis Endeligt endog de, som frygte dersor, rose.

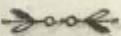
3. Kap.

Nu vil jeg i fremskridende Orden bevise, at det som synes Ondt ikke er det. Først paastaaer jeg,

at

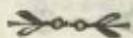
*) Det fortællses at han den samme Nat iste Platoss Phædon, som handler om Siclens Udbodelighed.

**) Det fortællses nemlig, at han optey Saaret, da det var blevet forbundet.

at det man falder haardt, ubehageligt, og affrydeligt, først er til Gavn for dem, som det morder; dernæst for det Hele, for hvilket Guderne sørge mere end for det Enkelte. Derpaa at de lide Saadant med deres gode Willie, og at de sortiere deres Onde, om de vægred sig dersor. Hertil skal jeg føje, at det hændes de Gode just efter samme Lov, efter hvilken de ere gode. Til sidst vil jeg overbevise dig om, at du aldrig maa ynke en god Mand; han kan vel faldes, men ikke være ulykkelig. Den vanskeligste af disse Poster synes den først ansorte, nemlig at det man frygter og skjælver for, er gavnligt for den, som det morder. Er det dem gavnligt, siger du, at jages i Landflygtighed, at bringes til Bettelstoven, at jorde Ægtesfælle og Born, at forhaanes eller lemlestes. Undrer du dig over, at det er Nogen gavnligt, maa du ogsaa undre dig over, at nogle helbredes ved Staal og Sild, saavel som ved Hunger og Tørst. Men overvejer du at man, for at helbrede En eller Anden, skraver eller udvider Benene, udtager Narene, ja afflækker visse Lemmer, som ikke kunne blive sfædende uden Fare for hele Legemet, maa du ogsaa give mig Ret deri, at visse Ubehageligheder kunne være gavnlige for dem, de morder; ja lige saa vist som visse Ting, der roses og estertragtes, ere dem skadelige, som sandt Hornoielse deri. F. Ex. Fraads serie og Drunkenskab og alt det øvrige, hvis Glæde er en Gift.

Blank

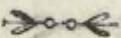
Blant mange ypperlige Tankesprog af vor Dasmetrius *) er ogsaa dette, som jeg nylig har lært. Endnu syder det med Belklang for mit Øre: „Ingen forekommer mig,“ siger han, ulykkeligere end den, som aldrig er modt noget Ubehageligt“. Thi han har aldrig haft Leilighed til at sætte Prøve paa sig selv.

Lad Alt være gaaet ham efter, ja over Ønske, Guderne have dog haft slette Tanker om ham, han er ikke forekommen dem værdig til at sejre engang over Lykken, som flyer alle Følge; som vilde den sige: Hvad skal jeg med saadan en Modstander, han kaster strax Vaabnene, jeg har ikke min hele Magt nødig imod ham, en ubetydelig Trudsel vil fordribe ham. han tor ikke see mig under Øine: Jeg maa see mig om en anden, at slaaes med, jeg skammer mig ved at binde an med et Menneske, som forud giver tabt. En Fægter anseer det for en Skam at fågte med sin Undermand, og veed, at der er ingen Ere ved at overvinde den, som det ingen Møje kostet. Ligesaa bær Skjæbnen sig ad, den opsgør de Kjækkste, og lader haant om Andre. Den Standhaftigste, den Modige, mod hvem Anspændelsen af dens Kraft er nødvendig, ansgruber den. Med Ild sætter den Prøve paa en Mucius**), med Fattigdom paa en Fabritius, med

Lands-

*) En cynisk Filosof, der var i Anseelse paa Senekas Tid.

**) Dejne var Mucius Sætvola, befriedit i Krigen mod Vorsena; han fattede den Beslutning at gaae ind i

Landsflygtighed paa en Mutilius*), med Piinsler paa en Regulus, med Gist paa en Socrates, med Døden paa en Cato. Kun i Modgang finder man et stort Monster. Er Mucius ulykkelig, fordi han holder sin Haand i Fiendens Ild? og straffer sig selv for sin Hejtagelse, fordi han fordriver Kongen med en brændt, da han ei kunde med væbnet Haand. Hvad altsaa? havde han været lykkeligere, om han havde stukket den i en Frilles Varm? Er Gabritius ulykkelig, fordi han gravede sin Jord, naar han var frie for Statens Forretninger, fordi han havde saavel Pyrrhus, som Guld at stride imod, fordi han ved sit Arnested spisste de Nædder og Urter, han, som denne sejerrige Olding, havde oprykket paa sin Ager? Nu hvad? havde han været lykkeligere, om han havde syldt sine Wave med Hiss fra sjørne Kyster og fremmed Huglevildt, om han kunde have pirret sin Waves slette Førdejelses-

Kraft

Fiendens Lejr og aabenbar dræbe Kongen. Han kom, men tog sejl af Kongen og en ved ham siddende Skriver, og dræbte denne istedet for hin; uforkertet lod han imidlertid Kongen vide, at en heel Maugsde havde sammenboret sig til at dræbe ham, og som Bevils paa hvor lidet han optede sit Helbred mod Qeren, holdt han sin Haand i Ilden, som var anlændt paa et Østersted. Kongen lod ham frit reise bort og sendte Gesandtere til Rom med Fredsforslag. See Livius 2 B. 12 og 13 R.

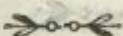
* Mutilius Rufus blev domt af Midderstabet, fordi han som Qvæstor i Asten havde beskyttet de som boede i Provinserne fra Toldforpagternes Foruretter. Han levede i Landsflygtighed i Smarna, blev bienslæbet af Sylla, men modtog ikke Tilbuddet.

Kraft med Østers fra det tuskiske eller hadriatische Hav. Om han kunde paa sit Tassel have sat en Skandse af Frugter om det store Bildt, hvis Gangst havde kostet mange Jægere Livet. Er Mutilius us lykkelig, fordi de, som dømte ham, fordømmes giennem alle Aarhundrede? fordi han fandt sig bedre i, at han blev udreven af sit Fædreland, end af sin Landsflygtighed? fordi han eene afslog Diktatoren Sylla Noget, og ei allene ikke vendte tilbage, da han blev hjemkaldet, men flygtede enda og længere bort. De være dine Beundrere, sagde Mutilius, som overraskes af din Lykke i Rom. Lad dem see Blodstrømmene paa Torvet og Raadshersernes Hoveder over den Jerviliske Sø (thi det var Retterstedet for dem, Sylla havde udpeget) og de Blokke af Stiemænd, som vanke om hist og her i Byen og mange tusinde romerske Borgere, som blevne dræbte paa et Sted, efter at de havde fået Pardon, ja ved det de toge mod Pardon. *)
 Lad dem, som ikke kunne gaae i Landsflygtighed se sligt! Hvad altsaa? Er Sylla lykkelig, fordi der med Sværdet blev gjort Plads for ham, da han steeg ned paa Torvet, fordi han lod de Mands Hoveder, der havde været Consuler, sætte til Skue og udbetalte Belønninger for et Mord ved Quæs storen efter offentlig Forskrivning **) — og alt dette

giors.

*) Disse varre Crassi Soldater, som Sylla overtaaite til at overgive sig, med Løfte om Parbon, og derpaa desvagtet lod dem dræbe.

**) Efter Plutarchs Beretning betalte han to Talenter for hvert Mord.

glorde han, som gav den Corneliske Lov.^{*)} Lad os komme til Regulus, har Skjæbnen skadet ham, fordi den giorde ham til et Monster paa Ordholde[n]hed, et Monster paa Taalmodighed. Pigge stak ham i Huden ^{**) :} Hvorhen han vendte sit trætte Legeme, hvilede han paa Caar og hans Øjne vare opspilede til en uafbrundt Sovnløshed. Jo sterre Pinsler ere, jo større vil Æren være; vil du vide, hvor lidet det fortrod ham, at han besalte sin Dyd saa dyrt? da sat ham paa frie Fod, send ham til Senatet, og han skal være af samme Mening.^{***)} Anseer du altsaa Macenas ^{****)} for lykkeligere, som sagte, da han under Elstovs Mars ter sukkede over at han blev forskudt af sin knibstke Kone, at fremlocke Sovnen ved Symphonier, som godt gienløde fra det færne. Lad ham ved Vinen dysse sig i Sovn, ved Vandets Surren^{*****)} forsøge sin Bekymring, og ved tunde Wellysters Tryllerier skuffe sin Indbildung, vaage vil han dog i sin blos

de

^{*)} Den corneliske Lov om Mordere.

^{**) Regulus blev fastet i en Trækasse, som var besat med starve udstaende Pigge, og hans Øjenlaage blevе arfaarne.}

^{***)} De Viinsler Megulus maatte udstaae, medte ham, fordi han havde rædt det romerske Senat tilfisle at udverle Kongerne, i hvilket Ærende Gørhugenies serue sendte ham, da de i den første puniske Krig havde taget ham til Fange i Rom.

^{****)} Hvad her fortelles om Macenas, tilskriver Plinius en vedholdende Feter, hvorfaf han var plaget; Seneca derimod Jalouſie mod sin smukke nroee Kone Lententia, som Augustus elskede.

^{*****)} Hos Romerne anbragtes konfiske Vandledninger ved deres Gatslebude, i hvilke endog Fiske svommede.

de Seng ligesaavel som hin i sit piinlige Indslukke. *) Det var dennes Trost, at han leed for en ædel Sag, og under sin Taalmodighed saae han hea til Anledaingen; men for hin, som var slovgjort af Belslyst og forkjælet af Lykken, var Aarsagen til hans Lidelser, en sørre Marter end Lidelserne selv.

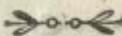
Saa dybt er det menneskelige Kjen ikke sunket i Laster, at der skulde være Twivl om, at jo flere, hvis Walget blev dem overladt, vilde være i Regulus's end Mæcenas's Sted. Eller hvis der var nogen, som vovede at sige, at han heller vilde være en Mæcenas, end en Regulus, vilde den samme, skient han taug, heller være en Terentia. *) Troer du, at det gik Sokrates ilde, fordi han uddrak den Gift, der efter offentlig Dødre var blandet, ret ligesom et Hielphemiddel til Uldas delighed, og talte om Døden indtil det sidste Øjes blist. Gik det ham ilde, fordi hans Blod isnede, og hans Nerves Kraft standsede ved Kulden, som lidt efter lidt tilstog? Hvormeget mere maa man ikke misunde denne end dem, for hvilke en gammel Træl, som er oploert til Utugt, og enten ganske eller for en Deel børvet sin Manddom, gior Oprartning med Edelsteensbægere og optoer Snæsen i Guldkar. Hvad disse have drukket, kasté de

B

fors

*) Erur forstaer jeg her ikke i egentlig Forstand, som Livius, men tanker mig derved den ovenomtalte Maskine, i hvilken Regulus blev sat, og som vaa et andet Sted kaldes arca — og folger jeg heri Groz novius og Ruhkopff.

**) Mæcenas ovenomtalte Kone.

fortrædne, ikke uden den bitterste Smag, op igien,
men hiin udtsommede Gisten glad og villig. Om
Cato er der nok tal^t, og alle skulle eenstemmigen
tilstaae, at den største Lykke var hans Lod. Han
udvalgte Naturen til sin sygtelige Kamp. Er det
tungt at have de Mægtige til Uvenner, da maa
han modstaae en Pompejus, en Cesar, en Crassus
paa een Gang, er det tungt at staae tilbage for
Slyngler, da maa han staae tilbage for en Batini-
us*). Er det tungt at være indviklet i borgerlige
Krigs, da maa han ligesaa heldigt, som haardnak-
ket fægte overalt for den gode Sag. Er det tungt
at lægge Haand paa sig selv? da maa han giøre
dette. Hvad vil jeg udlede deraf? at Alle maa inde-
see, at det intet Ondt er, hvortil jeg har anseet
en Cato værdig.

4de Kap.

Lykke falder i Pøbelens og lave Sjæles Lod; men
at sejre over Ulykker, over det, som forskräcker Os-
delige, er eget for en stor Mand. At være altid
lykkelig, at vandre uden Ubehagelighed giennem Liv-
et, er at kiende Tingene i Verden kun fraeen Si-
de. Du er en stor Mand; men hvoraf veed jeg
det, hvis ikke Skjæbnen giver dig Lejlighed til at
vise

*) Dette slette Menneske blev ham foretrukket ved An-
søgning om Prætur-Embede.

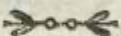
vise din Dyd. Du staaer frem i de olympiske Læge; hvis ingen staaer frem uden du, er Krandsen din, men Sejeren ikke. Jeg lykønsker dig ikke som Helt, men som een, der har erholdt Konsulatet eller Pratur:Embedet. Ære er dig vadersaret — det er Alt. Det samme kan jeg ogsaa sige til den gode Mand, hvis han ingensinde *) i et vanfælsgere Tilfælde har faaet Lejlighed til at vise sin Sjals Styrke. Jeg anseer dig ulykkelig, fordi du aldrig har været ulykkelig; du har vandret giennem Livet uden Modgang. Ingen skal kunne vide hvad du havde funnet formaae, ikke engang du selv; til Selvkundstab behøver man Erfaring. Anstillet Proeve har først overbevist E: hvir om Maaleet paa sine Kræster. Dersor have Nogle frivilligen gaact de Ulykker imøde, der lig som veeg for dem og søgt Lejlighed til at vise den Kjækhed, som ellers vilde være blevet skult. Store Mand glæde sig, paastaaer jeg, undertiden ved Ulykker, ligesom kjække Soldater ved Krig. Jeg har hørt en Fægter *) under Cesar klage over, at der var saa lidt at gisere. Hvor spildes ikke den ødle Tid, sagde han. Den Kjække higer ester Farer, og tanker paa Øjet medet, ikke paa hvad han vil komme til at lide;

B 2

esters

*) Jeg læser una med Hukopff, og finder ingen Grund til at antage Lipsii foreslagne Læsemade vivam.

**) Jeg har her maatte brugt det generelle Udtryk fægter, da vi intet have, som svaret til det latinste Mirabillo, der var et eaget Slags Fægtere med gallisk Mustning, paa hvis hjelme der stod Billedet af en Fis afbildet.

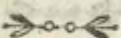
esterdi det han kommer til at lide, udgør en Deel af Æren; Krigerne prale af deres Saar og giøre sig til af det Blod, som flod ved en hæderfuld Lejlighed *). Lad end de, som udfaldte vende tilbage fra Feldten, giøre det samme; den, som kom saaret hjem, beundres dog mere. Gudsorger, paas staarer jeg, for dem, som han ønsker maa blive de meest hædrede, saa ofte han giver dem Lejlighed til kjæft og modigt at udføre Noget, som er forbundet med Vanfæligheder. Styrmanden larer man at klende i Storm, Soldaten i Krig. Hvoraf kan jeg vide, hvad Mod du har til at bære Fattigdom, hvis du svømmer i Oversvød? Hvoraf kan jeg vide, hvad Standhaftighed du besidder til at udholde Haan, Foragt og almindeligt Had, hvis du er bleven graa under Bisald, hvis en urokkelig, tjenstfærdig Hengivenhed og Undest folger dig? Hvoraf veed jeg, hvor taalmodig du kunde finde dig i Børns Dødsfald, hvis du seer din hele Afskom levende? Jeg har hørt dig troste Andre, jeg gad seet dig, hvis du skulle have trøstet dig selv, hvis du skulle have dæmpet din egen Sorg.

Frygter dog ikke for det, som efter de udsadelige Guders Tilskikkelse er som en Spore for Sindet. Elendighed er en Lejlighed for Dyden. Dem, som soves ved en overdreven Lykke, som dose i træg

Mag,

*) Sangvinem fluentem forstaarer Gronovius om et ikke farligt eller dedeligt Saar, det de franske falde un coup d' honneur; for imidlertid at blive Originalen saa troe som muligt, har jeg givet dette Sted paa ovenstaaende Maade.

Mag, siig Skibssfolkene, naar Havet er stille, kan
 man med Rette falde ulykkelige. Hvad der møder
 dem, forekommer dem nyt; Ubehageligheder falde
 de Usorsgte tungere; Aget er trykende for den
 uvante Hals. Ved Tanken om Saar blegner den
 unge Soldat, ved Synet af sit Blod er den gamle
 Krigsmand usorsagt, han veed at han ofte vandt
 Sejer, efter at han saae sit Blod flyde. Dem,
 Gud ynder og elster, hørder, prøver og over han;
 dem, derimod, som han synes at skaane, at bære
 over med, giemmer han som Forkjælede til koms-
 mende Ulykker. Thi I tage sejl, om I troe, at
 Nogen slipper frie; den, der længe har været lyk-
 kelig, faaer ogsaa sin Deel. Hvo, der synes at
 være sluppen frie, bliver ikke glemt. Hvorfor hjem-
 søger Gud de Retskafneste med Sygdom eller andre
 Ubehageligheder? Hvorfor kommanderes de kjækkes-
 ste i Lejren til farlige Foretagender? De meest uds-
 valgte sender Ansøreren for at angribe Fienderne
 ved Baghold om Matten, eller udspeide deres
 Marsch eller fordrike en Besætning. Ingen af dem,
 som udkommanderes, siger: „Generalen sørger Jet
 for mig;” men „han har gode Tanker om mig”.
 Det samme kunde de sige, hvis Lod det blev at
 taale det, hvorover den Frege og Middingen græder.
 Gud ansaae os værdige til at sætte Forsøg paa,
 hvad den menneskelige Natur kan udholde. Flyk
 Forkjælser! Flyk en slappende Lyksalighed, hvore
 ved Sjælen, ligesom bedøvet af en vedvarende Rum-
 sloves,

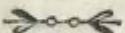
slores, hvis Intet indtræffer, som kan minde om den menneskelige Skjægne. Den, som altid holdt sig inden for lunde vinduer, *) som holdt sine Fods der varme ved ofverlende Omflag, som opvarmede sine Værrelser ved Ledersr langs med Væggen fra det neden under anbragte Arnested**), kan ikke taa le at den mindste Wind blæser paa hain. Alt, som overdrives, er skadeligt, men skadeligst er en overdreven Lykke; Den forvirrer Hiernen, frembringer tommé Billeder i Ejelen, og udbreder et tykt Stor over det Sande og Falske. Hvad er bedre, enten at udholde en vedvarende Ulykke, som opfør drer til Kjækhed, ellers at svækkes ved en uafbrudt og overdreven Myrdelse af det Gode; Den udhung redé dør let, Kraadseren revner. Guderne bruge samme Fremgangsmaade med de Gode, som Lærerne med deres Læringe. De fordre meest Arbejde af dem, som de kunne vente meest af. Troer du, at Lacedemonerne hadde deres Born, fordi de prøve deres Tænkemaade ved offentlig at lade dem pidiske: Forældrene selv opmuntrie dem til kjækt at taale Slaget af Pidskene, og bede dem hudsengede og halvudsde, at blive ved at taale Saar paa Saar. Hvad Under altsaa, om Gud sætter en haard Prøve paa kjælle Ejele. Dydens Prøve er aldrig let. Plager og mishandler Skjæbnen os — lad

os

*) De Græske brugte til vinduer Marienglas.

**) Et Senek-s Lid brugte man at iede Varmen ved anbrag te og i Væggene indsatte Øst fra det under Værel set anbragte Hedsed.

os taale det! Det er ikke Grumhed, det er en Kamp. Jo østere vi indlade os deri, jo kjækkere skulle vi blive. Den Deel af Legemet, som idelis gen bruges, faaer den største Fasthed. Vi maa være Skjæbnens Kastebolde, at vi af den selv kunde hærdes imod den. Lidt efter lidt maa den gisere, at vi blive den selv vorne. Foragt for Farer læres ved ideligen at komme i Fare. Saaledes er Øbefolkenes Legeme hærdet ved at pløje Søen, Bondens Hænder blevne haarde, Soldatens Arme seenede og stærke til at kaste Spydet, og Beddelsberens Lemmer smidige. Det Enhver meest har brugt, har meest Fasthed. At foragte Ulykkers Magt læser øjnen ved Taalmodighed; dennes Virkninger paa os kan man lære ved at betragte, hvormeget hine usle og af Træng drættige Folkeslag kunne udrette ved Arbejdsmødighed. Tænk dig alle de Folkeslag, til hvilke den romerske Kultur ikke har strakt sig: jeg mener Germanerne og alle de Folkeslag, der strejse omkring Isteren. De plages af en evig Winter, en ubehagelig Himmelsgn; ernære sig sparsomt af en usfrugtbar Jordbund; søger Eye mod Usvejr under Straæhytter; fare over bundfrosne Moradser, og fange de vilde Dyr til deres Føde. Anseer du dem for ulykkelige; Intet er ulykkeligt, som Vænen har gjort til den anden Natur: lidt efter lidt finder man Hornøjelse i det, som i Førsteningen skeete af Nødvendighed. De have ingen Opholdstedec, ingen Boeliger uden dem, Trothes den

den for den Dag opreiste. Deres Fode er ringe, og den maa deres Hænder støsse dem; gyselig er den varße Himmelsgn; ubedækkede deres Legemer; Dette, der forekommer dig saa elendigt, er saa mange Folkeslags Levemaade. Hvi undrer du dig over, at gode Mænd hiemsloges, paa det de kunne styrefes; kun det Erce, som er utsat for Windens ivelige Stod, er fast og stærkt, thi ved selve Nyhelsen besættes det og slaaer dybere Rosdder; de som opvoxe i den aabne Dal, ere skore. Det er altsaa til Gavn for de gode Mennesker selv, paa det de kunde vorde usorsdede, at komme ofte i frygtelige Tilselde, og at udholde med et rosligt Siad det, som ikke er Ondt, uden for den, der ikke veed at stikke sig deri.

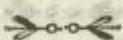
5te Kap.

Hertil kommer, hvilket er gavnligt for Alle, at den Bedste — at jeg saa skal sige — strider og gior Dieneste. Gud har til Hensigt, ligesom den vise Mand, at vise, at det, Mængden attraaer eller affyver, er hverken Godt eller Ondt; men det vil vise sig, at det er godt, naar han ikke tildeler uden de gode Mennesker Saadant; men ondt, naar han blot giver de Onde samme. Blindhed vilde være affyrelig, naar Ingen mistede Synet, uden den, hvis Øjne burde udgraves; derfor maa og saa

ogsaa en Appius *), en Metellus **), være blind. Rigdomme ere intet Gode, dersor maa Horeværs ten Ellius ogsaa besidde dem, paa det at Folk ogsaa i Bordeller kan forefinde Penge, ligesom i Tempelne, hvortil de indvies. Gud kan paa ingen Maade bedre vise, hvor latterligt det, vi attræs de, er, end naar han lader det, som nægtes de meest Retskafne, falde i de Nedrigstes Lod. „Men ubilligt er det dog, at en god Mand lemlestes, giennembores, eller fangsles, medens de Onde vandre stolt med hele Lemmer, frie og i Bellyst.“ Nu hvad? Er det ikke ubilligt, at de Kjække maa bære Baaben, overnætter i Lejren, eller staae paa Post med forbundne Saar, medens Uhydshedes dens lemlestede Slaver ere trygge i Byen? Ja hvad? er det ikke ubilligt, at de ødle Mører vækkes om Natten til at sorrette Øfringerne, medens de krænkede quæges ved en dyb Sovn. De bedste maa arbejde mest. Senatet raadslaer ofte hele Dagen, medens den Nedrige paa samme Tid morrer sig paa Marsmarken, eller hænger i et Træteerhuus, eller hendeser Tiden i en Klub; ligesaa gaaer det til i denne store Stat: Gode Mænd arbejde, opstre fig til Staten og oposres, og det gods villigen: De lade sig ikke slæbe af Skæbnen, de følge den og holde lige Skridt. Havde de vidst det,

*) El. Appius med tilnavn den blinde levede ved Pyret i Tid.

**) Metellus mistede sit Øyn, da han horttog Minervæ Villede af Vestæ Tempel.

det, vare de komne forud. Jeg erindrer, at jeg har hørt disse modige Ord af den kjæreste Mand Demetrius: „At G, udødelige Guder! ikke fors „ud have giort mig Eders Willie bekjent, er det „eeneste, hvori jeg kan klage over Eder. Jeg skul „de da af mig selv have tilbuddt det, hvortil jeg „nu opfordres. Wille G tage mine Børn? — for „Eder opdrog jeg dem. Forlange G en Deel af „mit Legeme? — tager den. Det er ikke stort „jeg lover, snart skal jeg forlade det Hele. Kæs „ve G min Sjæl af mig? Ja nu hvad? ikke skal jeg „hindre eder fra at faae tilbage, hvad G gave. G „skulle vlligen faae af mig, hvad som helst G maats „te forlange. Hvad er det altsaa? Jeg havde heller „villet tilbyde end tilbagegive det? Hvad behovedes „det, at tage? G havde funnet faae det, men „nu skulle G ikke engang fratauge mig Noget; thi „ikken den, der gør Modstand, fratages Noget. „Ikke tvinges jeg, ikke lader jeg uvillig; ikke er „jeg Slave for Gud, jeg samtykker hans Willie, „og det saameget mere, som jeg veed, at alt gaaer „frem efter visse enige udkastede Love.”

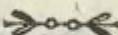
Skjæbnen fører os; ved Enhvers Fodselstidne er Resten af hans Liv bestemt; Det ene følger af det andet: en lang Række af Begivenheder frems drager Tilfælderne i det Smaae og i det Store. Dersor maa vi kjælt taale Alt, fordi Intet hænger af voore Ønsker, men indtræffer nødvendig. Vore Glæder og vore Sorger ere forudbestemte, og
kjendt

skøndt der synes stor Forstjel paa Enhvers Liv, kommer det dog i Hovedsagen ud paa et. Fergians gelighed blev Fergiængeliges Lod. Hvi forternes, hvi klage vi? Hertil skabtes vi. Lad Naturen bruge sine Legemer, som den vil, glade og kjække ville vi tanke ved alt: „Intet af vort Jeg forgaaer”. Hvad er altsaa den gode Mands Pligt? At give efter for Nodvendigheden. En stor Trost er det, at rives fort med det Hele; hvad det Noget end er, som byder os saaledes at leve, saaledes at døe; ogsaa det fængsler Guderne med samme Nodvens dighed. Alt menneskeligt og guddommeligt gaaer frem i samme usoranderlige Löb. Han alle Tings Skaber, Frembringer og Styrer skrev vel selv Skjæbnens Love; men han folger dem, engang bød han, altid lyder han. „Dog, hvorfor var Gud saa ubillig i Skjæbnens Uddeling, at han tildelede de „gode Mennesker Fattigdom, Saar og en bitter „Død”. Konstneren kan ikke forandre Materien *) denne talte det **). Meget hænger paa det noiseste sammen, er uadskilligt fra hinanden. Glove Genier, som vilde falde i Sevn eller vaagne i Dvale, forbindes med træge Grundstoffer; der behoves en stærkere Skjægne, for at en Mand, der

skal

*) Dette var en af Stoiskernes Forudsætninger: Stoiskerne antogte to Ting, hvorfaf Alt pleede, Materien og Aarsagen; Materien laae uwirksom og var fejket til Alt, men vilde for bestandigt blive det, om ingen satte den i Bevægelse; men Aarsagen (For nufvæsenet) danner Materien.

**) Ut den nemlig blev dannet til det, som kunde blive deraf.

Skal vorde omtast med Bersmølse, kan blive danset. Han skal ikke vandre den jævne Vej, han maa gaae op og ned, krydse og styre sig frem, som i et oprørt Hav; han maa roe mod Skjæbsnen. Han vil træffe mange haarde, knudrede Steuder, dem han selv kan jævne. Ved Gilden praves Guldet, ved Ulykker kjække Mænd. See! til hvilken Spidse Dyden bør svinge sig op. Vide maa du dens Vej falder ikke igennem det Sikkre.

Stejl er den første Vej; knap de udhvilte Heste Fremstræbe kan. Paa Midten er det høiest: Jeg selv der ofte gyser, bæver, svimler, Maar jeg seer ned paa underlagte Jord og Hav. Den sidste Vej er brat, der fordres varsom Styren.

Selv Tethys da, som mig i Golgerne modtager,
Er bange for at jeg skal syrte Hovedkulds *).
Da hin ødle Yngling havde hørt dette, sagde han:
Vejen staer mig an, jeg stiger op, det er
Umagten værd at vandre den, skulde man endog
falde; han lader ikke af at afstrukke hans hidlige
Mod.

Er Vejen end bekjendt, kan du den ei forsejle,
Du dog maa kjæmpe dig igennem Tyrens Horn,
Aemoenernes Piil og grumme Loves Svalg**).

Ders.

*) Disse og følgende Strofer ere de Ord, hvormed Phæbus tiltalte Phaeton, for at fraraade ei at bestige hans :: Solens Vogn.

**) Herved forstages de 3de himmeltegn: Tyren, Skytten og Løven.

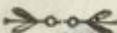
Derpaa siger han, Spænd for! det, hvormed
du tanker at affærække mig, øgger mig endnu me-
re. Jeg har Lyst at staae der, hvor selv Solen
stjælver; en lav og træg Sjæl higer ester det Gikk-
re, Dyden vandrer den stejle Vej.

6te Kap.

„Hvorfor taaler dog Gud, at Onde møder de
Gode“? — han taaler det ikke; han bortfærner
alle Ulykker fra dem, Laster, Forbrydelser, ne-
drige Tanker, overspændte Planer, den blinde Los-
agtighed og den graadige Gierrighed, dem selv bes-
skytter og redder han. Fordrer vel Nogen af Gud
at han ogsaa skal tage vare paa de Godes Hylter
og Kram; selv frøtage de Gud fra saadan Oms-
sorg, de foragte de udvortes Ting. Demokritus*)
syttede ei om Rigdom, den han ansaae som en
Byrde for en god Sjæl. Hvi undrer du dig da
over, at Gud tillader, at det møder den Gode,
som den Gode selv undertiden snører maa møde
ham. „Gode Mand miste deres Børn?“ Nu
hvad? Under visse Omstændigheder vilde de end-
og selv dræbe dem. De vises i Landflygtighed; —
forlade de ikke undertiden selv deres Fædeland, for

aldrig

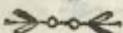
*) Denne i Oldtiden saa berømmelige Filosof skal efter
Nogles Beretning slet ikke have brudt sig om sit Ar-
vegods, og efter Andres ikkun have taget en lidt
Deel deraf.

aldrig at see det mere. „De dræbes“ — ja legge
de ikke undertiden Haand paa dem selv. „Men
hvorfor side de visse Ubehageligheder?“ for at de
kunne lære andre Taalmodighed. De fødtes til et
Erembel. Foresil dig altsaa, at Gud siger: „Hvad
have I, som finde Lyst til Dyden, hvori I kuns-
ne klage over mig? Andre skjankede jeg et Skin-
gode, og skuffede deres tomme Indbildung, liges
som med en lang falsk Drøm. Jeg overvældede
dem med Solv og Guld; af indvortes Gode sit de
Intet. De, som I ansee for lykkelige, ere, hvis
I betragte dem, ikke ester det udvortes, men ester
det indvortes, ulykkelige, lede og fulle, opsminkede
som deres Vægge. Deres Lyksalighed er ikke fast,
ikke stærk, den har blot et Anstrøg, og er tynd.
Saalænge de altsaa kunne staae og viise sig ester
Ansæ, glimre og blænde de; men indtræffer No-
get, som forstyrrer og blotter dem, da sees hvil-
ken dyb og virkelig Styghed, der var skult under
et fremmed Anstrøg. Eder gav jeg sande, varige
Goder, som blive bedre og større, jo mere I bes-
tragte og bruge dem. I skulle, det er min Wil-
lie, foragte frygtelige Tilsælde, asskye Begjærlighes-
der. I glimre ikke udvortes, Eders Goder ere
indvortes. Saa foragter Verdens Sjæl det, der
er uden for den, og glædes ved sin Selvbesvuelse.
I det indvortes satte jeg alt Gode; ikke at javne
Lyksalighed er eders Lyksalighed. — „Men der ind-
træffer meget ubehageligt, forsærdeligt, som er tungt
at

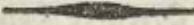
at udholde!" Hordi jeg ikke kunde undtage Eder fra Slight, væbnede jeg Eders Sind mod Alt. Taasler kjælt, det er det, hvori I kunne overgaae Gud; Han er undtagen fra at lide Ondt. I kunne hæve eder derover. Foragter Fattigdom! — Ingen er saa fattig i sit Liv, som ved sin Fødsel. Foragter Smerte! enten vil den forgaae, eller I ved den. Foragter Lykken! jeg gav den ingen Piil, hvormed den kan ramme Sjælen. Foragter Doden! den er for eder enten en Ende, eller en Forslyttelse. Frem for alt har jeg forebygget, at Ingen kan holde eder imod eders Willie. Døren staar aaben, ville I ikke stride, kunne I flye. Dersor giorte jeg af alle Ting, som efter min Willie skulde vorde nødvendige for eder, ingen lettere, end den at døe. Jeg satte Sjælen paa et Sted, hvorfra den let kan komme; den holdes tilshage.*⁾ Giver blot Axt og I skulle see, hvor let, hvor kort den Vej er, som fører til Frihed. Der behøves ikke nær saa lang Tid for at komme fra Verden, som for at komme til den, ellers havde Lykken faaet et stort Herredomme over Eder, dersom Mennesket skulde døe ligesaa langsom, som det fødes. Enhver Tid, ethvert Sted kan lære eder, hvor let det er at betale Naturen sit Krav og stævne den til sin sidste Pligt. Lærer selv mellem Alterne og de Øfrendes højtidelige Skikke Doss den,

*⁾ Seneca sigter her ved et Ordsplil til Indaandingen, ved hvilken forebygges, at Livet ikke ophører.

den, medens I tilbede Eder Livet! Oxernes fedte
Legemer styrte ved et lidet Saar; et Slag af
Menneskets Haand falder de stærke Dyr. Med
et lidet Jern afbrydes Nakkebenets Sammensoje-
ning, og naar det Leed, som holder Hovedet til
Halsen, saaer et Knæk, ligge den hele Krop.
Oxen ligger ikke dybt inde, og man behøver ikke
med Sværd at udrive den, ikke ved et dybt
Saar at giennembore Indvoldene. Doden er nær
for Haanden. Jeg bestemte ikke et vist Sted til
slige Slag: allevegne kan der trænges igennem.
Selv det, som kædes at dse, da Oxen forlader
Legemet, er saa fort, at dets Hurtighed ikke kan
bemærkes. — Enten en Økke tilsnører Struben,
eller Vandet stopper Lusten, eller Hovedet stødes i
Stykke ved et Fald mod den haarde Jord, eller
nedslugte gloende Kul*) hindrer Handedrættet; hvad
det endog er, seer det hurtigt. Hvi redme I?
hvi frygte I lange for det, som seer saa hurtigt?

*) En Døbsmaade, Portia, Bruti kone, brugte,

Om Sindssroe.

E

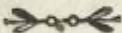
• 232613 30

Førerindring.

Dette sérnne og nyttige Stykke, der ubmærker sig ligesaa meget ved sit Indhold, som Foredrag, har mere Formen af et Brev end af en Afsanding; man bør altsaa ligesaa lidet fordrø, som vente den strengeste Orden overalt: Noget vedrerer Forfatteren ellers lefeligt, noget forbizaart han som beslændt, for at komme frem med det, som ikke laaer ham om herte. Parstellerne, som giore Overgangen, ere ikke altid nojagtigst og det er Skade, at den Afseling, hvori Forfatteren hadde lovet, at vise Maaden, paa hvilken Sindskroe opnaars og vedklaeholdes, savnes, og det sca meget mere, som Skionhederne i det foregaaende vælle Langsel efter samme.

Det som findes i nærværende Stykke, afhandles om, trent paa følgende Maade:

I det første Kapitel forudsikkes et Brev til Seneca fra Serenus, en af Senecas fortroligste Venner, som var Befalingsmand over Neros Livgarde, hvori denne klager over sin Wankelmodighed og udbeder sig sin Vens Raab. Seneca raadet ham dersor i det 2det Kap. at

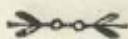

han skal have tillid til sig selv, og troe, at han vandrer den rigtige Vej, efterdi han ønsker, at naæ sand Sindsroe. Han beskriver derpaa den Fejl, hvorover Se-renus beklager sig. Alt hvad som siges i dette Kap. er saa gaeste øst af den menneskelige Natur; saa troelig Sildret efter Erfaring, at Enhver maa ved at læse det, meer eller mindre finde sig truffet derved. I de folgende Kap. giennemgaer Forf. adskillige Negler, ved hvilc Jagttagelse Sindsroe kan bevirkes. — Drivlig Virksomhed anprises som et Middel mod Utilfredshed i det 3de Kap.

Forinden man imidlertid scriber til Korretninger, maa man siende sig selv, den Korretning, man vil paatage sig, og de Mennesker, med hvilke og for hvilke man skal arbeide. 4. 5. 6.

Troefast Vensteb, og et forsigtigt Vælg af dem, man vælger til Omgang, anbefales dernest som et Middel til Sindsroe i det 7de Kap. Han lærer derpaa i det 8de Kap. at agte Rigdom og alle udvortes Goder paa den rigtige Maade og anbefaler Maadelighed; men sand Rigdom erberves kun ved Sparsomhed og ved denne Lejlighed indstrøes nogle skienne Bemærkninger om den saa kaldte anständige Luxus i det 9de K. Derpaa vises saare treffende at vidt udstrakte Ønsker og Forhaabninger ere en vigtig hindring for Sindsroe i det 10de K. Nu folger en sien Beskrivelse over den Wises Ærværdighed i 11te Kap. Forf. advarer nu mod Hang til Adspredest og stundeslos Ledighed som en Pest for Sindsroe. 12. 13. 14.

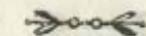
Det

Det sidste Middel, som anvises for at opnaae Sindso-
roe, er at vogte sig for at blive menneskefiendt; til den
Ende raader han heller at lee af end græde over de
menneskelige Daarstaber.

---

schafft zweck der Religion und künftig wird mich
niedrige; bestimmt mein Leben und bestimmt in es auch
seine Arbeit die ich mir zu machen und welche Arbeit
ich mich aufzulegen werde.

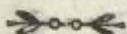

reste Kap.

Bed en Selvprøvelse · opdagede jeg, **Seneka!**
nogle *) Heil saa fremstikkende, at jeg kunde føle
og tage derpaa, andre meere skulste og forborgne,
og atter andre vel ikke vedholdende, men som nu
og da oversafde mig; disse kunde jeg kalde de bes-
sværligste, ligesom omstændende Fiender, der fare
frem ved enhver Lejlighed, mod hvilke man ei kan
være beredt, som i Krig, eller sikker som i Fred.
Det er for det meeste saaledes beskaffent med mig;
(thi hvorfor skulde jeg ikke tilslaae Sandhed for
dig, som for en Læge) at jeg hverken ganske er
befriet for de Fejl, som jeg bar Frygt og Afsky
for, heller ikke paa den anden Side ganske over-
vældet deraf. Jeg befinder mig, om ikke just i
den værste, saa dog i en saare fortredelig og vrans-
ten Stilling; jeg er hverken syg eller frisk. Det
hjælper ikke at du siger: Begyndelsen til alle Dyr-
der er svag, med Tiden vinde de Fasthed og Styrke.

Jeg

*) Jeg læser Seneka, og antager dette hele Kap. som
et Brev forudskillet fra Serenus.

Jeg veed, at selv de Ting, hvoraf Hensigten er at glimre, som Værdighed, Rygte for Weltalens hed, og alt hvad der heroer paa andres Omdøme, erholde med Tiden Fasihed, at det, som skæfs ser sande Værd, det, hvorpaa der for at behage, sættes en Smink, behøver Tid, førend det opnaaer sit sande Anstrøg. Men jeg frygter for, at denne Fejl skal ved Vanen, som giver Tingene Værighed, blive dybere rodfæstet hos mig.

Lang Fortroelighed, saavel med Dyder, som med Laster, indgyder Kierlighed til samme. Hvorsedes den Sjals Svaghed er, der vakler mellem begge, og hverken mandigt attraaer Dyden, eller afskyer Lasset, kan jeg ikke saa got sige dig paa een Gang, som stykkevis.

Jeg skal sige, hvorledes det er beskaffent med mig, Sygdommen kan du selv give Navn. Jeg tilstaar, jeg har den største Lyft til Spariomhed. Jeg finder ikke Behag i et værtigt meubleret Wærelse, ikke i en stadselig Kistekiole, ikke i et Klædemøn, hvori værtig Presse har fremvunget Glands, men i en ringe Hverdagsdragt, der hverken er forgiftet, eller med Ængstelighed maa tages paa.

Jeg finder Fornøjelse i et Maaltid, som Opvarter hverken anrette eller beglæ; ikke i et saadant, hvis Tillætning har kostet mange Dage, og hvis Anretning sysselsætter mange Hænder; men som let kan bringes tilveje, hvortil intet dyrt er forscrevet, som man kan have, hvor det skal være, som hversken falder Pungen eller Sundheden besværligt, som ikke vil gaae ud, hvor det kom ind.

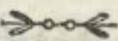
Jeg finder Behag i en usleben Opvarter, og i behovlet Træl, i vægtigt Selvtsi af min landkære Haders, hvorpaa man hverken opdager Konstnernes Fiil eller Navn; og i et Bord, der hverken falder i Øjnene med sine forskellige Flammer *), eller er bekjendt i Byen, som det der har vxret i mange fine Herrers Eje; men som sættes frem for Nyttens Skyld, som ikke vil tildrage sig nogen Gjæstes lysne eller skeelende Blik.

Saa rigtige jeg end heri finder Behag, blæns des jeg dog af en vis prægtig Trælleanstalt **), af

Glas

*) Romerne gjorde meget af Vorde, forfærdigede af Citron-Træ, hvori der fandtes saadaune Flammer.

**) Romerne havde et Slags Opdragelsesanstalt, hvori deres Trælle blev oplært til allehaande, stundom unanstelige Farbdigheder; en saadan kaldtes Pædagogium.

Slaver i pynteligt guldbestukket Liberie, og af en Sværm prunkende Tienere. Stundom indtages jeg af en Boelig, hvori Loftet giver glimrende Gjenskin, hvor man nedtrumper Kosibarheder paa Gulvet, og hvor hensodslet Rigdom leør fra mindste Krog, ja af den Sværm, som surrer omkring og forsvinder med Formuen. Hvad vil jeg tale om de giennemsigte Vande, der omstude selve Gjæstebudene *), hvad om de kostelige Retter, der svare til den øvrige Pragt. Pragtsuld Uppighed omringede og bedovede mig, da jeg kom fra Larveligheds affsides Krog.

Studsende dvoeler mit Blik lidet derved. Min Sjæl hæver sig lettere over samme end mit Blik. Jeg gaaer bort ikke værre, men mere nedslagen, og vandrer ikke nær saa frejdig mellem mit ringe Boeskab; en hemmelig Misnoje oversalder mig, og tvivlende tænker jeg: er hūnt ikke bedre? Intet deraf forandrer mig; Alt gior dog Indtryk paa mig. — Jeg beslutter at folge mine Grundsætningsers Bydende, at styrte mig ind i Statens Tummel, at modtage Eresyssler og Knipper, ikke løst af Parpur eller gyldne Stave **), men for at jeg

*) See Ush. om Forsynet 3die Kap.

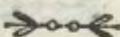
**) Herved sigtes til Liktorerne, som gik foran med en Stav, og gjorde Plads for Konsulerne.

jeg nærmere ved Statsroret *) kan være mine Vens
ner, Paarsrende, alle Borgere, ja alle Mennesker
gavnligere og nyttigere. Jeg esterligner Zeno, Kles-
ant, Kryssy; Ingen af dem gik i Statens Dienes-
ste, Enhver raadte dertil.

Saaasnart noget rører mit Sind, der er uvant
til slige Stød **), saasnart noget ydmygende (thi
af saadant møder meget i Livet) eller mindre hels-
digt indträffer, eller ubetydelige Ting fordre me-
gen Tid, vender jeg igien til Roelighed, og som
Overget, er det endog træt, iler hurtigt hjem, fos-
resetter jeg mig at indskrænke mit Liv inden fire
Vægge. Ingen maa rove nogen Dag, han kan ei-
give tilbørlig Bederlag for saa stor Opfrelse. Sjæ-
len maa sysselsætte sig med sig selv, danne sig, ins-
tet uvedkommende foretage sig, intet som trænger
til andres Omdømme. Man maa attræn en Roes-
lighed, der er srie for offentlig og egen Bekym-
ring. Aldrig saasnart er Sindet opmuntret ved
kraftig Læsning, eller ansporet ved ødle Exempler,
for jeg faaer Lust at stige ned paa Torvet, og at
laane en anden min Stemme, og min Flid, som,
skint den Intet vil udrette, dog skal stræbe at
gavne, at tvinge paa Torvet Eus Overmod, der
urigtigt

*) Jeg læser — — utilior sim proprius positus.

**) Jeg læser: Ubi aliquid animum, insolitum arrietari,
percussit.

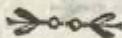
urigtigt er stolt af sin Lykke. Angaaende Forberedes deljen, anseer jeg det sandeligen for bedre, at bes trakte Sagen i sig selv, og tale for dens Skyld, og i ovrigt at overlade Udtrykkene til Materien, saa at Talen folger ukonstlet, som denne fører det med sig *). Hvad er det fornødent at forsatte Ting, som kan være gien nem Aarhundrede? Vil du nu **) bestræbe dig for at Esterkommerne skulle omtale dig? For at dse, er du født, det kostet mindre Moje at blive ubekjendt efter sin Død. Skriv alt: saa, for at fordrive Tiden, noget ligefrem til din egen Nyte, ikke for Prals Skyld. Der udkræves mindre Moje af Dogmæskrivere. Atter saasnart Sjæl len svinger sig ved Tankens Flugt, bliver Talen svulstig, jeg ønsker at mine Udtryk, som min Aand, maa svinge sig højere, og i Forhold til Materiens Vigtighed overdrives Talen. Jeg glemmer Talereglerne, bliver høj, og taler ikke mit vante Sprog. At jeg ikke vidtløftigere skal gien nemgaae Alt, folger en saadan den gode Sjæls Svaghed mig i alle Tilsæerde; jeg frygter, at jeg lidt efter lidt skal henrives deraf, eller hvad varre er,

*) Idegangen synes her at være følgende: Under tiden staaer jeg frem som en Forsvarer eller Advokat, lidet beredt, i den Tanke, at Udtrykkene, naar Sagen er gien nemtankt, let skal følge af sig selv, derfor siger jeg til mig selv: Hvad er det ic.

**) Jeg læser: nunc.

er, altid valle lig den, der staer for Hold, ja det er maaskee forligere, end jeg formoder; thi vi see igiennem Fingre med vore egne Svagheder, og Egenkierlighed hindrer altid vor Dom. Mænge kunde, ester min Formening, have opnaaet Viiss dom, hvis de ikke havde roet, de havde opnaaet den, hvis de ikke havde dulgt visse Svagheder for dem selv, og sprungen andre forbie med aabne Øjne. Der er ingen Grund til at antage, at vi fordaerves meer ved Andres, end ved voregen Smis ger.

Hvo har vovet at sige sig selv Sandhed? hvo bisalder dog ikke sig selv mellem en Svarm af Smigrere og Beundrere? Dersor beder jeg, at, hvis du har noget Middel, hvormed du kan stille denne min Bankelsmodighed, du da vil værdige mig, at maatte skylde dig min Sindsroe. Jeg veed, at disse Sindsbevægelser hverken ere farlige eller stormende; Jeg er, at jeg skal udtrykke det i en passende Lignelse, ikke sæjyg, men har Quals mer. Hæv altsaa det Onde, hvad det endog er, og hielp mig, som har Ondt nær ved Land.

2det Kap.

Geg har sandelig ofte, Serene!*) spurgt mig selv, hvormed jeg skulde sammenligne sig en Sindstemning, og finder, at Ingens har mere Ligning hermed end deres, som ere komne sig af en langt varig og svær Eygdom, og opbringes ved Bagateller og smaa Fortrædeligheder, og skint de ere uden al Fare, dog forurosliges af Formodninger, række Lægen Haanden og besvære dem over enhver Varme i Blodet. Disses Legeme, Serene! er ganske friskt, men er ikke vant til Sundhed; ligesom der endnu er nogen Bæren paa Havet eller Søen, skint Stormen har lagt sig.

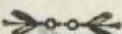
Du behøver altsaa ikke hine haardere Midler, dem vi ogsaa springe forbi, at du nemlig stundom skulde tvinge dig selv, stundom vredes paa dig selv, stundom drive paa dig selv; men hvad der er det sidste, at du har Tillid til dig selv, og troer at vandre den lige Vej, uden at skeje ud ved de krydsende Svoer af de Mange, der lobe hid og did, og af Mogle, som gaae vild tæt ved selve Vejen.

Men

*) Her begynder Senekas Svar paa Serenus's Brev, som var anført i det forrige Kap.

Men det du attraer, er noget Stort, noget Højt,
 Noget der kommer Gud nær, det: ikke at for-
 styrres. Denne Fasthed i Sielen kalde Græk-
 ne Evolution, hvorom vi have en ypperlig Bog af
 Democrit. Jeg kalder det Sindsroe. Thi det
 er ikke nødvendigt at oversætte Ordene ester deres
 Sammensætning. Tingen, der afhandles, maa be-
 tegnes ved et Navn, som maa have Betydningen,
 skont ikke Udsænde af det græske Udtryk.

Syorgsmaalet bliver altsaa, hvorledes Sielen,
 sig selv altid lig, vorder fornøjet med sig selv, og
 tilfreds med sine Omstændigheder; og hvorledes dens
 ne Glæde ikke afbrydes, men bliver i sin roelige
 Stilling, hverken oveedrives, eller nedtrykkes.
 Det er Sindsroe. Hvorledes denne opnaaes, ville
 vi undersøge i det Hele: af dette almene Middel
 kan du tage saa meget du vil. Hjelsen bør imid-
 lertid i det Hele drages frem, hvorfaf enhver kan
 erkende sin Deel. Du kan tillige mærke, hvors
 meget mindre Image du faaer med dit Mishag til
 dig selv, end hine, der blandede af deres Stands
 Glimmer, under Byrden af en stor Erestitel, ved-
 blive mere af Undseelse, end med slet Forsigt, at
 lade som de være tilfreds.

Det er lige bestafft med dem alle, saavel Hise, der plages af Letindighed og Kede og Vægelsindighed, og altid finde det bedre, de forlode, som disse der blive sove og gabe af Dorfhed.

Hertil komme de, der dreje sig, ret ligesom de, der vanskelig kunde falde i Sovn, og lægge sig snart saa, snart anderledes, indtil Trætheden forsaffer dem Hvile; de forandre nu og da deres Fremgangsmaade i Livet, og blive tilhørt ved den i hvilken ikke Ulyst til Forandrung, men Alderdommen, der er usikket til at begynde paa noget Dyt, oversalder dem.

Hertil komme ogsaa de, hvis Stadighed ikke er en Folge af en fast Karakteer, men af Dorfhed *). De leve ikke, som de ville, men som de have besyndte. Der ere utallige Særegenheder, men Vieksinaen af denne Fæl er een, newlig Mishag til sig selv. Grunden hertil ligger i en Wildhed i Øjelen, i sejj eller mindre heidig Attræae, da de enten ikke tor, hvad de ville, eller ikke opnæe det, og stotte sig ganske paa Haabet, altid vaklende og usædige, som nødvendigvis hænder dem, der ere Slaver af deres Ønsker. De vakte i deres hele Forhold,

* Jeg læser: Qui non constantia in vita parum loves sunt, sed inertia.

Forhold, de støffe sig Færdighed i vanskelige og nedrige Handlinger og det i Mængde, og naar des res Moje ikke lønnes, græmme de sig over den frugtesløse Vancare, og ørgre sig, ikke over, at de vilde det Onde, men over, at det ikke lykkedes. Da angre de det begyndte, og frygte for atter at begynde, og overraskes af hin Wankelmodighed, da Sjælen ingen Udeej seer; fordi de hverken kunne byde over deres Begierligheder, eller tilfredsstille dem; de grunde paa et Forhold, der er dem en Gaade, og slaae sig til Noe, medens Sjælen sloves ved fejlagne Punkter.

Af dette bliver værre, naar de af Ulyst til en Travshed, der ikke lønner sig, tye til Noelighed og stille Studeringer, dem et Menneske, der er oplagt til borgerlige Forretninger, eller af Naturen udstudit, ikke kan udholde, efterdi han ei forstaaer at være sig selv nok. Naar han altsaa børves de Bonoselser, som selve Systerne forskaffe de Stundesløse, kan han ikke finde sic i at leve hjemme, eensomt mellem fire Vægge, og betragter sig ugiersne overladt til sig selv. Det er Grunden til denne Kedsomhed, dette Mishag til sig selv, denne ueopherlige Pønsen og vrantne Missfornøjelse med sin Noelighed. Naar man skammer sig ved at tilstaae Marsagerne, bliver denne Skamfuldhed en indvortes Marter, og de indsluttede Begjærligheder, som

ikke kunne faae Lust, avæle hinanden. Deraf kommer Græmmelse og Medslagenhed, og tuſinde Om-tumlinger i det unisſe Sind, ſom bliver uvoeilt ved enhver Begyndelſe, og nedſlagent ved ethvert mislykkel Udsald. Deraf den Sindſtemning, at Nogle forbunde deres Noelighed, og klage over, at de haee Intet at giøre, den Misundelſe, over An-dres Horspring. Thi den ulykkelige Ledighed er en Mæring for Misundelſe, og Alle onſte, at blive til Intet, fordi de ikke kunne blive til noget Stort. Denne Fortrydelse over Andres Krempgang, og Miss-tivulen om ſin egen, giør endelig, at man bliver vred paa Skjæbnen, klager over Tid-rne, indſut-ter ſig i en Krog, ruger over ſin Straf, og keder og ærgrer ſig over ſig ſelv. Thi den menneskelige Sjæl er af Naturen drityg og ſtunder efter Ad-ſpredelſer; enhver Anledning til at opmuntre og syſ-ſelatte ſig er den tienlig, og endnu tienligere jo ſlettere Karakteren er, hvilken gierne forædles ved Syſſelsættelſe.

Ligesom viſſe Saar gierne ſide Vedrørelſen og den forværrende Kløen, og ligesom den stygge Skab-kildres ved alt det, ſom volder Svie; ſaaledes bli- ver ethvert Arbejde, enhver Anſtrængelſe en For-nøjelſe for de Gemütter, hvori onde Lidenſkaber ere brudte ud, ſom onde Saar. Thi der ere viſſe Ting, ſom ſkint de ere forbundne med Ubehagelige-hed,

hed, kildre Legemet; s. Ex. at vende sig, lægge sig paa en anden Side, og kaste sig hid og dit, ligesom hin Achilles, der beskrives hos Homer, snart som den der laae udstrakt, snart som den der stod opreist, og satte sig i forskellige Stillinger, hvilket er egent hos den Syge, ikke længe at kunne finde sig i et og samme, og forandre Leje, som Lagewidler. Derfor gisr man Udenlandsreiser, og flakker om, og Ustadigheden, der kedes ved det Nærværende, ytrer sin Virkning snart til Lands, snart til Bands. Nu maa man tye til Kampanien, hvor kedes man ved fremkonslede Undigheder; øde Steder maa bestues, de bruttske og lukanske Ø verdreve maa man søger hen til. Dog fordres der i Ødheden noget Undigt, der som Erstatning for disse skumle Steders Styghed kan trysle det umetselige Øje. Man maa sege hen til Tarent, og dens forroeste Havn, og Winterværelser i deune mildere Himmellegn, der kunde rumme den fordums Mængde *). Nu maa vi vende til Staden, alt for længe har Øret undværet Klap og Lummel.

D 2

Nu

*) Tarent var i ældre Tider en af de meest blomstrende og folkeligste Steder; men øde paa den tid forf. blev dette.

Mu fornøjer det og at møtte sig ved Synet af Blodscener *). Man iles fra et til andet, og Detrin aferle med Oprin, som Lukretius siger: paa denne Maade flyer Enhver sig selv. Men hvad hielper det, naar han ikke undflyer sig selv? Han folger med sig selv, og er sin værste Medfølger. Vi bør altsaa indee, at det Onde vi plages af, ligge ikke i Stedet, men i os selv; vi ere for svage til at taale Alt, og kunne hverken udholde Arbejde eller Fornøjelse, ellers vor, ellers nogen anden Stilling ret lange. Det har været Marsag til Mogles Dod, at de, trods deres Forsæts idelige Forandrings, kom tilbage til det samme, og fandt intet Dyt. Livet, ja selve Verden begyndte at blive dem forhadte, og hiint graadige Bellustingers Balgsprog randte dem i Tanker: det evindelige eet og det Samme.

3die

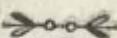
*). Dette siger til de blodige Dyrefægtninger hos Morderne, da man fastede Mennesker for vilde Dyr.

3die Kap.

Du spørger, hvad Hjelp jeg troev man maa bruge mod denne Leede. Det beste var, som Anthenosdorus siger *), „at sysselsætte sig med Forretningsger, Statsbestyrelsen og borgerslige Pflichter; thi, „som Nogle tilbringe Dagen i Soelskin, ved Lee gemsovelser, eller med at gotte sig, og det er saas
„re

*) Der har været flere beremmelige Mænd af dette Navn. Nogle mene, at her sigtes til den Sosleniske, en Discipel af Zeno. Da imidlertid saas vel det nebenstaende, som det der anføres i det 6te Kap., lader formode, at her sigtes til en Roman, og ej til en Græker, finder jeg det mere rimeligt, at her menes Anthenodorus Cordylus, som ogsaa kaldes den Larsensiske. — Denne er i Oldtiden meget beskiedt, han afslag mange Kongsers og Fornemmes Venstab, af Lyst til Videnskaberne og Kierlighed til det Bibliothek, over hvilket han havde Ophyr i Pergamus; dog lod han sig overtale af Kato fra Utika i sin Alderdom til at følge ham til Rom, hvor han skal have forfærdiget en Bog, under Titel: Om Flid og Opførsel, som er forgaaet. — Af dette Skrift synes nærværende Sted at være taget.

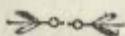
„re nyttigt for Fægtene, at styrke deres Muskler
 „og Kræfter, som er deres eneste Øjemed; saaledes
 „er det allerfænnest for os, der danne vor Sjæl
 „til at kæmpe mod Forretninger, at være i Arbejs-
 „de. Thi naar een har det Forsøkt at vorde nyttig
 „for sine Medborgere og Medmennesker, øves og
 „gavner han tillige, naar han sætter sig midt ind i
 „Forretninger, og udfører almeene og særegne Plig-
 „ter efter Evne. Men fordi, vedbliver Athenos
 „dorus, at uforstilt Væsen er utsat for Farer i den-
 „ne Menneskenes affindige Forfængelighed, og for
 „saa mange Bagtalere, der mislyde det Gode, og
 „fordi der altid vil mode mere, som hindrer, end
 „begunstiger vores Foretagender, maa man vige bort
 „fra Torvet og det Offentlige. Og som Lovers og
 „vilde Dyrs Fyriged ikke bervinges i en fængslen-
 „de Kule, saaledes heller ikke Menneskenes, som
 „ere meest virksomme, i en affjedes Krog”.

„Dog maa han leve saaledes ubemærket, at han
 „onster, hvorsomhest han end forsikker sig i sin Noe-
 „lighed, at nyte baade Enkelte og Alle med sit
 „Genie, sin Stemme, sit Raad. Ikke blot den
 „gavner Staten, der fremdrager Embedssægende,
 „forsvarer Sagsøgte, og handler om Krig og Fred;
 „men ogsaa den, der opmuntrer Ungdommen, der i
 „denne store Mangel af gode Grundsetninger inds-
 „planter Dyden i Hjerterne, gribet og rædder dem,
 „som

„som ere nær ved at styrte i Ødselheds og Uvvige
 „heds Soælg, eller om aldrig andet, i der mindste
 „standser dem; almeen er hans enkelte Daad. Vir-
 „ker den mere, der, som Gyens Praetor *), mel-
 „lem Udloendinge og Borgere forkynder de Tilsimi-
 „lende Bisidderens Kiendelse, end den, der larer,
 „hvad Retfærdighed, hvad Fromhed, hvad Arbejds-
 „somhed, hvad Kjækhed, hvad Foragt for Døden,
 „hvad Religiositet, hvor stort et Godeengod Sam-
 „vittighed er? Dersom man altsaa anvender den
 „Tid, man unddrog fra Forretninger, til Studes-
 „ringer, har man hverken trukket sig tilbage, eller
 „vægret sig for en Pligt. Thi den gør ikke blot
 „Tjeneste som Soldat, der staær i Spidsen, og
 „forsvarer den højre eller venstre Kloj, men ogsaa
 „den, der bevogter Indgangene, eller staær paa en
 „ikke roelig, skont mindre farlig Post, eller holz-
 „der Vagt, eller forestaaer Tojhuset. Disse Forret-
 „ninger høre, skont de ere mindre utsatte for Gas-
 „rer, med til Krigstjenesten”.

* „Hvis

*) Ær 398 efter Rom's Anlaa blev en Praetor be-
 stillet, som fulde kiende mellem Borgernes Tri-
 stigheder. Denne blev kaldet urbanus, men da en
 Mænade af Fremmede stremmede til Byen, blev
 er beskaffet Ær 510, det fulde afgjøre de Tristig-
 heder og Trætter, som opstode mellem Borgerne
 og de Fremmede, denne blev kaldet peregrinus.

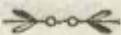

„Hvis du slader dig til Studeringer, vil du undgaae al Livets Kedsommelighed. Du skal hverken ønske, at det maa blive Mat af Lede til Lyset, eller være dig selv til Vyrde og Andre til Overhaeng. Manges Venstskab vil du vinde, og alle Gods skulle Stromme til dig. Thi Dyden er, stient den douges, aldrig skult, men udspreder sine Straaer; hver som er den værdig, vil kunne opspore den. Thi orhøre vi al Omgang, assondre vi os fra Menneskene, og levecene for os selv, vil densne Eensomhed, naar Studeringer ikke udfylde den, satte os i Horleghed for at faae meget at gisre. Vi ville begynde at bryde Bygninger ned, og forandre andre op, at opfylde Havet og indlede Vandet trods Stedets Vankeligheder, og set at anvende den Tid, Naturen gav os at tilbringe. Mogle af os bruge den sparsomt, andre adselft; Mogle af os anvende den saaledes, at de kunne gisre Regnskab dervor, Andre saaledes, at de have ingen Mindesmærker at opvise om dens Anvendelse. Intet er altsaa stændigere, end naar en nedbojet Olding ikke kan gotgiøre at han har levet, med andet Bevis end med sin Alder". — Anthenosdorus har, kiereste Serene! efter min Formening, alt for meget givet efter for Tiderne, alt for hurtigt trukket sig tilbage.

Teg skal aldrig nægte, at man stundom maa
vige, men man maa lidt efter lidt trække sig til-
bage, uden at tage sine Banner, eller sin Anseel-
se. De, der overgive sig med Waaben i Hænder-
ne, ere sikrere for deres Fienders Overlast.

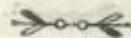
Saaledes bor Dyden og Dydens Dyrker i mi-
ne Tanker giore, dersom Skjæbnen spiller Mester
og assisterer ham Leilighed til at virke; han maa
ikke strax fiendst og værgeløs flygte og opføge en
Afkrog, som om der var noget Sted, hvor
Skjæbnen ikke kunde naae, men han maa sparsomme-
re give sig af med Forretninger, og betenk som
opføge Noget, hvori han kan være Staten nyttig.
Kan han ikke blive Kriger, kan han blive Em-
bedsmand; maa han leve uden Embede, kan han
være Taler; forbrydes det ham at tale, kan han
hjelpe sine Medborgere med hemmelig Raadgiv-
ning; er det endog farligt at gaae paa Torvet,
kan han hiedme, i Skuespillene, i Selskaber
være en god Medbroder en troe Ven, en artig
Gjæst. Har han ikke Borgerens Pligt, kan han
udøve Menneskets. Inden een Byes Volde has-
te vi ikke stolte indsluttet os, men til hele Klos-
ten udstrakt vor Forbindelse, og vort Hædreland
er Verden, paa det vi kunneaabne en videre Vir-
kekreds for Dyden. Er Domstolen dig spærret,
Talestolen og Valgsamlingerne dig forbudne?

skue

Stue bag dia! hele Lande, hele Folkeslagaabne sig
for dig. Aldrig kan saa stor en Deel tilspærres
for dig, at jo en større bliver tilbage. Men vogt
dig, at hele Feslen ikke bliver paa din Side; thi
du vil ikke tiente Staten, uden som Konsul, eller
Maadsherre, eller Gesandt, eller som første Em-
bedsmann*). Vil du ikke giøre Krigstjeneste, u-
den som Feldtherre, eller Tribun? staae end ans-
dre i Spidjen, sattes du i tredie Geleed, nu
saa tien da med din Stemme, din Opmuntring,
dit Exempel, dit Mod. — Ogsaa den, der mister
fine

*) Disse laante Venetuelser udtrykke blot den Tan-
ke: at tiente Staten i de fornemste Embeder. —
Det Ord, som jeg har oversat ved Maadsherre,
hedder i Originalen: Prytanis; det er et græske
Ord. I Athenen kaldtes nemlig det fornemste Sted
paa Slottet Prytaneum, hvor Dommerne og Privig-
heds-Personerne holdte deres Forsamlinger, og
der blev tillige de, som havde gjort sig fortiente
af Nationen, underholdte paa offentlig Velostning.
Det Ord Ceryx, som jeg har udtrykt ved Gesandt,
betyder ellers de Præster, som forestoede Cereris
Helligdom; men da disse ikke havde med Stats-
bestyrelsen at giøre, maa man her tenke sig de
øverste Magistratspersoner i de Byer, hvor Cereris
istat blev dyrket. — Sufes, som er udtrykt ge-
netelt, var hos Kartagenierne det samme, som
Konsul hos Romerne.

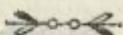
sine Hænder, kan i Slaget gavne sit Partie, om han blot staaer og opmuntrer ved sit Skrig.

Omtrent saaledes maa du bære dig ad, om Skjæbnen forbød dig første Plads i Staten; du maa staae og hjelpe ved din Stemme, stopper man end Munden paa dig, maa du dog staae og hjelpe ved din Lavshed.

En god Borgers Tjeneste er aldrig unyttig; ved at høre, ved at see, ved en Mine, et Vink, en stille Besitemthed, ja ved selve sin Gang gavner han.

Som visse Ting, der ikke vedkomme Smagen og Hølessen, udsprede en qvægende Dufst, saaledes udbreder Dyden Nytte ubemærkt og fra det fjærne, hvad enten den gaaer frem og seer sin Net, eller den erholder tiltryglet Indgang og nødes at mindfse Sejl; hvad enten den er stille og stum, og indsluttet inden snevre Skranker, eller aabenbar; under hvad Stilkelse den end er, gavner den. Hvad? anseer du Exemplet paa en ødel Noelighed for lis det nyttig? Det er det allerbeste, paastaaer jeg, at indblande Noelighed i Forretninger, saa ofte det virksommere Liv afbrydes ved tilfældige Hins dringer, eller Omstændighederne i Staten. Thi aldrig er alt saa spørret, at der ikke skulde blive Sted for nogen ødel Handling.

Ran

Kan man nogensinde finde en ulykkeligere Bye, end Atheniensernes var, da tredive Tyranner sondersteed den *). 1300 Borgere, alle Netkafne, havde de dræbt, og Enden var endda ikke på des res Grumhed, den ophidsedes end mere. I den Stad, hvor Areopagus, den meest jæmvittighedsfulde Net var, hvor Senatet holdtes, og Folket tænkte som Senatet, kom daglig dette sorgelige Bøddels Kollegium sammen, var det ulykkelige Raadhus fuldproppet af Tyranner. Kunde denne Stad naae Noelighed, hvori der var ligesaa mange Tyranner, som Bevogtere? Man kunde ikke satte Haab om, at erholde Friheden igien. Intet Middel sande Sted mod saa voldsomme Ulykcer.

Hvorfra skulde den ulykkelige Bye faae saa mange Harmodier **)?

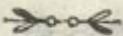
Dog

*) Disse 30 Tyranners Regierung begyndte før Christi Fødsel 403. Deres Antal blev Varet efter indskrænket til 10, og Statens Tilstand begyndte at blive bedre.

**) Harmodius var en Atheniensis Borger, som tilsgæmed Aristogiton dræbte Pisistrati Son, Hippias Broder, og bestriede sit Fodeland. De sik den Ære, at Ingen maatte kaldes med deres Navn. Man sang til deres Ære et Vers paa Gaben, som begyndte med de Ord: Elstede Harmodius, du er aldrig nogensinde død.

Dog en Sokrates levede iblant dem: Han træsteede de sorgende Fædre, opmunstrede dem, som mistvivlede om Staten, bebrejdede de Rige, som staanedede deres Formue, at de for sildigt vilde angre denne farlige Starrighed, og gav dem, som vilde esterligne, et stort Exempel, da han vandrede frie mellem tredive Beherskere.

Han dræbte dog Athenen selv i Hængsel, og han, som uret trodsede Tyranners Skare, hamtaalte disse frie, ikke at være frie: Viid altsaa, at i den betrangte Stat er der Lejlighed for den viise Mand til at vise sig, og i den blomstrende og lykkelige herster Bestikkelse, Misundelse, og tuinde andre fejge Laster. Paa hvad Maade Staten giver ester, paa hvad Maade Lykken tillader det, skulle vi enten udvide eller indskränke vor Virken; i det mindste maa vi være paa Hærde, og ikke sloves fængslede af Frygt. Ja det er en Mand, som, naar Farer true allevegne, naar Vaaben kliire, og Lønker raste rundt omkring, hverken skuler sin Kjæthed eller forløber sig. Thi dette er ikke hans Pligt; hans Hensigt var at redde, ikke at styrte sig.

Tager jeg ikke Fejl, var det Curius Dentatus^{*)} som sagde: Jeg vil hellere virkelig døe, end være levende død. Det er den værste af alle Ulykker, at gaae ud af de Levendes Tal, forend man dører. Men hvis man indtresser paa en mindre belejlig Tid i Staten, maa man søge at oposre Noelighed og Videnskaberne mere; hverken tye til Havn, uden, som i en farlig Seilads, heller ikke bie, indtil Sagerne løslade os, men selv rive os ud af samme.

4de Kap.

Først maa vi betragte os selv, dernæst de Forretninger vi stride til, endelig dem, for hvilket Skyld vi skulle handle, eller med hvem vi faae at giøre.

Hrem for alt er det nødvendigt, at prøve sig selv, thi vi tiltroe os selv gierne mere, end vi formaae. En vaaser i Tillid til sin Weltalenhed, en anden skalter og valter med sin Formue mere, end

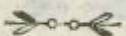
^{*)}En hellende Mand, som triumferede over Kong Pyrrhus.

end den kan udholde; en tredie nedbryder sit sva-
gelige Hælbred ved mæssommeligt Arbejde. Nog-
le ere ved deres Glyhed lidet oplagte til Statsjaa-
ger, der fordre en usorferdet Bestemthed; Andre
ere ved deres Paastaaenhed ikke stikkede til Høf-
mand; Mogle ere ikke Herrer over deres Vrede,
men bryde ud i Skieldssord ved enhver stedende
Udladelse. Andre vide ikke at vedligeholde den fis-
ne Tone, og asholde sig ikke fra fornærmede
Bitterheder. For alle disse er Noelighed tienli-
re end Forretninger. Den af Naturen vilde og
ustyrlige maa undgaae Alt, som kan øgge Friheden,
der vil udarte.

5te Kap.

Dernæst maa vi prøve det, vi begynde paa,
og sammenligne vore Kræfter med Zingen, vi ville
foretage os. Thi den, der bærer, bør altid ha-
ve flere Kræfter end Byrden. Den, der bærer
en Byrde, som er større end han selv, maa nød-
vendigvis ligge under.

Bisse

Bisse Foretagender ere ikke saa store, som de medføre mange Bisørretninger; og man maa skye det, som aßtedkommer nye og mangehaande Syssler, aldrig stride til det, hvorfra man ikke friit kan trække sig tilbage. Man maa legge Haand paa det, man kan, eller i det mindste troer, at kunne bringe til Ende, og lade det fare, som bliver vildtøftigere og ikke endes, hvor man havde bestemt.

6te Kap.

For altid maa man giøre Horskjel paa Mennesker, om de fortiene, at vi skulle opstre en Deel af vojt Liv for dem, eller om Tabet af vor Tid vil strække sig til dem.

Nogle troe ovenkisbet vi maa giøre os en Ære af at riene dem. „Jeg vilde ikke engang, siger Anthenodorus, gaae til Gjæst hos den, som ikke vilde være mig forbunden dersor“. Du indseer, tænker jeg, at han meget mindre vilde gaae til dem, som lade et Maaltid gaae lige op mod Venstabs Dienester, og regne en Met Mad for en Gave, som vare de overdaadige til en Andens Ære. Lad

dem

dem være uden Vidner og Tilskuere, og en hemmelig Småns vil ikke smage dem. Man maa overveje, om man af Naturen er opslagt til Forretninger eller til Studeringer og stille Betragninger, og lægge sig efter det, hvortil man har Anslag.

Isoerates rev Ephorum fra Retten, fordi han troede, at han var mere opslagt til at skrive Historier. Slet lykkes Evang ved Geniet; man arbeider forgæves imod Naturen . . . . . *).

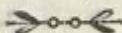
7de Kap.

Intet fornøjer dog Sindet saaledes, som oprigtigt og behageligt Vensteb. Hvor stort et Gode er det ikke at finde ødle Mennesker, som man sikkert kan betroe enhver Hemmelighed; hvis Bevidsthed man frygter mindre end sin egen; hvis Samtale kan lindre Bekymringer; hvis Menning kan skaffe Raad; hvis Munterhed kan fordrive Sorgen; hvis blotte Syn kan indgyde Glæde.

E

vi

*) Her mangler efter de fleste Fortolkernes Menig Noget.

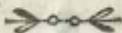
Vi bør nemlig, saavidt ikke kan, udvælge dem, som Lidenskaberne ei beherske; thi Easterne snige sig om, fare paa hver, som er nærmest og onstikke ved Versrelsen. Ligesom man altsaa i Pest maa tage sig Agt, at man ikke sidder ved de Anstukne eller Syge, fordi man derved kan paadrage sig Farre og smittes ved Aanden; saaledes har vi ogsaa i Valget af Venner gisre os Umage for at optage dem, hvis Tænkemaade er mindst besmittet. Besyndelsen til Sygdommen er at blande de Syge med de Sunde. Med denne min Forskrift vil jeg ikke sige, at du ingen skulde omgaaes eller drage til dig, uden den Wiise, thi hvor findes han, man i saamange Aarhundreder har ledt efter? For den Bedste gielder den mindst Onde. Du kunde neppe have haft Lejlighed til et heldigere Valg, om du havde sogt de Gode mellem Platoner og Zenofonter, og hin Sværm af Sokrates's Disciple; eller om du havde haft Raadighed over Catos Tidsalder, der frembragte Mange, som fortiente at fodes i en Catos Aarhundrede; men og Mange slettere end ellers nogensinde, ja Nestere i de første Skjeldigheder; thi en Mengde af begge var fornorden, at man kunde stionne paa Cato; han behovede de Gode, for af dem at vorde erklaerd, og de Onde, for paa dem at øve sin Kraft. Men nu, da der er saa stor Trang paa Gode, maa man være mindre fræslen i sit Valg.

Dog maa man især kye de Nedslagne, der altid klynke, som villig griben enhver Anledning til Klage. Lad end en saadan besidde Erlighed og Velvillie, saa er dog en forsagt Omgangsvæn, der sukker over Alt, farlig for vor Sindsroe.

8de Kap.

Vi gaae nu over til Formuen, denne den største Anledning til de menneskelige Elendigheder. Sammenligner man alt Andet, hvorover vi ængstes, saasom Sygdomme, Døden, Frygt, Længsel, vedholdende Sorg og Noje med de Ulykker, som Penge afstedkomme, ville disse langt have Overvaegsten. Man maa altsaa betænke, hvor langt ubetydeligere den Smerte er, ikke at have Noget, end at miste det, og indsee, at Fattigdom medfører saa megen mindre Plage, som den mindre er udsat for Tab. De mindste med de største Legemer føle lige Smerte ved et Saar. Skionne ere disse Bions *) Ord: „at Haarene afruskes er ikke mindre ubehageligt for den Haarrige, end de moren „Skaldede“. Man kan tænke det samme om de Fattige og Rige; de føle lige Pine, thi begge hænge ved deres Penge, og kunne ikke uden Forlæselse rives fra samme. Men det er, som jeg har

*) Bion var en vittig, vidende cynisk Philosoph, en fortroelig af Antigonus Konge i Macedonien. sagt,

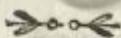
sagt, lettere og taaleligere, Intet at eje, end at miste; man vil derfor finde, at de ere gladere, som Lykken aldrig smilte til, enb de, den vendte Nyggen. Dette indsaae Diogenes, en Mand af en stor Sjæl, og magede det saa, at Intet kunde fratas ham.

Kald det lange nok Fattigdom, Mangel, Armod, og giv denne Tryghed, hvad forhaanende Mavn du vil; jeg skal tilstaae, at en Saadan ikke var lykkelig, hvis du opviser mig en Aanden, som Tab ikke kan ramme.

Enten tager jeg fejl, eller det er det ypperste, at være mellem Gierrige, Bedragere, Rovere, Folketyve, den eneste, som ikke er udsat for Tab. Trivler Nogen om Diogenes's Lyksalighed, kan han ogsaa twirle om de udsadelige Guder leve lykkelig i deres Hørsfatning; thi de have hverken Ejendomme eller Haver, eller kostbare bortsorpagtede Landgodsfer, eller store Kapitaler paa Niente. Skammer du dig ikke, du som studser ved Rigdomme; betrægt Verden, Gudeerne seer du negne, de have Intet og give Alt. Anseer du den, der har skilt sig ved alle tilfældige Ting, for fettig, eller lig de udsadelige Guder? Kalder du Demetrius Pompejanus *) lykkeligere, der ikke skammede sig ved at være rigere end Pompejus? Man maatte hver

Dag
*) Pompeji Frigione gialdt meget hos ham.

Dag severer ham Fortegnelse over hans Tjenere, lis gesom en General over sine Soldater; ham for hvem to Drengs Drenge og et rummeligere Rams mer burde have været Rigdom nok. Men Diogenes's eneste Slave løb bort fra ham, og han fandt det ikke værdt at bringe ham tilbage, skønt man pegede paa ham. „Det er en Skam, sagde han, „at Manes Skulde kunne leve uden mig, men Dio genes ikke uden Manes.“ Meningen af disse Ord er i mine Tanker denne: driv dit Spil, Lykke! hos Diogenes er Intet, som er dit. Løb min Slave fra mig; nei han gik frie bort. Tyende forlange Klæder og Føde, man maa sørge for saa mange graadige Mundt, man maa kiske Klæder, passe paa de Tyvehænder, og betiene sig af dem, som med Graad og Uffsky forrette deres Tjeneste. Hvor langt lykkeligere den, som skylder Ingen Noget uden sig selv, den man lettest kan afflaae; men esterdi vi ikke have saa stor Sjæls Styrke, bør vi i det mindste indskrænke vor Ejendom, paa det vi mindre skulle være utsatte for Skjæbnens Hornærs melser. Smaae Legemer, som kunne ståles i deres Rusning, ere bequemmere, end de, der gaae uden for, og ere ved deres Storhed allevegne utsatte for Saar. Den bedste Formue er den, som ikke synker ned til Fattigdom, og ikke afviger langt fra samme.

9de Kap.

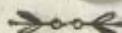
Denne Maalestok skal finde vort Bisald, naar
først Sparsomhed har vundet det; uden denne saaeex
ingen Rigdomme til, og ingen strække vidt nok,
især da der er Middel forhaanden, og Fattigdom
selv kan ved Farvelighed forandres til Rigdom. Lad
os vænne os til at bortrydde al Pragt og at maas
le Tingenes Værd ester Nyffen, ikke ester Glime
mer. Maden stille Hungeren, Drikken slukke Tors
sten, og Kionsdriksen gaae saavidt, som det er
nødwendigt. Lad os lære at stole paa vore Lem
mer, og at indrette vor Levemaade ikke paa Mos
den, men ester Forsædres Bits. Lad os lære at
forsge vor Asholdenhed, at tringe Oppighed, tems
me vor Gane, formilde vor Brede, at see Fattig
dom med et roeligt Blik, og at eiske Farvelighed
(skulde det endog lægges os til Last, at vi tilsfredss
stille Naturens Krav med de Midler, vort Lidet
tilbyder os), at fangsle vore tojseløse Forhaabnings
ger, og vor higende Attraae ester Fremtiden, og
at mage det saaledes, at vi vente Rigdomme snas
rere af os selv, end af Lykken. Man kan ikke,
siger jeg, saaledes afværge de jaa foranderlige og us
behagelige Tilfælde, at ikke mangt et Uveir skulde
oversafde dem, som saae stort paa; vi maa altsaa
indstrænke os, at Modgangs Pile intet fundet næsse.

Ders

Dersor ere Landsforviisninger og Ulykker
stundem blevne et Forbedrings-Middel, og større
Ubehageligheder fordrevne ved mindre, hvis een
ikke vil høre Formaninger, og ikke paa lemfoel-
digere Maade kan forbedres. Hvi skulde man da
ikke kunne drage Nutte baade af Hattigdom og
Foragt og Forsyrelse i eens Formue, hvis den
indtresser. Ondt skal Ondt fordrive. Lad os
altsaa vænne os til at kunne spise uden en heel
Sværm, opvarter af farre Tienere, bruge Klæ-
der efter deres Øjemeed, og boe mere indknes-
bent.

Ikke blot i Weddelob og Kamp paa Rendebas-
nen, men inden for disse Livets Skranker maa
vi tage kortere Sving*). Angaaende Udgift til
Studeringer, som er den ødelste, maa jeg, saa-
længe jeg vil være fornuftig, holde Maade.
Hvad skal jeg med de utallige Boger og Biblios-
theker, hvis Titler Ejeren neppe læser i sit he-
le Liv? En Hob af Alskens Ting bebyrder, men
gavner ikke den Studerende; det er langt bedre
at studere saa Forfattere, end overfare Mange.
Halvtredsindstyve Tusende Boger, et stort Mins-
desmørke af kongelig Vældr, opbrændte i Alexa-
ans

* Paa Rendebanen var opsat et Maal. Konsten bestod
i at liere samme, i det man svingedede, saa tat for-
bi, som mueligt, uden at støde an.

andrien*). Lad en Anden længe nok rose bet
f. Cr. Livius**), der siger: det var et ypperligt
Værk af Kongens Smag og Omhue. Det var
ikke Smag, ikke Omhue, men lerd Overdaad,
ja ikke engang lerd, thi de vare anstafede ikke for
Lærdoms, men for et Syns Styld.

Ligesom de Fleste, der ere ukyndige endog i de
simpleste Videnskaber ***), ikke have Bøger til at
studere i, men til Prydelse i Værelserne. Man
bør kasse sig saa mange Bøger, som kan være
nok, ingen til Pral. Det er, siger man, ans-
tændigere, at øde Penge herpaa, end paa Chos-
rintiske Kar og Skilderier. Det der er til Overs-
flod er altid lastværdigt.

Af hvad Grund kan man mere tilgive den,
der træter efter et Bogskab af Cedertræ og Elsens
been, der sammenstraber ubekendte eller maadelis-
ge Forsatteres Værker, og sidder og gaber imels-
lem

*) Dette Bibliothek blev opbrændt, da Julius Caesar
indtog Alexandria.

**) Denne Brand har Livius omtalt i den 112te bog,
som nu ikke mere er til.

***) Ved litteræ serviles forstaaer uden Crisostomus Seneca de
Videnskaber, som Krællene endog forstode, f. Cr. at
læse, skrive ic. jeg har dervor troet, at det best paa
hanske funde oversettes ved: de simpleste; og figter vor
Forsatter nok til dem, som havde fra ringe Stand
svinget sig op til Heihed.

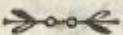
Iemi saa mange Tusende Vøger, og finder meest
Behag i Snittet og Titlerne paa Bindene.

Hos de Ladeste vil man dersor gierne finde Alt, hvad der gives af Talere og Historieskrivere, og Boghylder lige til Loftet; ja i Ladchusene opstiller man nu ogsaa Bibliotheker, som en nødvendig Prydelse for Huset. Jeg kunde ganste tilgive Sålt, om det havde sin Grund i en alt for stor Lust til Studeringer; nu anskaffes hine ypperlige Geniers udsggte, og med deres Portræter forsynede, Værker til Pral og Prydelse paa Værgene.

10de Kap.

Er du stødt hovedkulds ind i et vanskeligt Fag i Livet, og har enten den fælles eller din egen Skjæbne paalagt dig en Kise' imod dit Vidende, som du hverken kan løse eller sonderrive, da tank, at de Fængslede først vanskeligen kunne bære Boltene og Klodsene om Benene, men naar de sis den efter have sat sig for at lide med Tilfredshed, larer Nødvendigheden at bære dem kjælt, Banen let.

I enhver Stilling i Livet kan du finde nogen Hornsjelje, nogen Lettelse og nogen Glæde, naar du

du heller vil ansee dit Liv for godt, end klage
derover.

I ingen Henseende har Naturen gjort sig saa
sortient af os, som derved, at den opfandt, da
den vidste, til hvilke Elendigheder vi foedtes, Was-
nen, som en Lindring i Ulykker, i det den hurs-
tigt gior os fortroelige med det Ubehageligste.
Ingen kunde holde det ud, dersom det første Ind-
tryk af Ulykker blev vedvarende. Vi ere alle
bundne til Skjæbnen. Nogles Lænke er gylden og
viid, Andres trang og smudsig. Men hvad gior
det til Sagen? De ere alle under een Varetægt;
ogsaa de, som bandt, ere bundne; med mindre
du maa skee anseer Lænken i den venstre Haand for
lettere *). Eresposter sængle een, Rigdomme
en Anden; Adelskab trykker Nogle, Ringhed Andre;
En er Slave af Andre, en Anden af sig
selv. Landssorritsnizg binder nogle til et Sted,
Embedsforretninger Andre **); Enhvers Liv er

Træs-

*) Man havde en tredobbelst Maade at bevogte Fanger-
ne paa i Rom: Fængslet hvori Træsle og de Ringere
bleve fastede uden nogen Bevogter. Raadhuset, samt
den militære Bevoigtning. Den Skyldige havde,
near denne brugtes, en Lænke bunden til den højre
Haand, som gik til hans Bevogters venstre Haand;
til denne sigtes paa ovenstaaende Sted.

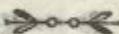
**) Her sigtes til de saa kaldte Flamines Diales hos Ro-
merne, som det ikke var tilladt, at være uden for
Byen Matten over.

Troldom. Man maa altsaa vanne sig til sin Stilling, allermindst klage derover, og grieve det Behagelige, som den medfører. Intet er saa bittert, at jo et let Sind kan finde Trost deri. Haa Marker ere ved Landmaalerens Kunst blevne nyttige for Mange; endog en lidet Jordemon er ved Udstilling giort beboelig; brug Hornuss-ten i vanskelige Tilfælde: det Ubehagelige kan lindres, det Strange løsnes, det Tunge vorde mindre trykkende for den, som bær det med Klog-
skab.

Vore Begjærligheder maa i øvrigt ikke strække sig vidt, men kun gaae ud paa det, som er nærmest; efterdi de ikke ganske kunne indspærres. Lad os altsaa sætte det til side, som enten set ikke, eller ikun vanskeligt kan skee, og eftertrage det, som vort gøglende Haab giør opnaaeligt; men vide maa vi, at Alt er lige ustadigt; forskellige ere dets ydre Sider, lige tomt dets insidre. Lad os ikke misunde dem, som staae paa et højere Trin; hvad der synes højt, er steilt.

De, som en ubillig Skæbne gjorde tvivlaas-
dige, skulle paa den anden Side vorde sikrere,
ved at børse de ophøjede Ting deres ophøjede
Værd, og ned sætte, saavidt muligt, deres Kaar
til de jøvne. Der ere vel mange, som nedvæn-
digen maa blive paa deres ophøjede Post; de

kuns

funne ikke uden Fald stige ned fra samme; men just herved bevidne de, at det er dem den største Byrde, at de nødes til at være Andre til Byrde; og at de ere ikke opføjede, men klyngeoe op. Ved Retsfærd^{*)}, Blidhed, Menneskekiærs lighed^{**) og Gavmildhed maa de forskaffe sig man ge Hjelphemidler mod modende Tilsæide, at de ved Haabet herom kunne vorde tryggere. Intet kan dog redde Saadanne fra denne Bankelmodighed, saa meget, som altid at sætte en vis Grændse for deres Forsfremmelse. Man maa ikke overlade til Lykkens Gotbefindende, at ende samme, men standse, langt førend man har drevet det til det yderste.}

Saaledes maa visse Begjærligheder, blot de ere indskrænkede, anspore Sindet, men de maa ikke gaae i det Uendelige eller Uvisse.

Iste Kap.

Denne min Tale angaaer de Ufuldkomne, Sva ge og Ufornuftige, ikke den Wiise,

Han

^{*)} Muhkoff fører justitia til det foregaaende, men da han ikke angiver nogen Grund for denne Læsemæde, hvis Mening desuden ikke forekommer mig tydelig, har jeg fulgt den gamle Læsemæde.

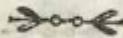
^{**)} Saaledes har jeg vovet at oversætte lege humana, der upaatoivleligen er den rigtigste Læsemæde; og trækter mig ved lex den Platens Lov, som Samvits tighedens Stemme tilføger hvert Menneske.

Han maa gaae frem ikke frygtagtigt, ikke langt somt; thi han har den Tillid til sig selv, at han ikke tager i Betenkning, at gaae Skjæbnen imøde; aldrig viger han for den; aldrig frygter han for den; thi han anseer ikke blot Trælle, Ejendomme og Værdighed, men ogsaa sit Legeme, sine Øjne, sine Hænder, Alt hvad der gør Livet behageligere, ja sig selv for en Maadegave, og lever, som var han laant sig selv, som den der, uden at blive modfalden, kan give Alt, naar det krever, tilbage.

Det ned sætter ham ikke i hans egne Øjne, at han veed, at han ikke er sin egen, men han udsører Alt saa nojagtigen, saa varligen, som et samtvittighedsuindt og retskaffent Menneske plejer at bære hvad der er ham betroet. Besøles han, at give det tilbage, kives han ikke med Skjæbnen. „Jeg takker — vil han sige — for hvad jeg ejede „og havde. Jeg har aagret med dine Gaver, men „du byder — og jeg viger erkendtlig og villig. „Wil du levne mig Noget, vel an! jeg skal beraae „re det; vil du ikke, nu saa giver, saa leverer „jeg tilbage mit erhvervede, og mærkede Soltøj, „mit Huus og min Familie”.

Hordrer Naturen hvad den før betroede os, bor vi kunne sige til den: „Modtag vor Sjæl bedre, end du gav os den; jeg vægrer mig ikke, jeg undslyer ikke. Willig skærfer jeg dig, hvad jeg mod-

tog,

tog, da jeg endnu intet kunde føle. Tag det! Vend tilbage hvorfra du kom". Hvad tungt er deri? Set lever hver den, som ikke veed at dse vel. Denne Ting maa vi altsaa først betage sit Bærd og ansee Livet for en Trældom. Vi hade, siger Cicero, Fægterne, hvis de paa alle mulige Maader søger at redde deres Liv, og ynde dem, hvis de vise Foragt for samme.

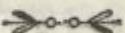
Du maa vide, det samme er Tilsældet med os. Kujonerie er ofte Alrsag til Doden. Skjæbnen, som opfører sit Skuespil, siger: „hvortil skulde jeg spare dig, et saa slet og fejgt Dyr. Du skal saares og gennembores desto snarere, fordi du ikke veed at byde Halsen frem. Men du skal leve længere og dse lettere, som ikke unddraget Halsen fra Sværdet, ikke aværger det med Hænderne, men modigt tager mod samme”.

Den der frygter for Døden, vil aldrig handle som en Mand med Mod og Kraft; men den som veed, at det blev bestemt ham, da han undfanges des, vil leve efter sin Forskrift, og ved denne Sjæls Styrke tillige udvirke, at Intet af det, som indtræffer, skeer uformodentlig. Der møde, hvad der vil, han vil, ved ligesom at forudsee det Tils kommende, formindstke Indtrykket af alle Ulykker. Disse medføre intet Myt for dem, der ere beredte derpaa og vente dem, men de falde tungt paa de

Tryg:

Trygge, som haabe lutter Godt. Sygdom, Fængsel, Tab, Ildebrand, Intet af saadant skeer usorsmodentlig. Jeg vidste, mellem hvilket uroeligt Naboskab Naturen indsuttede mig; ofte er der raabt Allarm i Nærheden af mig, saa ofte spade serede Blus og Vorfaekler ved en tidlig Jordesfærd forbi min Dør; ofte lod Bragen af en indstyrtende Bygning; Mange af dem, som offentlige Forsretninger, eller selfæbelig Omgang forbundt med mig, har Døden henrevet, og oskaaret den Venstskæde, som knyttede os til hinanden. Skulde jeg undre mig over, at den Fare, som altid svævede over mig, engang ramte mig!

En stor Deel Mennesker tænker aldrig paa Stormen, naar de skulle gaae til Soes. I en god Sag, vil jeg aldrig skamme mig ved en slet Besviser. Publius, en Mand med mere Fyresrighed, end tragiske og komiske Skuespils-Digtere, sagde, saa ofte han lod Narrestreger og Parterrevittigheder fare, blandt andre djærve Udtryk, som ikke blot kunne optages i et Skuespil, men i en Tragedie selv, ogsaa følgende: „Hvad der kan hændes een, kan hændes Alle.” Har en lagt dette paa Hjerte, og betragtet alle fremmede Ulykker, hvoraf der daglig indträffer en stor Deel, fra den Synspunkt, at de ubehindret kunne nære ham selv, vil han vægne sig længe, serend han bliver angreben. For sildigt beredes Sindet til

at udholde Farer, naar de ere forbi. Jeg tenkte ikke, det vilde skee; jeg havde aldrig troet, det kunde indtræffe: Og hvorfor ikke? Hvilke ere de Rigdomme, som Armod, Hunger og Use selhed ikke følge i Hælene? Er der en Ærespost, hvis bremmende Kortel og Hædersdragt, hvis Herfersvøbe eller Bestikkeler *) kan bortfremme Landsforviisning og Brandemærke, og tusindiske Skampletter og yderste Foragt.

Hvor er det Rige, som Kald og Omstyrting et kan ramme? som ei kan blive Tyranners og Godlers Rov? et Øjeblik, og den, der sad paa Tronen, knæler i Sivret. Viid altsaa, at enhver Stilling er foranderlig; hvad der kan ramme een, kan ogsaa ramme dig.

Er du riig? rigere end Pompejus**)? han som, da Cæsus, hans gamle Frænde og nye Verb, skaffede ham Indgang i Cæsars Huus, for at kunne tillukke sit for ham, manglede Vand og Brod; har

*) Vaa Grund af at Sordel forbinder ved & med de andre Accusativer, og staar foran Verbet, anseer jeg ikke dette som Subjectet, hvilket ellers alle mig bekendte Fortolkere gør, men som Accus., og fortolrer det ved Bestikkeler, en Betydning Soranus i sit Lexicon pag. 2239 viser at dette Udtryk ogsaa har.

**) Denne Pompejus var uden Tvivl Scæuri Pompeji Son, som Aar 767 var Konsul tillsigemed Sexto Pompejo.

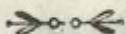
han som havde ejet saa mange Floder, som havde deres Udspring og Udløb paa hans Grund, tigede en Drik Vand; han døde af Hunger og Tørst i en Frændes Palats, imedens hans Arving tillavede for ham, i det han vansmægtede, en Jordesfærd paa offentlig Bekostning.

Har du beklædt de øverste Æresposter? maas ikke lige saa store, saa uventede, jaa udstrakte, som Sejanus*). Ham rev Folket paa den Dag, Senatet havde ledsgaget ham, i Stykker; af ham, som Guder og Mennesker havde overvældet med Alt, hvormed Nogen kan overvaldes, blev Intet tilovers, som Bøddelen kunde slæbe af med. Er du Konge? jeg viser dig ikke hen til Christus, som besteg sit Baal, og saae det slukt, og overlevede ikke blot sit Rige, men endog sin Dod. Ikke til Jugurtha, som Romersfolket saae fært i Triumph inden Aaret, i hvilket de havde frygter for ham, var omme**). Africas Konge Ptolomeus, Armeniens Michridates saae vi indest i Ca-

F jansk

*) Sejanus kom glæd og med et stort Følge i Senatet, i den Tanke at faae Deel med Tiberio i Regeringen, og blive valgt til hans Estermand; men han blev greben, lastet i Fængsel, og siden sendtrevet af Folket.

**) Seneca har ikke her tagtaget den stængste Neitatiabed, thi af Sallustius er det bekendt, at den jugurthinske Krig, som begyndte efter B. A. 637, varede i 5 Aar, og at Caius Marius først efter den sid holdt sit Sejers Indtog over Jugurtha.

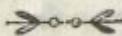
janst Bevogtning; den ene blev sendt i Landflygtighed, den anden ønskede at løslades paa sit Æresord. Troer man ikke under denne Tingenes Ebbe og Flod, under denne saa store Omverxling, at Alt, hvad som kan skee, vil skee, giver man Modgangen Magt over sig; hver den, som forudseer den, svækker samme. Næst dette er det det vigtigste, at vi ikke bestrabe os enten unsdwendigen eller for unsdwendige Ting; det er, at vi enten ikke attræae, hvad vi ikke kunde opnaae, eller naar vi have opnaaet det, indsee for sildigt, efter lang Skamsuldhed, Urimeligheden i vor Begjæring; det er, at Arbejdet enten bliver uden Virkning, eller Virkningen ikke svarer til Arbejdet. Thi man bliver gierne nedslagen, naar det enten ikke lykkes, eller man stammer sig ved at det lykkedes.

12te Kap.

Man maa hæmme den Byrenden, som en stor Deel Mennesker har for Skif, der strippe om, nu til Besøg, nu til Skuesvil, nu til Torvet; de blande sig i Andres Forretninger, og ligne als tid dem, der have Noget at gjøre. Spørger man en af dem, naar han gaaer ud, hvor vil du hen? hvad har du i Sinde? vil han svare: jeg veed det sandelig ikke, men jeg vil see Mog-
le,

le, have Noget at giøre. De scrippe om uden
 Øjemed, og sege Noget at tage sig for; de
 giøre ikke hvad de havde besluttet, men hvad der
 kan træffe. Deres Strippen er uoverlagt og us-
 nyttig, liig Myrenes, der krybe paa Bustene,
 de vinse snart op til Toppen, snart ned til Ros-
 den, til ingen Nyttie. De fleste, hvis Liv man
 med Nette kan kalde uroelig Ørkesløshed, ligner
 disse. Man maa yntes over Nogle, der stimle
 sammen, som til en Gldebrand; de pufte alle
 dem, der komme dem imøde, rende sig selv og
 Andre overende, saaledes mylre de, og det vel
 kun for at hilse paa en, der ikke hilser igien,
 eller for at følge et ubekjendt Menneskes Liig, els-
 ker bivaane eens Nettergang, der ofte fører Trets-
 te, eller forsøge eens Brudeskare, eller ledsgage een
 i sin Senste, ja stundom hielpe til at bære den.
 Maar de derpaa, udmattede til ingen Nyttie, komme
 hjem, sværge de, at de ikke vide hvad de gik
 ester, eller hvor de vare; og næste Dag rende
 de ligedan omkring. Ethvert Arbejde maa altsaa
 have et vist Øjemed, en vis Hensigt.

Ikke Driftighed, men falske Forestillinger om
 Tingene, foruroelige de Stundesløse og Usornustige:
 de røres ikke engang uden et Slags Haab,
 de lokkes ved Synet af en Ting, hvis Urimelig-
 hed deres forvirrede Sind ikke kan indsee. Paa
 samme Maade føres enhver af dem, som gaae ud
 for

for at forsøge Sværm'en, af ligeegyldige og ubetydelige Aarsager rundt om i Byen, og den gryende Dag driver ham ud, da han Intet har at tage sig for. Og naar han forsgjæves har banket paa Manges Dørre, hilset paa Tieneren, ja vel endog er blevet udelukt af Mange, kan han Ingen vanskeligere komme i Tale, end sig selv. Af dette Onde kommer denne den afskyeligste Fesl, Fritten og Srorgen om Ndyheder og Hemmeligheder og Nyssgierrighed efter mangfoldige Ting, som det hverken er sikkert at høre eller fortælle. Med Hensyn hertil har Demokritus i mine Tanker besyndt saaledes: „Den, der vil leve i Roe, maa hverken i sin huuslige eller offentlige Cirkel tage mange Ting vare?“ han mener nemlig unsdvenlige Ting. Thi ere de nødvendige, maa vi saa vel i vor egen som offentlige Kreds foretage os ikke blot mange, men utallige Ting. Men hvor ingen høstidelig Pligt falder os, maa vor Håndlen indstrængkes.

13de Kap.

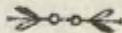
Den, som foretager sig mange Ting, stiller sig ofte blot for Lykken; paa denne er det sikkerst silden at sætte Prove, i øvrigt altid at tænke paa den, og Intet love sig af den.

Jeg

Jeg vil sejle, hvis Intet indtræffer; jeg vil blive Prætor, hvis Intet forbryder det; denne Haandtering skal lykkes for mig, hvis Intet hins drer det; det er Grunden, hvorfor vi kunne sige, at Intet hændes den Vise imod Formodning. Vi undtage ham ikke fra menneskelige Tilfælde, men fra menneskelige Wildfarelser. Det gaaer ham ialt ikke som han har villet, men som han har tænkt; men han har fornemmelig tænkt at noget kunde tilintetgiøre hans Planer. Men naar man ikke lover sig Fremgang af det, man attreaer, bliver nødvendigvis Bedrøvelsen, naar det saaer sejl, taaleligere.

14de Kap.

Vi maa ogsaa vænne os til Eftergivenhed, saa at vi ikke alt for hoardnakket hænge ved den Ting, vi have foresat os, vi maa gaae over til det, hvortil Hændelsen leder os, og ikke tage i Betenkning at forandre enten vor Plan eller Stils ling, blot at vi ikke henrives af Letſindighed, denne den farligste Fiende for vor Sindsroe. Stivſindighed, den Lykken øste astvinger dette ellers hiint, ængster og plager nødvendigvis; men Letſindighed, der aldrig dvæler ved Noget, er langt værre. Intet at kunne forandre og Intet at kunne

ne udholde er to Ting, der ere lige farlige for vor Sindsroe. Ejelen maa drage sin Øymærk somhed fra alst Udvortes til sig selv; den maa støle paa sig selv, glæde sig ved sig selv og agte sine Evner, den maa, saavidt muligt, rive sig los fra alst uvedkommende, være sig selv nok, ikke tage sig Tab nær, ja endog paa bedste Maade fortolke modende Uheld.

Vor Landsmand Zeno *) sagde, da han ved Tidende om et Skibbrud hørte, at al hans Formue var forgaet: Skiebnen byder mig, at filosofere mere ubehindret.

Thyrrannen truede Filosofen Theodor **) med at dse, ja endog med at blive ujordet.

Gist som du lyster, svarede han, en halv Pottes Blod er til din Dieneste, hvad Begravelsen angaaer, da er du en Mar, hvis du troer jeg bryder mig om, enten jeg forraadner over eller under Jorden.

Cas

*) Ved Pyrrhum mistede denne sit Skib, som ferte Purpur fra Tyrus til Grækenland, og overgav sig i sit zote Mar til Cratus.

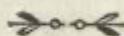
**) Denne var en platonisk Filosof, Bions Lærer, som, da han af Kong Lysimachus blev truet med Doden, gav ovenanførte kjælle Svar.

Canus Julius, en saare stor Mand, hvis Beundring intet taber derved, at han er sedt i vort Aarhundrede, trættede lange med Cajus, og da denne Phalaris^{*)} sagde til ham ved hans Borts gang: „at du ikke maaskee skal smigre dig med et falskt Haab, har jeg givet Ordre at bortsøre dig”; svarede han: „jeg takker naadigste Fyrste”. Hvad han har meent hermed, finder jeg ikke saa afgjort, der falder mig mange Gisninger ind; mueligt har han villet forhaane ham, og ríse, hvor stor hans Grusomhed maatte være, da Døden var en Vels gierning; mueligt vilde han bebræjde ham de Dages affindige Kryberie; thi de, hvis Born vare dræbte, hvis Gods var bortranet, takkede; maaskee han gierne tog mod Tilbuddet, som mod en Besfrielse; dog det være, hvad det vil, Svaret var højmodigt. Een kan indvende: Cajus kunde jo sis den ester besale, at han skulde leve. Det frygtede Canus ikke for; Caji Ordholdenhed var noksom beskiendt i slige Besalinger.

Troer du, at han tilbragte de ti messemommens de Dage^{**)} for hans Straf uden mindste Beskytning? det er utroeligt, hvad den Mand sagde,
hvad

^{*)} Phalaris var en grusom Tyran og Regent, med hvilken C. Caligula meget træffende sammenlignes.

^{**)} Efter en Senats-Beslutning under Liberio var det fasisat, at Straffen ikke skulde udføres først ti Dage efter at Dommen var fældet.

hvad han gjorde og hvor roelig han var. Han spilte Dam, just som Hovedsmanden sorte en Mengde Forbrydere bort og lod ham opdraabe. Da han blev kaldet, talte han Brinkerne og sagde til den Medspillende: tag dig iagt, at du ikke ester min Død tilsyver dig vundet Spil, og du, sagde han med et Mik til Hovedsmanden, skal være Vidne, at jeg har een meer end han Troer du at Canus virkelig brød sig om Spillet? han drev Spøg dermed. Hans Venner vare bedrøvede over, at de skulde miste en saadan Mand. Hvorfor ere I bedrøvede, sagde han; I spørge om Sjælen er udødlig? Det vil jeg nu faae at vide, og han holdt ikke op endog i sin sidste Stund, at ester forske Sandheden og anstille Undersøgelse ved sin Død. Hans Filosof *) ledsgagede ham, og be vare ikke langt fra den Høj, hvorpaa der dagligen stees et Offer til Exsar, vor Gud **).

„Hvad tenker du nu Canus, sagde han, eller „hvorledes er du tilmode“? „Jeg har foreat mig „svarede Canus, at iagttage, om Sjælen i dette „det flygtigste Øjeblik kan føle, at den gaaer ud af Legemet, og han lovede, at han vilde, hvis han erfarcide Noget, gaae til sine Venner og til
kiese

*) De Fornemmere i Rom havde saavel deres Filosoffer som Digttere, med hvilke de holdt Omgang og Veneskab.

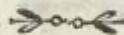
**) Dette er et bittert ironisk Udttryk, da C. Caligula vilde kaldes en Gud.

kiendegive dem, hvordan Sjælenes Tilstand er. See! det var Roelighed midt i Ulykke; See! det var en Sjæl, der var Evigheden værdig, der brugte sin Død, som Beviis for Sandheden, der paa Gravens Rand spejdede sin hensfarende Sjæl, og lærte ikke blot lige indtil sin Død, men endog af Døden selv. Ingen har filosoferet længere. Men denne store Mand, der bør omtales med Bedrøvelse, vil ikke hurtig glemmes; giennem alle Tider skulle vi mindes dig berømmeligste Mand! Dig, i hvem Cajus's Myrdelyst børvede os saa meget.

15de Kap.

Men det nyttet intet, at have bortryddet Aarsagerne hos sig selv til Bedrøvelse, thi vi oversås des stundom af Håd til det menneskelige Kion, og støde paa en Sværm af saa mange vel lykkede Skændigheder; naar man betænker, hvor sielden Oprigtighed er, hvor ubekjendt Uskyldighed, hvor ubemærklig Ærlighed, hvis den ikke medbringer Fordel, er; naar man seer hen til denne Vellyst, hvoraf Fordelen og Tabet fortinener lige Afsky, til denne Ærgierrighed, der saalidet holdes inden sine Grændser, at den endog søger Ære i Skændsel.

Det sortner for vor Estertanke, og Mørket dækker de ligesom forstyrrede Dyder, dem det
i vers

hverken er tilladt at haabe eller raadeligt at besidde. Vi maa altsaa vænne os til, at ansee alle Fejl i Almindelighed ikke som afflyelige, men latterlige, og heller efterligne Demokrit end Heraklit. Denne græd altid, naar han kom blant Folk, hinne jo; denne ansaae alt, hvad vi foretage os, for Elendigheder, hinne for Narrestreger.

Vi maa Intet see igennem Forstørrelsesglas og Intet tage os nær. Det er klogere at lee end græde over Livet. Hertil kommer at den, som belærer det menneskelige Kion, gør sig mere fortient af samme, end den, der begreder det. Denne har et Slags godt Haab tilbage; hinne græder, som en Mar, over det, han mistivler om, at kunne blive bedre, og den, som ikke bærer sig for Latter, naar han betrakter Alt, viser en større Sjæl, end den, som ikke tilbageholder sine Zaarer, naar det allerubetydeligste sætter hans Sind i Oprør, og troer, at der kommer intet stort, intet virkelig, intet alvorligt ud af saa stor Ophævelse.

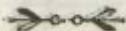
De enkelte Tilsælde, hvorover vi glædes, ellers bedroses, maa enhver stille sig for Øjne og indsee Sandheden af disse Gions Ord: Menneskene ligne i alle deres Foretagender Gøglere, og forstyrres ligesaa let i deres hele Liv, som Fosseret

ret strax efter Undfangelsen*). Men bedre er det at udnyde de herstende Sæder og inmenneskelige Fejl paa en fierlig Maade, og hverken udtryde i Laster eller Taarer. Thi det er en evig Elendighed at plage sig over Andres Ulykke; og en umenneskelig Glede at fornøje sig derover, ligesom den Holsomhed at græde og slaae Hynker i Panden, fordi en begraver sin Datter, er unyttig. I de Ulykker, der møde os selv, maa vi mage det saa, at vi give saa meget ester for Sorgen, som den, og ikke saa meget, som Vanen fordrer. Thi de fleste græde for et Synts Skyld, og have torre Øjne, naar Ingen seer det; og ansee det for en Skam ikke at græde, naar Alle gisre det. Saa indgroat er den Fejl, at rette sig efter Andres Mening, at Sorg, der burde være den meest uskramtede Ting, bliver forfilt.

Der gives en Deel Tilfælde, som med Rette nedstaae og lede til Melankolie, naar nemlig retskafne Mænd faae et sorgeligt Endeligt: f. Ex.

en

* Angaaende dette saa vanskelige Sted, har jeg forsøges efterseet de bedste Fortolkere; Lipsius og Mühskopff antage Læsemaden mimius istedet for den gamle initius, men tilstaae begge, at det evrige er dem uforstaaeligt; jeg har vovet at give det paa ovenanførte Maade, endstient samme ikke fuldkommen tilfredsstiller mig, og skammer jeg mig ikke ved ei at forstaae det, som saa store Mænd ikke have funnet forklare.

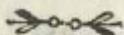
en Socrates maa døe i Hængsel; en Rusticus le-
 ve i Landflygtighed; en Pompejus og Cicero ræk-
 ke Hals for deres Clientere. Hün Cato, Dys-
 dens udtrykte Billede falde paa sit Sværd og vise,
 at Staten faldt med ham. Man maa nødven-
 digvis grænne sig over, at Lykken giver en saa
 slet Beslunning; og hvad kan nu enhver vente sig,
 da han seer, at de bedste Mænd maa lide den
 værste Skæbne. Hvad er altsaa tilbage? be-
 tragt, hvorledes enhver af Disse fandt sig deri,
 vare de kjække, ønske deres Mod; døde de quind-
 agtigt og fejgt, tabte Verden Intet. Enten for-
 tiene de, at man skal elske deres Kjækhed, eller
 de fortiene ikke, at man skal ønske sig deres Fejg-
 hed; thi er det ei den største Skam, at de stør-
 ste Mænds Kjækhed i Doden skal giøre andre for-
 sagte. Fortiener een Noes, da rose vi ham
 og sige: jo kjækkere, jo lykkeligere! du har os
 verstaet menneskelige Tilfælde, Sygdom, Miss-
 undelse; du er sluppen af et Hængsel. Du for-
 tiende ikke i Gudernes Øjne din slette Skæbne;
 men du var for god til længere at være en Bold
 for Lykken. Men de, der undbrage sig, og i
 Doden selv kaste et længselsuld Blik til Livet, bør
 længenok døe. Ingen Overgiven, ingen Flæbен-
 de vil jeg begræde; Hün har selv astorret mine
 Taarer, og denne udvirket ved sine Taarer, at
 han ingen fortiener. Skal jeg begræde Herkulus,

fors

fordi han opbrændtes levende, eller Regulus, fordi han igennemboredes af saa mange Pigge*) eller Cato, fordi han kækt udholdt sine Saar**). Alle disse vandt ved Øvrefællen af et Øjeblik en evig Hæder; ved at døe, næede de Udsadelighed. Det er en ikke lidet Anledning til Bekymringer, at man øengsteligen paatager sig et trungent Væsen, og aldrig viser sig ligefrem som man er, saaledes er Manges Opsærl en forstilt, en paataget P.t. Thi denne uophørlige Agtpaagivenhed paa sig selv er en Pine, og man frygter for at træffes anderledes engang end en anden; vi ere aldrig frie for Bekymringer saasnart vi formode, at Andre maale os ved hvert deres Blik. Der indtraffer ogsaa Meget, som blotter Saabanne imod deres Willie; ja lad endog en saa stor Agtpaagivenhed paa sig selv lykkes, saa er dog deres Liv, der altid leve under en Maske, hverken behageligt else sikkert. Hvor stor Behagelighed medbringer derimod det oprigtige, indtagende, jævne Væsen, som intet Sør drager over sin Tænkemaade. Denne Øvrefæl er dog utsat for Foragt, naar man i alt blotter sig for Alle, thi der ere de, som asskye, hvad de betragte nærvæd. Men der
er

*) See Afhandlingen om Forsynet 3die Kap.

**) Jeg finder inaen Grund til at forlode den gamle Tænkemaade og følge de foreslagne Forandringer, men har oversat ester de Udtryk: vulnera sua fortiter tulit.

er ingen Fare for, at Dyden skal tage sig ved sin Paafaldenhed; bedre er det og at forages for sin joerne Oprigtighed, end at plages af en uasbrudt Forstillelse. Dog maa man holde Maade. At være oprigtig og at være aabenmundet er to saare forskellige Ting. Man maa trække sig meget tilbage, thi Omgang med dem, der ere anderledes sindede, forstyrrer de gode Forsætter, vækker Lis denskaberne paa nye og forværre de Svagheder, for hvilke vor Sjæl ikke aldeles er helbredet.

Dog maa Eansomhed og Selskab afverle med hinanden. Hittu vækker Længsel efter Andre, densne efter os selv, det ene afhjælper det andet. Had til Samqvem forgaaer ved Eansomhed; Kjede til Eansomhed ved Samqvem. Vi bør ikke altid lige stærkt anspænde vor Tænkekraft, men stundom opmuntre os ved Spøg. Sokrates stammede sig ikke ved at lege med Vern; Cato muntrerde Sindet, naar han var udmattet af Bekymringer for det Offentlige, ved et Glas Vin, og Scivio rørte sin stive Soldaterkrop efter Takten, dog snoede han sig ikke sjælent, som Mange nu have for Skik, der i deres Stillinger overskride quindelig Blodagtighed, men som hine Oldtidens Mænd plejede ved Legene og paa Festdagene at dandse mandigt, saa at de end ikke i deres Fienders Øjsne vilde tage, om disse saae dem. Man maa fors friske Sindet; Hvile indskyder det mere Kraft og

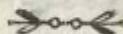
Fryd

Fyrrighed. Som man ikke udpler de frugtbare
Afre, thi de vilde snarlig udtømnes, hvis de als-
drig sit Hvile, saaledes svækker ogsaa vedholdende
Arbejde Sindets Fyrrighed. Ved nogen Standss-
ning og Forfriskelse faaer det Kræfter paa nye.
Vedholdende Arbejde frembringer en vis Dorfhed
og Slovhed i Sjaelen; Menneskene higede heller
ikke med jaa stor Begierlighed efter huint, hvis
ikke Spog og Skient medførte en vis naturlig Bes-
hagelighed. Men alt for hyppig Brug af samme
berøver Sjaelen al sin Kraft, al sin Energie; Sov-
nen er ogsaa nødvendig til Forfriskelse, men fort-
sætter man den Nat og Dag, bliver den Døden.
At slappe og at lesne er to ganske forskellige Ting.
Løvgiverne indrettede Festdage, at Folk offentlig
skulde samles for at fornøje sig, og skaffede derved
en nødvendig Afvexling fra Arbejde.

Visse store Mand toge sig, som jeg har hørt*),
maanedlige Ferier paa visse Dage; Andre deels
te Dagen mellem Noelighed og Forretninger, som
jeg erindrer Pollio Asinius, en stor Taler, gjorde;
han arbejdede aldrig længere end til Kl. 4 om Es-
termiddagen, efter den Tid læste han ikke engang
Greve, paa det ingen Bekymring skulde fremkomme
me paa nye; men udhviledede sig for den hele Dag

paa

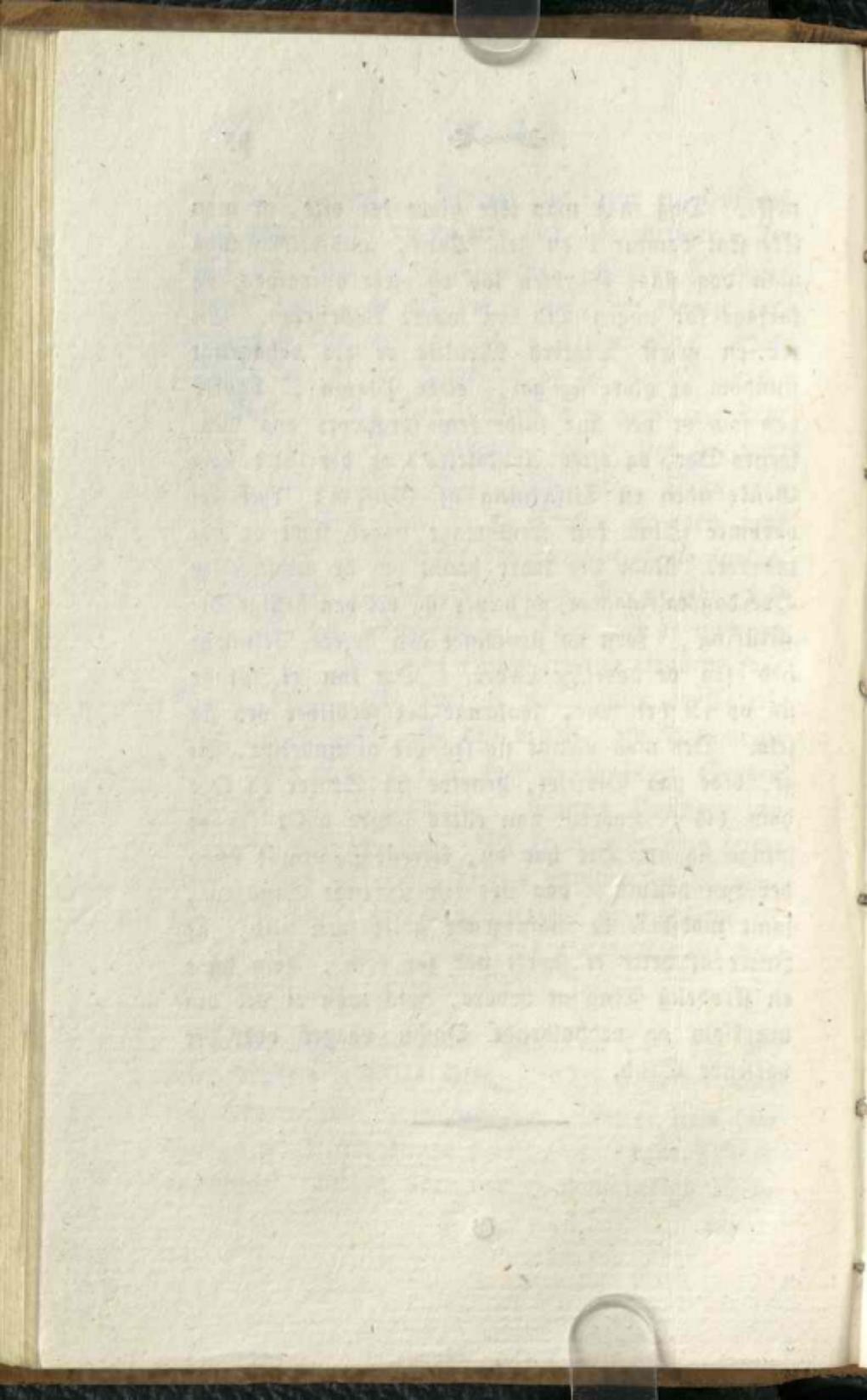
*) Jeg har her fulgt den af Livlio foreslaade og af
Ruhkopff optagne Læsemøde didici, da dici findes us-
passende, efterdi Seneca ingensteds har talst herom
for.

paa de to Timer. Nogle toge dem en Hvilletid midt paa Dagen og opsatte det ubetydeligere Ars bejde til Estermiddagstimerne. Vore Førsædre forbode ogsaa, at der ingen nye Sag maatte forehandles i Senatet efter Kl. 4 Estermiddag. Sol daterne løse af ved Bagterne og de hjemkomne ere den Nat frie for Post. Man maa opmuntre Sindet og styrke det Noelighed, der er lige saa nødvendig som styrkende Mæringssmidler. Man maa giøre sig Spadsreture, at Sindet ved den rene Lust og frie Indaanding kan opmuntres og styrkes. Munterheden frembringes stundom ved at ride, reise og forandre Opholdssted, samt ved at spise og drikke godt; man maa endog engang imellem tage sig en Kuus, ikke saa, at man bliver ganske trækket, men staet, thi den drukner alle Bekymringer, ryster Ejelen i sit inderste og lægger Sorgen ligesom visse Sygdomme. Vinens Opfinder har faaet det tilnavn frie, ikke fordi han gjør fritalende, men fordi den befriar Sindet fra Bekymringers Ang, og gjør det fyrrigere og modigere til ethvert Foretagende. Men det er gavnligt, at holde Maade saavel i Viin som i Frihed.

Man troer, at baade Solon og Cato har nok givet drukket et Glas Viin. Cato beskylder man for Druskenstab, men den der bebrejder ham saadant, vil lettere kunne bevise, at denne Fejl er anständig, end at Cato var et uanständigt Mens-

neske. Dog maa man ikke giøre det ofte, at man ikke skal komme i en slem Vane, undertiden maa man dog saae Gjækken løs og være overgiven, og forsage for nogen Tid den mørke Ædruehed. Efter en græst Digters Mening er det behageligt stundom at giøre sig gal, efter Platons, banker den som er ved sine fulde sem forgiaves paa Mussernes Ør, og efter Aristoteles's er der intet stort Genie uden en Tilsætning af Galsskab; kun det oprømte Sind kan frembringe noget stort og udsmørket. Maar det lader haant om de almindelige Hverdagstalemaader, og hæver sig ved den hellige Besegtring, først da strømmer den højere Weltalens hed fra de dodelige Larber. Det kan ei svinge sig op til det høje, saalænge det forbliver ved sig selv. Det maa vanne sig fra det almindelige, stige, bide paa Bidselet, henrive sin Styrer og føre ham did, hvortil han ellers havde gyset for at svinge sig op. Her har du, kiereste Serenus! hvad der kan beskytte, paa nye tilvejebringe Sindsroe, samt modstaae de indsnigende Fejl; men viid, at Intet af dette er stærkt nok for dem, som have en skrobelig Ting at bevare, hvis man ei ved opmærksom og vedholdende Omhu vaager over det vaktlende Sind.

Om den Wises
Standhaftigkeit.

અને એ માર

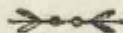
દોડુંદળણાં

Indholdet af dette fortællelige Stykke, hvori der o-veralt fremlyser en stor Sjæl og sin Dømmeraft, er følgende:

Esterat have roest Stoikkernes mandige Grundsetnings-
ger, fremstætter han disses Parader, at den Wise
ikke kan lide Fornærmelse; Serenus fremkom-
mer med den Indvending: om ikke Cato, som maatte
deje Slag, og Haan, leed Fornærmelse. Forsat-
teren afbeviser samme ved følgende Modgrunde: Cato
var en viis Mand, men den Wise kan ikke lide ved
Fornærmelse; denne kan vel ramme, men ikke skade
ham. Dette giennemgaaes i de første halvfierde Kapitler.

Forsatteren vil, at man skal giøre Forskiel mellem
Fornærmelse og Forhaanelse; fra denne Synspunkt
gaaer han ud, og deler sin Undersøgelse i 2de
Afdelinger; i den første beviser han, at hin, og i den
anden, at denne ikke kan ramme den Wise.

Hans

Hans Beviser for at Fornærmelse ikke kan ramme den Vise, ere følgende:

- a) Den Vise kan intet Ondt lide; men Fornærmelse er et Onde.
- b) Fornærmelse medfører altid et Tab, Intet kan bøges den Vise; han har Alt i sig selv.
- c) Den Starkere kan ikke slades af den Svagere, folglich heller ikke Dyden af Ondskab.
- d) Fornærmelse er altid forenet med Forurettelse; denne kan ikke finde Sted hos den Vise, vid. b., altsaa heller ikke hin.
- e) Ingen kan gavne, folglich heller ikke slade den Vise.
- f) Fornærmelse reiser sig af Haab eller Frygt, begge ere fremmede for den Vise.
- g) Fornærmelse opbringer, men den Vise opbringes aldrig. Dette afhandles fra 4 Kap. § 4 til 10 Kap.

Nu skrives til den anden Afsdeling, hvori der vises, at Forhauelse heller ikke kan ramme den Vise.

Til at gotgjøre denne Paastand anfører Forfatteren, efterat han først i det 10 Kap. har vist, hvori Forhaanelse bestaaer, følgende Grunde:

- a) Den Wise kiender sin Storhed: Forhaanelse kan altsaa ikke naae ham.
- b) De Stolte og Overmodige vise ikkun Forhaanelse; Saadanne foragter den Wise; følgelig ogsaa deres Haan.
- c) Ingen foragter den som er bedre; dette er den Wise, han leet altsaa af stikkende Ord og Udtryk. Dette gienneimgaaes indtil det 15 Kap.

I det 15, 16, 17 og 18 Kapitel vises imellem hinanden, at hverken Gornarmelse eller Forhaanelse kan skade den Wise, thi i saa Fald maaatte han bringes ud af sin roelige, trygge Sindssorfatning, som er ham egen. Det Hele sluttet med en Erindring i det 19 Kapitel om, hvorledes saavel den, der er mere, som den, der er mindre indviet i Filosofiens Læsætninger, maa finde sig i Gornarmelser.

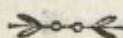

182
the same time as the other members of the delegation. He
had been given a room at the hotel where the delega-
tion was staying, and had been invited to a number of
receptions and parties. He had also been invited to
attend a number of meetings and conferences, and had
been present at all of them. He had been present at
the opening session of the conference, and had been
present at the closing session. He had been present at
the meeting of the executive committee, and had been
present at the meeting of the finance committee. He
had been present at the meeting of the planning com-
mittee, and had been present at the meeting of the
research committee. He had been present at the
meeting of the educational committee, and had been
present at the meeting of the cultural committee. He
had been present at the meeting of the social committee,
and had been present at the meeting of the political
committee. He had been present at the meeting of the
economic committee, and had been present at the
meeting of the legal committee. He had been present
at the meeting of the medical committee, and had been
present at the meeting of the scientific committee. He
had been present at the meeting of the technical
committee, and had been present at the meeting of the
industrial committee. He had been present at the
meeting of the agricultural committee, and had been
present at the meeting of the forestry committee. He
had been present at the meeting of the mining
committee, and had been present at the meeting of the
mining committee. He had been present at the
meeting of the industrial committee, and had been
present at the meeting of the mining committee. He
had been present at the meeting of the mining
committee, and had been present at the meeting of the
mining committee. He had been present at the
meeting of the mining committee, and had been
present at the meeting of the mining committee.

xste Kap.

Jeg turde ikke have Uret i den Paastand, *Gesvenus*, at der er ligesaa stor Forstiel imellem Stoiskerne og de øvrige, der udgive sig for vise, som imellem Kvinder og Maend. Begge Køn bidras ge ligemeget til Samsundet i Livet, men det ene er skabt til at byde, det andet til at lyde. De øvrige Vise bruge en mild og behagelig Kuur ligesom Huselegerne, der helbrede de Syge, ikke paa den hastigste og beste Maade, men som de saae Lov til.

Mandhastig er derimod Stoikernes Fremgangsmaade; det er dem ikke om at giøre, at de, som træde ind paa Banen, skulle finde den yndig; men at de jo før jo heller kunne henriive os, og føre os til hin høje Spidse, hvorhen ingen ModgangsPiil kan naae, hvor vi ere ophøjede over Lykken; men stejl og knuddret er Bejen, vi skulle vandre.

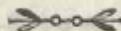
Nu hvad? hvor er den Høj, hvortil man naaer af den jærne Vej? men det er dog ikke saa brat, som Nogle bilde sig ind; blot det Forreste er stuet og klippesuldt, og synes utilgængeligt; ligesom mange Ting der ere adskilte, synes, naar man seer dem langt fra, at hænge sammen, i det Fraстанden bedrager Synet, siden, naar man gaaer nærmere aabnes lidt efter lidt de samme Ting, som løbe ud i et for det fejlseende Øje, og det, som langt fra synes stjejt, erholder en behagelig Højde. Da der for fort siden blev talst om Cato, blev du orbragt over (saasom du er en Hader af Ubils lighed) at Cato blev saa lidet paaskinnedt af sin Tidsalder, at man satte ham, som overgik Pompejer og Cæsarer, nedenfor Ventinier, og du fandt det uværdigt, at man rev Kappen af ham paa Torvet, da han gjorde Forestillinger imod en nye Lov, at et oprørst Partie stæbte ham fra Nostra til den Fabianiske Bue, og at han maatte døje Skældsord, Besvættelse og alle en rasende Pobels Forhaanelser. Dengang svarede jeg dig, at du havde Aarsaa til at opbringes paa Republikens Begre ne, den Clodius paa den ene, Vatinius paa den anden Side, ja enhver Skurk bod tilfals, og fors blinedede af deres Begierlighed indsaae de ikke, at, de selv folgtes, i det de folgte.

2det Kap.

For Cato selv had jeg dig være rolig, thi hverken Fornermelse eller Forhaanelse kan ramme den Vise, men i Cato have de udsdelige Guder givet os et rettere Mønster paa en riis Mand, end i Ulysses og Herkules i de henserne Tider. Thi disse have vore Stoiker forestillet som Vise, da de vare uovervindelige af Arbeide, foragtede Bellyst og sejrede over alle frygtelige Tilfælde.

Cato sløges ikke med vilde Dyr, dem det tilkommer Jægeren og Landmanden at forfolge, heller ikke forfulgte han Uhyrer med Ild og Sværd, eller levede, da man kunde bilde Folk ind, at Himmelnen hvilede paa Ens Skuldre, efterdi den gamle Overtro nu var udryddet og Verden steget til en høj Grad af Kultur. Det han kæmpede imod, var Ærgierrighed, dette hundredhovede Uhyre, og en ubegrændset Herskessyge, som hele Klodens trenede Dele ikke kunde tilfredsstille. Ene satte han sig mod Lasterne i en fordærvet Stad, der sank under sin egen Vægt, og standsede Republikken i sit Fald, saavidt den ved een Haand kunde reddes, indtil omsider dens lange standsede Fald trak ham med sig, enten med Magt eller fordi han gav efter; med ham tabtes, hvad der aldrig burde have været adskilt. Thi hverken overlevede Cato Friheden eller Friheden Cato; troer du, at Folket kunde

fors

fornærme denne ved at tage Preecturembedet eller
Togaen fra ham ? ved at besudle hans ærværdige
Hoved med Mundens Uhumanskeder ? sikker er den
Vise, ingen Fornærmelse, ingen Forhaanelse kan
ramme ham.

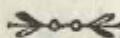
3die Kap.

Du forekommer mig at være vred og opbragt;
Du har den Indvending paa Mundens : det er det,
som hersver Eders Forstrivter deres Troeværdighed,
I love store Ting, som man ikke engang kunde
haabe, end sige vente.

I fremføre en heel Hoben : „Den Vise er
ikke fattig, sige I, og dog nægte I ikke, at
han sædvanlig mangler Slaver og Klæder, ja
Høde og Hjem. Den Vise begaaer ingen Daars
skab, sige I, og dog indremme I, at han
kan gaae fra sin Forstand, komme frem med usors
nuftige Udladelser, og vove Alt, hvortil Syg-
dommens Naserie driver ham. Den Vise er als-
drig Slave, sige I, og dog tilstaae I, at han
føres til Torvs, at han maa udføre, hvad der
befales ham og, bevise sin Herre Slave-Tjeneste”.
I nedlade Eder saaledes, trods Eders stolte Mi-
ne, til det samme som alle andre. Udtrykkene
paa Tingene ere blot forandrede. Jeg formoder
alt:

altsaa, at der ogsaa er noget saadant, som ved
forste Øjekast synes stont og fortreffeligt i den
Satning: at hverken Fornærmelse eller Forhaanel-
se kan ramme den Wise. Men at sige: Den
Wise sætter sig ud over Fornærmelser, er noget
ganske andet, end at paastaae, han er ikke uds-
sat for Fornærmelser. Siger man: „han maa
bære det med Taalmodighed“: har han ingen Fors-
trin: denne Taalmodighed er saa en almindelig
Ting, og læres just ved idelige Fornærmelser:
„Mægter man at ingen Fornærmelse kan møde
ham“, det er at Ingen skulde forsøge paa at vise
ham saadan; — da lader jeg alt fare og bliver
Stoiker. Mit Forsæt er det ikke at opheje den
Wise ved en indbildt Hæder, men at sætte ham
paa en Post, hvor ingen Fornærmelse finder
Sted „Nu hvad? Skulde der Ingen gives,
som vil opirre, Ingen, som vil friste ham?“? Inst-
ret er i hele Naturen saa helligt, at Ingen skul-
de turde forgrive sig derpaa. Guderne ere ikke
mindre ophejede, om der end gives de, som us-
den at kunne ramme, vove at angribe disses
Scorhed, der saa uendeligen overgaar deres egen.
Ikke det siges ei at saares, som man slaer es-
ter, men det som man ingen Skade kan giøre. Es-
ter dette Begreb fremstiller jeg den Wise: Er ikke
den Styrke, som ikke overvindes, upaatvivleligen
vissere end den, som ikke overfordres; de Kraester,
hvorpaa der ei sættes Forsøg, ere uvisse: med

Net:

Rette holdes den Styrke for vissest, som tilbageholder alle Ansald. Viid altsaa, at den er langt bedre, som ingen Hornærmelse skader, end den, som slet ingen rammer. Den vil jeg kalde en kæk Mand, som ikke undervinges af Krig, ikke skrækkes af fiendtligt Oversald; ikke den, som mellem lade Folk sumrer i træg Mag. Paa denne Maade er den Vise ingen Hornærmelse underkastet: det er altsaa ligegyldigt, hvormange Pile, der kastes imod ham, da ingen trænger igennem. Som visse Stene besidde en Haardhed, den Jernet ikke kan overvinde: som Demanten hverken kan saves, skieres eller files, men frastoder Alt, hvormed den angribes: som visse Ting ikke kunne fortærres af Gilden, men beholde midt i Luerne deres Haardhed, og Udseende; som Klipperne knejse i Dybet trods Volgernes Bryden, og fremvise, trods disses Bold i Aarhundrede, intet Spor af deres Rasenhed; saaledes staaer den Vises Mod urokket, og har den Styrke: at det er ligesaa sikkert for Hornærmelse, som det jeg har anført.

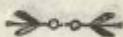
4de Kap.

„Nu hvad? vil der Ingen være, som vil prove paa, at fornærme den Vise“ — jo vist; men Hornærmelsen vil ikke trænge til hom: thi han

han er saa bortfæret fra disse Medrige, at et hvert Angrebs Sted vil tage Kraften, før det næar ham.

Lad end de Vældige, de Ophøjede, de efter alle Kryberes Hormening Mægtige, forsøge at fåe de ham, — alle deres Ansald ville lige saa lidet næae den Vise, som det man enten ved Guens Streng, eller anden Spændekraft driver i Vesret, træsser Himmelten, skjont det taber sig for Synet. Troer du, at nogen Piil, da hiin naragtige Konge Zerres formerkede Dagen ved en Pileregn, ranite Solen? Troer du, at man med Lanke nedkastede i Dybet kunde næae Neptun? Som de himmelske Væsener undflye Menneskenes Hænder, som deres Guddom ikke skades af dem, der nedrive Templerne, eller sammensmelte Billedstætterne: sagedes er enhver Uforkammedhed, enhver Mærgaaenhed, enhver stolt Uttring, et forgivnes Angreb mod den Vise. „Men bedre var det dog, at der var Ingen, som vilde vise Hornærmelje“. Du forslanger en Tjng, som er umuelig imellem Mennesker — Ukyldighed. At ingen Hornærmelje skeer, vedkommer dem, som vilde vise den, ikke den, der ei kan lide, om endog en saadan findes der Sted. Ja jeg troer, at Viisdommen der er roelig under Hornærmelser, viser mere Kraft, lis gesom tryg Sikkerhed endog i Fiendernes Land er Beviis for, at en Feldtherre er mægtig ved sine

Sæls

Helte og Vaaben. Lad os, Serenus, om dig saa synes, skielne imellem Fornærmelse og Forhaanelse: huin er ester sin Natur tungere, denne lettere, og blot ubehagelig for de Empfindelige: de skades ikke, men fortørnes ved samme, Blodagtigheden og Stoltheden gaaer saa vidt, at nogle kiende Intet værre.

Man vil saaledes finde Slaver, som heller ville pidkes, end tage mod Presigen, som ansee Prygl og Deden for taalelige, end haanlige Udladelser. Man har bragt det saavidt i Naragtighed, at man plages ikke blot af Smerten, men af Forestillingen om Smerten; ligesom Bornene, der blive bange for Seyggen, en styg Mask eller Grimasser; men brisse i Graad ved Udtryk, der falde dem ubehagelig at høre, eller Bevægelser med Fingerne, eller og andet saadant, som de flye tilbage for af en vis blind Fordom.

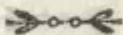
5te Kap.

Øjemedet ved Fornærmelser er: at tilføje een et Onde; men et Onde finder ikke Sted hos Wiisdom, thi den kiender kun eet Onde og det er Skændsel, men denne kan ikke finde Sted, hvor Dyd og Rettskaffenhed boer. Altsaa rammer Fornærmelse ikke den Wise. Fornærmelse bestaaer i at lide et Onde; men den Wise lider intet Onde; Fornærmelse rams

rammer ham altsaa ikke. Enhver Fornærmesse besøver den, som den rammer, Noget. Ingen kan lide Fornærmelse uden et vist Tab paa sin Værdighed, sit Helsbred eller sin Formue. Men den Wise har Intet at tabe; han har alt i sig selv; han overlader Lykken Intet; hans Goder ere reelle; hans Dyd er ham nok, og den traenger ikke til det Tilfældige.

Tilvært og Formindskelse er altsaa for ham usmuelig; thi hvad der er bragt till det Højeste kan ikke tage mod Horsgisse. Lykken kan Intet frataage ham uden hvad den gav ham; men den gav ham ikke hans Dyd, derfor kan den heller ikke beroeve ham den.

Den er frie, uforærmelig, fast, uroffelig, og saaledes haerdet mod Tilfælde, at den ikke engang kan svækkes, end sige, overvindes. Uforstyrret er hans Blik, om end Modgangs Uvejr trækker op, uforandret hans Mine, hvad enten Udsigterne ere morke eller blide. Han vil altsaa ikke tabe Noget, hvis Tab vil blive ham soleligt. Dydren er hans eneste Ejendom, den kan ikke beroves ham. Brugen af det Øvrige er ham paanadt; men hvo res ved Tabet af en Andens. Kan altsaa Fornærmesse ikke skade Noget of det, der egentlig tilsører den Wise, sordi hans Dyd sikrer ham det, kan Fornærmelse heller ikke ramme den Wise. Da Demetrius med Tilnavn Poliorcetes havde indeha-

get Megara, og spurgte Filosofen Stilpon, om han havde taft Noget, svarede han: „Nei Intet, thi jeg har alt mit med mig“. Og dog var hans Gods blevet Fiendens Bytte, hans Døtre og Fædreneland dens Rov, og ham var det Kongen, omgiven af en sejrende Armees Baaben, spurgte fra et ophejet Sted herom.

Men huin sit ikke den Sejer. Denne forsikrede at han, skont Byen var indtaget, ei allene ikke var overvunden, men endog sluppen uden Tab, thi han havde de sande Goder, dem Ingen kan røve, med sig.

Det, som var plyndret og røvet fra ham, ansaae han ikke for st, men for noget uvedkommende, Noget der folger Lykkens Wink, dersor havde han heller ikke elsket det som sit eget. Thi Besiddelsen af sit Udvortes er usikker og uvis. Dom nu om en Tyr, en Bagvæster, en magtig Naboe, en gammel myndig Gnier, kunde tilfoje denne Fors nærmelse, som hverken Krig eller huin Fiende, der var en Mester i den smukke Kunst at ødelagge Byer, ikke kunde berove Noget.

Mellem blinkende Sværd og de Plyndrendes Skrig, mellem Luerne og Nederlag og Globstrøms me i den oversaldne Øye, under Braget af Templerne, som styrtede over Guderne, havde ene dens ne Mand Fred.

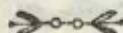
6te Kap.

Der er altsaa ingen Grund, hvorfor du skal
ansee haint Øste for bristigt, jeg skal, hvis du ikke
troer mig, give dig Beviis deraf.

Du twivler, om et Menneske kan besidde saa stor
Kjækhed eller Sjælestyrke; men dersom en frems
kom og sagde: twivl ikke at Mennesket ikke kan ha-
ve sig over menneskelige Tilsætning; ikke udhoide
Sorg, Tab, Saar, Lemløstelse; ikke roelig betrags
te Tingenes store Omvæltninger, der bouldre trint
om ham; ikke finde sig i Modgang med Toalsmo-
dighed, i Medgang med Maadeholdenhed, saa at
han hverken viger for hin eller stoler paa denne;
men altid under de forskellige Afverlinger bliver
een og den samme, og ikke anseer Noget for sit,
uden sig selv og det endda blot sin bedre Deel.

See! jeg er den, der skal give Eder Beviset
herfor*): under Hain, der omstyrtede saa mange
Byer, saldt Fæstningsværkerne ved Muurbrækkerens
Slag, nedstyrtede pludselig de høje Taarne ved
Miner og hemmelige Grave, og en Bold, der var
lige med de højeste Borge, opdyngedes. Men in-
gen Maskine kunde opfindes, der kunde ryste en
fast Sjæl. Mylig undslap jeg fra et Huses Fall,
fra Branden, der allevegne gav Gienstein, gennem
Blodstrømme undslyede jeg Luerne. Hvad Skjæbne
mine

* Forsætteren taler her i Stilpons Navn.

mine Døtre have havt, om bedre end den alminns
delige, veed jeg ikke. Ene, gammel, omringet af
Fiender paa alle Sider, tilstaaer jeg dog at min
Formue er urort og uskadt; jeg ejer, jeg har hvad
jeg havde, som var mit. Ikke maa du ansee mig
for overvunden, dig for Sejerherre; din Lykke ses
rede blot over min.

Hvor hine brostfældige, ustadige Ting ere, veed
jeg ikke; hvad der egentlig er mit, det har jeg
med mig, det skal folge mig. Hine Rige mistes
de deres Ejendomme; hine Ballystlinger deres El-
skovshandler og deres Skojaer, dem de elskede med
stort Tab af deres Blusærdighed; hine Stolte
Raadhuset og Torvet og de Steder, der vare
Skuepladsen for deres aabenbare Skurkestræger;
hine Lagerkarle deres Gieldsbeviser, ester hvilke
den skuffende Gierrighed beregnede sine Rigdomme.
Jeg har Alt urort og uskadt; spørg hine, som græ-
de og hyle, som frembyde for deres Penges Skyld
deres nogene Legemer for de dragne Sværd, som sye
Fienden med syldte Lommer, og viid da Screnus!
at hiin fuldkomne Mand, der besidder guddomme-
lige og menneskelige Fuldkommenheder, kan Intet
tabe, hans Goder ere omgierdede med et fast, fast,
uoverstigeligt Værn. Ikke Babylons Mure, dem
Alexander marscherede igennem, ikke Kartagos el-
ler Numantia Fæstningsovrørker, der erobredes af
een Hær, ikke Kapitolium og Fæstningen kan sæt-
tes

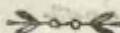
tes i Ligning herved; paa disse findes fiendtlige Spoer. Det der skal beskyrme den Vise, er sikret for Luer og Anfald, det er utilgængeligt, hosit, uindtagesigt, ligt Gudernes Borg.

7de Kap.

Du kan altsaa ikke sige, som du plejer: at der ingeninde gives en saadan Viis efter vort Besreb. Det er ikke en tom Hæder for den mensneskelige Forstand, vi opdigte, ikke et overdrævent Billedet af en urimelig Gienstand, vi fremstille; men et saadant, som vi have beskrevet, har ve vi fremviist, og skal fremdeles fremvise. Sialden findes en Saadan og kun i enkelte Levealdere; men store Ting, der overgaae det almindelige og sædvanlige Maal, komme jo heller ikke ofte vor Lyset; i øvrigt frygter jeg at selv denne M. Castro, hvis Omtaler gav Anledning til denne Undersøgelse, vil overgaae dette Monster.

Endelig maa det, som skader, være starker, end det, som skades; men Ondskaben er ikke starker end Dyden: den Vise kan altsaa ikke skades. Kun de Onde søger at fornærme den Gode: de Gode have indbyrdes Fred. Kan nu blot den Svagere skades, og er den Onde svagere end den Gode; have de Gode heller ikke

at

at frygte for Fornarmelse, uden af en, der ikke er dem voren; Fornarmelse rammer altsaa heller ikke den vise Mand. Thi jeg behøver vel ikke at minde dig om, at Ingen er god uden den Vise. Er Sokrates uretfærdig dømt, siger du, har han lidt Fornarmelse. Paa dette Sted bor vi indsee, at det kan hænde sig, at een viser mig Fornarmelse og at jeg dog ingen føler; som for Erempl: hvis een sætter en Ting, som han stjal paa min Landgaard, i mit Huus, har han begaet Tyverte, men jeg Intet tæbt.

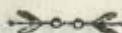
Een kan begaet en Forbrydelse, skione han ikke har stødet en Anden. Sover en hos sin Kone, men i den Mening, at det er en Andens, begaer han Egtebrud, men hun ikke. Giver een mig Forgift, men samme taber ved sin Blanding med Maden sin Kraft, gier han sig, ved at give mig Gift, skyldig i en Forbrydelse, skione han ikke støder mig. En er liges fuldt en Snigmorder, skiont Klæderne afbøde Dolkestodet. Alle Forbrydelsser ere endog før Udsorelsen, hvad Broden angaaer, fuldbragte. Visse Ting ere af den Bestøffenhed, og saaledes forbundne, at det ene kan være uden det Andet, det ene ikke uden det Andet. Jeg skal sage at oplyse dette. Jeg kan bevæge Hænderne uden at løbe, jeg kan ikke løbe uden at bevæge Hænderne: jeg kan lade være at svømme, skiont jeg er i Vand

i Vandet; men svømmer jeg, maa jeg være i Vandet.

Af denne Beskaffenhed er ogsaa det Omhandles: de: lidet jeg Hornærmelse, er nødvendigtis en saadan Skeet; men det er ikke nødvendigt at jeg, fordi en saadan er Skeet, lidet samme. Thi der kan indtræffe meget, som kan afhøde Hornærmelsen. Ligesom Tilfælde kan afværge den uds: strakte Haand, eller afhøde Dolkestødet, jaaledes kan ogsaa en og anden Ting afværge eller hindre Hornærmelser af hvad Slags de end ere, saa at de vel udøves, men ikke ramme.

gde Kap.

Desuden kan Uretfærdighed intet Uretfærdigt lis: be; thi modstridige Ting kunne ikke enes; men enhver Udsvelse af Hornærmelse er uretfærdig; altsaa kan Forurettelse ikke ramme den Vise. Du kan altsaa ikke undre dig over, at Ingen kan til: seje ham Forurettelse, heller ikke, at Ingen kan gavne ham. Den Vise mangler Intet, han kan modtage som Belgierning, og den Onde kan Intet give den Vise. Thi han bor før have end give, men han har Intet, som den Vise vilde glæde sig ved at faae.

Altsaa kan Ingen hverken stade ellers gavne den
Vise, ligesom Guderne hverken traenge til Hjelp,
ellers kunne stades; men den Vise nærmest sig
Guddommen, er, hans Dodelighed undtagen, liig
Gud. Han, der stræber og træter efter disse høje,
planmæssige og selvstændige Ting, efter det, som
gaaer sin jævne roelige Gang, efter Alt, hvad der
er trygt og ødelt, han, der fødtes for det almeene
Vel, til Gavn for sig og Andre, vil Intet lavt
kunne attræe, Intet begræde. Hans Støtte er
hans Hornust; med guddommeligt Mod vandrer
han giennem de menneskelige Tilstælde. Der kan
fra ingen Side tilføjes ham Hornarmelse. Troer
du, jeg mener blot af Mennesker, Nej! ikke ens
gang af Lykken; den er i Kamp med Dyden aldrig
venne voxen.

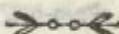
Modtage vi højt Onde, det største, hvormed
Lovenes Strænghed og Tyranners Grumhed fun-
ne true, det, der trodsler Lykkens Bydende, med
et roligt og taalmodigt Sind, og vide, at Doden
er intet Onde, og desaarsag ikke engang Fornær-
melse, hvor langt letttere skulle vi da ikke taale
Lab, Sorger, Forhaanelse, Forvitsning, Skilsmis-
se og Fiendskaber; om end alt dette slyrter ind paa
den Vise, nedslaaer det ham ikke, meget mindre
vil han groemme sig ved et enkelt Stød. Og fins-
der han sig med Taalmodighed i Lykkens Fornær-
meler, hvor meget mere ikke da i mægtige Mens-
nessers,

nesters, da han veed, de ere blot Lykkens Haandslangere.

9de Kap.

Følgelig tager han mod Alt, som mod Winterens Strænghed, Himmellegnens Ubehagelighed, Febre og Sygdomme og svrigt tilfaldige Ting. Heller ikke dømmer han saa vel om Døgen, at han troer, han har gjort Noget med Overlæg, hvilket ene har Sted hos den Vise, hos alle Andre findes ikke Overlæg, men Mænker, List og uordentlige Sindslidenskaber, og disse regner han mellem Tilfaldene. Alt Tilfaldigt raser og yder sin Harm uden for vort Beg. Han betanker ogsaa, at de Ting, hvorved vi forstørre os Erfaring, saasom en underkiobt Anklager, falske Besvældninger, en mægtig Mandes Forbitrelse og slige Medrigheder af dem, der burde være Fredsommelighedens Haandhævere, give den største Anledning til For nærmelser. En føler sig ogsaa ofte for nærmet, naar man har fratrevet ham en Fordeel, og lange ventet Velsonning, eller fravendt ham en Arv, som han med stor Moje havde lagt an paa, eller skildt ham ved en formuende Families Undest. Alt dette undgaaer den Vise, som ikke veed hvad det er at leve i Haab eller Frygt.

Herr

Hertil kommer, at hver den, som føler Fornærmelse, bringes ud af sin Satning og forstyrres ved Hoselsen deraf; men en sat Mand er frie for Sindssforstyrrelse, han er Herre over sig selv, besidder en tryg og blid Noelighed. Thi rører Fornærmelsen ham, opbringes og forstyrres han, men den Wise er frie for Vrede, som opvækkes ved formeentlig Fornærmelse. Paa anden Maade undgik han ikke Vrede, hvis han ikke ogsaa undgik Fornærmelse, som han veed ikke kan tilføjes ham. Derover er han frejdig og glad, saa oprømt ved den uafbrudte Glæde, saa lidet nedslagen ved ubehagelige Tilfælde og Fortrædeligheder, at selve Fornærmelsen bliver ham til Gavn, da han derved læsrer, at kende sig selv og statte sit indvortes Verd. Altaa beder jeg Eder, bisalder og billiger i Hiertet den Satning: den Wise er undtagen fra Fornærmelse; vor Frækhed, vore rasende Begierligheder, vor Ubesindighed og Stolthed taber Intet derved; I maa længe nok beholde Eders Fejl, den Wise søger blot denne Fritagelse; ikke arbejde vi paa, at det ei skulde være Eder tilladt, at udøve Fornærmelse, Nej! blot at hin maae glemme alle Fornærmesser og forsvarer sig med Taalmodighed og Ejals Højhed.

Saaledes have flere bundne i de festlige Kampe, ved at trætte med haardnakket Taalmodighed deres Modstanderes Arm. Unseer den Wise af samme Klasse,

Klasse, som de, der have ved lang og troelig Ørselje opnaaet Styrke til at udholde, og trætte al fiendtlig Overlast.

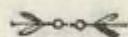
Røde Kap.

Da vi nu have giennemgaaet den første Deel, gaae vi over til den anden, i hvilken vi ved nogle særegne, dog for det meste almindelige, Bemærkninger ville vise, hvor ugrundet Fornærmelse er. Forhaanelse er mindre end Fornærmelse, man kan mere klage derover, end forsøge den ved Lov og Ret, Lovene have heller ikke anset den strafverdig.

Denne Følelse vækkes kun i en lav Sjæl, der stoder sig over enhver fornærmelig Utladelse eller Handling. Ex. Hün indlod mig ikke i Dag, da han indled Andre; han lod haant om, eller gjorde aabenbar Mar af hvad jeg sagde; han lod mig ikke sidde midt i Sofaen, men nederst, og andet saadant. Hvad skal jeg kalde dette, uden flagende Udbrud af din vripne Denkemaade, hvore til de emfindelige Lykkens Kieledægger gierne forsølde? thi den, der plages af det, som er værre, har ikke Tid at lægge Mærke til Saadant.

De, hvis Gemyt af Naturen er svagt, qvindagtigt, og af Mangel paa virkelig Fornærmelse

vise

person, opbringes under al for stor Magelighed af Sligt, hvori den hele Forseelse beroer for storste Dele paa Maaden, man udtolker det paa.

Aletsaa viser den, der røres af Forhaanelse, at han hverken besidder Klogstab eller Tillid til sig selv, thi han anseer sig uden Betenkning for foragtet; men denne Ærgrelse finder ikke Sted uden hos den, der skuler en lav Tænkemaade, men nu gaaer i sig selv.

Den Wise derimod kan ikke foragtes af Nogen, han känner sin Storhed, og siger til sig selv: saa meget formaaer Ingen. Og alle disse, jeg vil ikke kalde dem Sindskränelser, men Fortrædeligheder, overvinder han ikke, men soler dem ei engang. Der ere andre Ting, som ramme den Wise, skjent de ikke nedstaae ham, saasom legemlig Smerte og Svaghed, Tabet af Venner og Born, Fødelandets Ulykker, naar Krigens Luer raser der. Jeg nægter ikke, at den Wise soler dette, thi vi paastaae ei, at han er af Staal og Steen; at udholde hvad man ikke soler, er ingen Dyd.

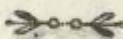
Xite Kap.

Hvad er det aletsaa? Han faaer nogle Stød; men han overvinder, afhjælper og forvinder disse:

se: de ubetydeligere føler han ikke engang; heller ikke anvender han mod samme sin sædvanlige Kjælhed i at udholde Ubehageligheder; enten lægger han ikke engang Mærke dertil, eller anser det kun værd at lee af.

Desuden da de Stolte, Overmodige, og de, der ikke vide at bære deres Lykke, udøve de fleste Forhaanelser, besidder han det, hvormed han kan tue hin opblæste Tænkemaade; nemlig den skønneste Dyd af alle: Sjæls Sundhed og Styrke; denne springer alt saadant over, som tomme Forestillinger i Drømme og natlige Syner, hvori Intet reelt, intet virkligt ligger til Grund. Han tænker tillige, at Alle ere for ringe til, at besidde den Forvovenhed, at foragte, hvad der er saa uendeligt ophøjet over dem. Haan har sit Navn af at haane, thi Ingen viser Noget, uden han foragter ham, saadan Hornærmelse. Men Ingen foragter virkelig den, der er større og bedre, om han endog gør Noget, som de der haane, sædvanlig gjøre.

Born slaae Forældrene paa Munden, Glutton river Moderen i Haaret, oversavler hende, tager Klæderne op, ja vel endog bruger smudsige Udladelser; men Intet af Saadant fals de vi Haan, og hvorfor ikke? fordi den, som gør det, ikke kan haane. Det er ogsaa Grunden

den, hvorfor vi more os over vore Træsles Vittigheder, der spottte over deres Herrer. Deres Dristighed tager sig ogsaa Ret til over Gjøsterne, dersom den først gaaer ud over Herren. Som een er meest foragtet eller meest til Mar, saaledes har han meest frit Sprog. Til den Ende kisbe de frække Trælle, skærpe deres Uforstammenhed, og opøre dem til, med seit Forsæt at udøse Grovheder, og det kalde vi ikke Forhaanelser, men Skjerts.

12te Kap.

Men hvor naragtigt er det ikke, stundom at moere sig over det, man stundom fortørnes over, og at kalde Noget, naar det siges af en Ven, Skieldsbord, men naar det siges af en Træl, en løjerlig Stikville.

Som vi tænke om Børn, saaledes tænker den Vise om Alle, der længe efter deres Unge dom, ja naar de bare graae Haar, endnu ere barnagtige. Have de gjort nogen Fremgang, der have alle Sjæls Fejl, ja endog forsøgede Wildfarselser, der i Intet ere forskellige fra Børn, undtagen i Størrelse og Legems Dannelse; i øvrigt lige saa flygtige og ustadige, ligesaa ubetænksomme i at eftertragte Glæde, ligesaa skælvende og blot roelige

roellige af Frygt, ikke af Forstand? Kan man paastaae, at der er nogen Forstiel mellem dem og Børn. Disse ere gjærrige ester Tanteser, Neder, og Regnepenge, Hine ester Solv, og Guid, og Byer; Disse føre Øvrigheds: Embeder mellem hinanden, lege Praetor, Konsul og Tribun: Hine lege det for Alvor paa Marsmarken, paa Korvet og i Raadhuset. Disse opreise Billeds støtter af Sanddynger paa Strandbredden, Hine, som gjorde de Noget Stort, ere sysselsatte med at opføre Stene, Mure og Bygninger. Hvad der er opfundet til vor Bestiermelse, gjøre de til vor Plage. Den samme Daarskab behersker altsaa Børn og Bovne, blot at den gaaer ud paa Noget andet og større.

Den Wise optager altsaa med Nette disses Fors haanelser som Spog; undertiden irettesætter og revser han dem som Børn, ikke fordi han færer Hornærmelse, men fordi de have begaet den, og skulle lære at lade være.

Saaledes afretter man ogsaa Dyrne ved Prugl og vredes ikke paa dem, fordi de unddrage sig fra Nytteren; men tæmmer dem, indtil Smerten os vervinder deres Halstarrighed. Saaledes er med det samme den Indvending oplost: Hvorfor den Wise, der hverken soler Hornærmelse eller Fors haanel-

haanelse, straffer dem, som begaae den; thi han hævner ikke sig selv, men forbedrer dem.

13de Kap.

Hvad er altsaa Grunden, hvorfor du troer, at en saadan Sjæls Styrke ikke kan findes hos den vise Mand; da du dog kan bemærke det samme hos Andre, kiont ikke af samme Aarsag? Hvilsken Læge vredes paa en Gal? Hvo ortager en Febricitants Skieldssord ilde, naar han har sors budet ham kold Drikke? Den Vise er findet mod Alle, som Lægen mod sine Patienter. Denne bryder sig ikke om at berøre deres Skamdele, hvis de trange til Helsbredelse; at betragte deres Exkrementer og Urin; ellers at høre Skieldssord af en Gal i sin Næsenhed. Den Vise veed, at alle disse, i Kappe og Purpur stolt indhyllede, ere, nagleet deres friske Udspringende, intet mindre end friske; han anseer dem ikke anderledes, end usordenlige Eyge. Han vredes altsaa ikke engang, om de i deres Sygdom vise Frakthed mod Lægen, og ligesom han gior Intet af deres Komplimenter, saaledes gior han heller Intet af deres Aarsigheder. Som han ikke bliver stolt, fordi en Hertler gior Noget af ham; ellers anseer det for Forhaanelse, om een af den ringeste Almoe ikke hilser ham igien; saaledes viser han sig ei engang

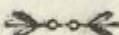
noget ind, om end mange Nige vise ham Opmerksomhed; thi han veed, at de ikke have Noget forud for Getlere, ja ere endog uslere. Disse trænge til Lidet, Hine til Meget.

Paa den anden Side rører det ham heller ikke, om end Medernes Konge eller Asiens Attalus gik ham med Lavshed eller stolt Mine forbi, naar han hilser dem; han veed, at deres Stilling er ikke mere misundelsesværdig, end dens, der i en stor Has milie har faaet Opstat over de Syge og Gale. Skal jeg tage det fortrydeligt op, at jeg ikke faaer min rette Titel af dem, som handle ved Castors Tempel ^{*)}, som sælge og kisbe utroe Trælle, hvis Boder ere opfyldte med Sammenkrabet af de sletteste Slaver? Jeg tænker Nej; thi hvad got har den, som har ingen uden sine Karle under sig. Ligesaa lidet, som han altsaa bryder sig om et saadant Menneskes Høfslighed eller Uhøfslighed, ligesaa lidet og om en Konges. Got! Parter, Meder og Baktrianer staae under dig, men kun ved Frygt holder du dem i Tømme. Altid maa du have Buen spændt; de ere de foragteligste Folk, som ere tilfals, som ethvert nyt Herstab er velkommen. Han vil altsaa ikke opbringes ved Nogens Forhaanselse. De ere vel alle indbyrdes forskellige, men den Wijs anseer dem alle for lige, for deres lige

S

Marag:

^{*)} Læs paa det romerske Torv. Omring dette vare Boder, hvori Trælle holdtes tilfals.

Naragtigheds Skyld. Har han saaledes glemt sig selv engang, at han er blevet opbragt af Fornær-melse eller Forhaanelse, vil han ingenlunde kunde være tryg, men Tryghed er den Wises egentlige Gode. Heller ikke gior han den, som har viist ham Forhaanelse, den Ere at haevne sig, thi den, af hvem enhver ikke kan finde sig i at foragtes, vil naturligvis glæde sig over, at man viser ham Opmærksomhed.

I4de Kap.

Mogle ere saa naragtige, at de troe, at et Fruentimmer kan tilfoje dem Forhaanelse. Hvad er det værd at bryde sig om, hvor meget hun ogsaa har, hvor mange Senstedragere hun holder, hvor belæssede hendes Øren ere, hvor viid hendes Stoel. Et Fruentimmer er siden som for en frak Skabsning, og uden Kundskab og Undervisning vild og usyrlig i sine Begierligheder. Mogle tage det fortrydligt op, at en Haarskærer render dem paa Armen, og de kalde en Portners Ophævelser, en Nomenklators Stolthed, en Kammertieners stolte Wæsen Forhaanelse. O! hvor herteligen maa ikke den, som betragter sin egen Roelighed, lee over saavant, hvor inderlig maa han ikke moere sig over Larmen af Andres Daarskaber! „Hvad altsaa, vil den Wise ikke gaae til de Døre, hvor en ubehovlet

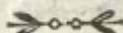
høvlet Portner har Post? Jo han vil prøve dersaa, hvis et nødvendigt Etinde kalder ham, og sege at formilde ham, han være hvo han vil, som en bidst Hund med en Lækkerbidsten.

Han vil heller ikke tage i Betænkning at give Noget, for at slippe over Dertrinet.

Han tænker som saa: man maa jo tolde paa visse Broer, førend man kommer over. Han vil altsaa give denne, han være hvo han vil, som forrestaaer dette Visit-Toldembede, noget. Hvad der er tilfals klober han gierne. Den besidder en lav Sjæl, som bider sig noget ind, fordi han har svaret en Portner frit, brækket hans Stav, eller er gaaet til hans Herre og har begjært ham afbanket. Så det han indlod sig i Trætte med ham, gjorde han sig til hans Modstander, og for at vinde, gemicen med ham.

Men hvad gør den Vise, hvis een slægt ham paa Øret? Det samme som Cato, da man slog ham i Ansigtet; han blev ikke opbragt, hævnede ikke Forsørmlelsen, han tilgav den ikke engang, men nægtede, at det var skeet. Ikke at vedgaae det var meer højmodigt, end at have tilgivet det. Vi kunne altsaa ikke længer staae i Twivi derom, thi hvo veed ikke, at den Vise ei betrakter Noget af det, som ansees for Ondt eller Got, paa den Maade,

jom

som Andre. Han tager ikke Hensyn til det, som Folk i Almindelighed ansee for Skammeligt eller Uindigt, han gaaer ikke med Strommen; som Stierne gaae den modsatte Gang af Verden, saaledes gaaer han tværtimod Alles Mening.

15de Kap.

Gort altsaa med de Spørgsmaale! „Wil den Wise ikke lide Horntermelie, hvis man slaaer ham, eller river Øjnene ud paa ham? Wil han ikke lide Horhaanelse, hvis han forsøges med pobelagtige Skjeldsord giennem Torvet, hvis han ved en Storsmands Tassel maa sidde for sig selv, og spise med de gemeneste Slaver, hvis han nødes til at taale, hvad andet man kan tenke sig frankende for en ædel Selvsølelse?” Disse Krænkelser vare saa mange og saa store de ville, Tingen bliver den samme.

Skal Smaating ikke røre ham, da ei heller de betydeligere; skal saa Ting ikke røre ham, da ei heller flere. Men fra Eders Svaghed slutsættes I til Dænkemaaden hos en stor Sjæl, og ved Forestillingen om hvad I troe at kunne udholde, rykke I Skranken for den Wises Zaalmodighed lidt videre ud; men han, der har intet fælleds med Eder, er ved sin Dyd flyttet hen ud i andre Regioner.

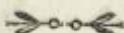
gioner. Tilfældene være saa ubehagelige, saa utaaselige, ja saa uudstaaelige, som de ville, deres Sammenstød skal dog aldrig overvælde ham; som han modstaaer enkelte, saaledes dem alle.

Hvo som siger, dette er taaleligt for den Wise, Haint utaaleligt og indskrænker hans Sjæls Stors hed inden visse Grændser, gør ilde; Lykken sejrer over os, hvis vi ikke ganske sejre over den. Ikke maae du ansee dette for stoïsck Haardhed, Epicur, den I antage som Forsvarer af Eders Magelighed, hvis Forkrivter I anse for kjelne og saadanne, som forlede til Ørkeslosshed og Bellyster, siger: „Lykken er sielden den Wise i Bejen.“ Hvor nær har han talt det mandige Syrop! Vil du udstrykke dig stærkere og ganske udrydde den.

Hvor snever er ikke hist den Wises Boepæl, hvor aldeles uden Pragt, uden Støj, uden Overdaad, den bevogtes ei af Portnere, som med bestikkelig Foragt ordne Sværmen: dog gaaer Lykken ikke over denne frie ubevogtede Dørtærskel; den veed, at der, hvor Intet af dens Gaver fins des, er ikke Sted for den.

Har endog Epicur, der meest gottede sig, sat sig ud over Fornarmelser, hvad kan da ansees umueligt for os, eller at overstride den menneskelige Naturs Kræfter? Denne siger, at Fornarmels

ser

ser ere taalslige for den Vise, vi at Fornærmels
ser ikke finde Sted.

16de Kap.

Den Indvending, at dette strider mod Naturen, er ugrundet: vi nægte ikke at det er en ubehagelig Ting at faae Hug, stodes eller blive lemlestet, men vi nægte, at alt Saadant er Fornærmelse.

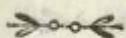
Ikke Hølelsen af Smerte, men Benævnelsen af Fornærmelse, som ei kan antages, naar Dyden skal bestaae, nægte vi.

Lad os see, hvis Paastand der er rigtigst. Begge ere enige i at foragte Fornærmelse: Spørger du hvilken Forskiellen er mellem Begge? den samme som mellem to kjække Fægttere; af hvilke den ene dosger Saaret og holder Stand; den anden seer hen til den støjende Mængde og siger: det har set intet at betyde, han frabeder sig al Deeltagelse. Det, hvori vi ere uovereenstemmede, er folgelig ikke betydeligt. I Hovedsagen, hvorom her handles og det egentlig er os at gjøre, komme vi ifolge disse to Exempler overeens i at foragte saavel Fornærmelser som Forhaanelser, dem jeg vilde kalde Skyggen og Formodningen om hin.

hun. For at foragte dem, behover man ei at være en Viis, men blot en opmærksom Mand, der kan sige til sig selv: Hændes dette mig for skyldt, eller usskyldt? Er det forskyldt, er det ikke Forhaanelse, men fortient Straf; er det uskyldt, maa den, som viser mig Uret, skæmme sig. Og hvad er det som kaldes Forhaanelse? En har gjort sig lyttig over mit skaldede Hoved, mine svage Øjne, mine smalle Been, eller min Skabning. Hvad Forhaanende er der i at høre, det som falder Enhver i Øjnene. Maar Noget siger i Eens Paahør, smile vi; siger det i Flesres, fortørnes vi; og vi tilstaae ikke Andre Frihed til at sige, hvad vi ere vante at sige til os selv: Maadeligt Spøg moerer os, overdrevent opbringer os.

17de Kap.

Crysip fortæller, at een blev vred fordi en anden havde kaldet ham en Gsekalv. Selv saae vi Tidum Cornelium, Nasos Svigersøn, græde i Senatet, fordi Corbulo kaldte ham en skaldet Struds. Ved andre Skjeldsord, der angreb hans Sæder og Opførsel, beholdt han sin roelige Mine, ved dette saa urimelige skaldede han Lazarus; saa svagt er Sindet, naar Fornosten er bortte. Vi fortørnes, naar een esterligner vor Lazarus;

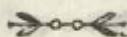
le; esteraber vor Gang eller en Fejl ved vort Le-
geme eller Tunge; ligesom Sligt blev mere be-
kiendt, naar een esteraber, end naar vi selv gis-
te det. Sa man hører ugierne tale om Alder-
dom, de graa Haar, og andet man onser sig.
Mogle krænker det at blive sjeldne for fattige;
enhver fortier, hvis Mogen har forekastet ham hans
Fattigdom. Man betager altsaa de Frække, og
dem, der giore sig vittige paa Andres Bekostning,
Anledningen, hvis man først selv griber den.
Hvo som leir først af sig selv, kommer Ingen
anden til at lee af sig.

Man fortæller, at Vatinius, et Menneske,
der var skabt til Latter og Had, var en klogtig
og kaadmundet Pudsenvæger; han gjorde sig selv
meget tilgode over sine Fodder og sit snævre Svalg;
saaledes undgik han sine Uvenners Stiklen, hvors
af han havde et større Antal end af Sygdomme,
og især Ciceros. Formaade han, som ved ides
lige Skjeldsord havde lært at sætte al Undseelse
tilhøde, dette ved sin Uforstammenhed; hvilken skulde
da ikke den kunne det, som ved Dannelsse og ødle
Videnskaber har gjort nogen Fremgang. Hertil
kommer, at det er et Slags Hævn at beroeve een
den Glæde, at kunne spotte, naar han prøver ders
paa. De sige sædvanligt: Det var ilde; jeg
troer han ikke forstod det; altsaa bestaaer det, man
lover sig af Forhaanelse, deri, at den Ander tager
sig

sig det til og opbringes derover. Endelig vil en Saadan nok ogsaa finde sin Mand, der kan holde ham Stangen, og da tillige ogsaa hævne dig.

18de Kap.

C. Cæsar Caligula skal blant andre Fejl, hvoraf han havde en Mængde, have besiddet et synderligt Hæng til, haanligten at stikke paa Alle, sejont han selv frembød en riig Anledning til Læs-ter. Han havde et saa sygt, bleegt Udseende, der vidnede om Usundhed, et saa bisteret Blik i de huule Øjne, der laae dybt inde i den rynkede Pande; en saadan Grimhed paa det Skaldede, med forloret Haar bedækkede Hoved; hertil kom en Hals, der var besat med stive Haar, smale Been og overdtrevne store Fodder. Det var for vildtloftigt, om jeg vilde opregne de enkelte haanlige Uds-tryk, han udstodte imod sine Kørædre og Forsæs-dre, og alle Stander. Jeg vil blot anfore det, som skyttede ham: Blant sine første Venner havde han Asiaticum Valerium, en kjæk Mand, der ikke med koldt Blod kunde taale Andres Forhaas-nelser. Denne lod han høre i Selskab og offents-lig Forsamling, hvorledes hans Kone var at sove hos.

Min Gud! en Mand hørte, at Fyrsten vidste dette, og drev sin Uforstommenhed saa vidt, at han sortalte, ikke for en Medkonsul, ikke for en Ven, men for Manden selv sit Horerie og sin Kræsenhed. Krigstribunen Chæreas var ikke saa djærv i Munden som i Haanden, hans Stemme var sagte, og ved den svage Tone mistænkelig.

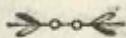
Dersor gav Cajus ham, naar han henteede Parolen, snart Ordet Venus, snart Priapus, og hebrejdede saaledes denne Kriger sin Blædagtighed nu paa denne, nu paa hin Maade. — Dette gjorde denne Petitmaster med de peene Skoe og Armbaand. Han tvang ham saaledes til at bruge Kaarden, for ikke oftere at faae jaadan Parole.

Han var den første, som hævede Haanden mellem de Sammensvorne; han kløvede hans Nakke med et Hug, siden styrtede de, som vilde haevne offentlige eller egne For nærmelser, allevegne fra ind paa ham med en Mangde Sværd; men den Mand var den første, som man mindst skulde have troet til det. Men den samme Cajus ansaae Alt for Forhaanelser; det var hans største Lyst at vise Andre disse; selv kunde han ingen fordrage. Han blev vred paa Her. Mairo, fordi han havde hilset ham som Cajus. En forhen værende Centurio maatte ogsaa undgjelde, at han havde kaldet ham slet hen Caligula, saaledes kaldte man
ham

ham sædvanligt, da han var født og opdragen i
Lejren, og under intet andet Navn var han bes-
tre bekjendt for Soldaterne; men nu da han har
Tothurnen, ansaae han det for et Skjældsord og
Øjenavn. Dette maa altsaa være vor Trost, at
om vi end af Overbærelse tilfidesætte Hævnen, vil-
der dog findes den, som vil tage Straf over den
frække og trodsige Hornermer, thi en Saadan
lader det ikke være med at angribe et Menneske
eller med at haane engang. Lad os see hen til deres
Exempel, hvis Taalmodighed vi rose, s. Ex. en Sos-
krates, der med Ligegyldighed optog de Bitterheder,
som i Komedierne sigtede til ham og blevе udstodte is-
mod ham, og loe ikke mindre, end da hans Kone slog
ham over med skident Vand. Antistenes lod man
høre, at hans Moder var en Frenimed og en Tros-
nier, men han svarede: Gudernes Moder er ogsaa fra
Vierget Ida.

19de Kap.

Man maa ikke stride til Trette og Slagsmaal; man
holde sig langt borte, men hvis Uforstandige
skulde begaae Saadant, thi Ingen uden Uforstandige
kan giøre det, maa man ikke bryde sig derom.
Mængdens Hæder og Hornermesser maa agtes lige;
man maa hverken sørge over disse, eller glæde sig o-
ver hine, ellers ville vi af Frygt eller Reede til Fors-
hans

haanelse esterlade mange Ting, og ikke iagttagte of-
fentlige og føregne, stundom nødvendige Pligter, hvis
vi ængtes af en fejg Omhue for ikke at høre ilde. Un-
dertiden ville vi endog i vor Forbitrelse mod de
Mægtige, lade denne Lidenskab bryde los med alt for
stor Frihed. Men Frihed bestaaer ikke i at være frie
for Lidelser. Vi tage Hejl. Frihed bestaaer i at sæt-
te fast Mod imod Fornærmelser, og i at finde i sig
selv den eneke Kilde til Glæde, at skulle det, der er us-
den for, fra os selv, paa det vi ikke skulle føre et us-
voerligt Liv, bange for Alles Latter, Alles Tunger.
Thi hvo er der ikke, som jo kan forhaane? om Nos-
gen ellers kan.

Men et forskelligt Middel maae den Wise og
Wiisbommens Dyrker betiene sig af. Ufuldkom-
ne og de, der rette sig i Alt efter den als
mindelige Dom, bør berede sig paa, at de maa
leve midt imellem Forhaanelser og Fornærmelser.
Alt forekommer dem letttere, som ere belavede ders-
paa. Jo fornemmere een er af Stand, Rygte,
Herkomst, desto mere Mod behøver han, betoen-
kende at de Fornemmeste altid staae for i Spids-
sen. I Fornærmelse, Skjældsord, Vanere og
anden Haan maae han finde sig, som i Fiendens
Krigsraab og fixne Pile og Stene, der surre om
Skolden, uden at saare. Men Fornærmelser maa
han taale som Hug, deels mod sine Vaaben deels
mod sit Hjerte, uden at tabe Modet, ja uden at
roke

rokke et Trin. Ja trænges og trækkes du endog af fiendtlig Vold, er det dog en Skam at vige. Forsvar den Plads, Naturen anviser dig. Spørger Nogen, hvilken? en Mands. Den Wise har et andet Hjelphemiddel, modsat dette. Thi tilkiempe Eder Sejeren. Hün har allerede vunnet. Sætter Eder ikke imod Eders højeste Gode, men nærer i eders Ejæl dette Haab, indtil I næae det Sande, og tager med Glade imod bedre Underviisning, og fornærjer Eder med Haabet og Ønsket. Findes Nogen uovervindelig, Nogen, mod hvem Skjæbnen intet har funnet udrette, han er Børger af Menneskes Samfundet.

150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

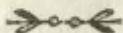
Om Livets Korthed.

Digitized by Google

of hæder og ære, som er den høje og vigtige del af
en mægtig Hæder. — Det er dog ikke en hæder
at have. Det er en hæder at have en hæder.

I denne stienne Ufhandling, som efter Nogles Menning er skrevet strax efter Caligula's Dod til Paulinus, en Broder eller Paarørende til Senekas Kone Paulina, vises i det 1ste og 2det Kap., hvor ugrundede saaværel Mængdens, som tenkende Mænads Klager over Livets Korhed ere, da Naturen heri har vist sig gavmild, naar vi blot ikke selv ved Vellyster, Laster, elst intetrigende Travshed ville borttøsle Livet, og der næst i det 3de og 4de Kap., at Menneskene agte Tidens saa lidet, fordi de ikke ret mindes deres Skrælighed og denne Menneskenes Ustabilitet oplyses i det 5te og Begyndelsen af det 6te Kap. ved Augustus's, Cicero's og Drusus's Erevel, hvis Klager over Livets Korhed dog hverken have forbedret dem selv eller Andre; ved saadanne afholdes Inden fra at forfalde til Fejl, naat han ikke betænker, at man maa lære i sit hele Liv den Konst at leve.

I De, der uophørligt hige efter det Tilkommende, fremskynde følgelig deres Liv paa ganse anden Maade, end de, som leve vel, og anvende deres hele Tid til Gavn for dem selv.

At være længe til, og at leve længe, er altsaa to ganske forskellige Ting. — Lykkelige ere de, som ikke kjenne paa Tidens Kostbarhed. Kapitel 6 til 9.

Beskrivelse over Saadanne fremstilles derpaa i 9de og Begyndelsen af 10de Kap.

Før at bebrejde disse deres Fejt, viser Forfatteren i Resten af det 10de og Begyndelsen af det 11te Kap., at de Stundeslese anvende Tiden slet; thi da Tiden deles i den forbigangne, den nærværende og den tilkommende, tage de Stundesløse den forbigangne, som ene er vis, og have ingen Møtte af den nærværende; hvilket kan sees, nægt man lægger Mærke til syge og døende Oldinge, og anstiller en Sammenligning mellem Saadanne og dem, der henbringe Livet langt fra alle Forretninger.

Derpaa vises i Resten af det 11te indtil i Begyndelsen af det 14de Kap., hvilke der fortjene Navn af Stundeslese, og hertil henregnes de, der have travelt med Intet, Wellystinge og pedantiske Lærde.

Nu forger i Resten af det 14de og 15de Kapitel en sion Beskrivelse over den sande Noelighed, hvori vises, at de allene, som opstre sig til Wiisdom, ene leve og nyde hele Tiden, den forbigangne, den nærværende og tilkommende.

Derpaa bevises i det 16de og 17de Kap., at man ei bør troe, at de Stundesløse leve længe, fordi de stundom

stundom paafalde Øden, hvilket er en Virkning af
Frygt eller fordi Tiden falder dem lang, og deri er Ufor-
nuft Stvid, thi de vide hverten rigtigt at nyde Noe-
lighed eller Evansler, men flagre fra et til andet, utilfredse
med det. Derpaa vender Forsat. sig i det 18 Kap. til
Paulinus, den han i dette og de 2 sidste Kapitler tilraa-
der, at frænse sig den Hæderspost, han som Opsyns-
mand over Kornforraadet befriaede, for at begive sig i
Noelighed og der opstre sig til Videnskaberne.

1ste Kap.

Den største Deel af Menneskene, Paulinus! klager over Naturens Misundelighed, fordi vi fødes til en kort Levetid, fordi de os tildelelte Tisdens Øjeblikke henflye saa hurtig og saa brat, at de Flejte, saare Gaa undtagne, træde ud fra Livets Bane, just som de træde ind detyaa. Det er ikke blot Mængden og den uvidende Almoe, der sukker over dette, efter deres Formening, almindelige Onde; nej! denne Folkesje har endog fremkalder tænkende Mænds Klager; — Dersra hinct Udraab hos den ypperste blandt Lægerne: „Livet er kort: Konsten lang“. Dersor lives Aristotes les*) paa en den vise Mand uværdig Maade med Naturen for dens tidlige Krav; fordi den forundste Dyrene, at leve fem til ti Gange længere end vi, men satte Mennesket, der fødes til saa mange og vigtige Ting, en saa meget nærmere Skrænke. Vi have ikke for lidet Tid, men vi øde for megen. Livet er langt nok og tilstrækkeligt til at fuldende de vigtigste Ting, naar det hele blev anvendt vel. Men naar det hendrives i Overdaad og Uvirkshed, naar det ikke anvendes til nogen gavnlig Daad, maae vi nsdvendigvis om sider fælle, at det, vi ikke mærkede henglide, er forsvundet. Saaledes forholder det sig: vi fil ikke et kort Liv, men vi have forvandlet det dertil,

vi

*) Det er egentlig Theophrastus, hvorom Cicero i hans Tusc. disp. 3 28 fortæller dette, men formodentlig ved en hukommelsesfeil sættes Aristoteles af vor Autor.

vi mangle ikke samme, men vi bortodse det. Som store og kongelige Rigdomme forodes i fort Lid, naar de falde i en set Ejers Hænder, men en maadelig Formue vorer, naar den betroes en god Huusholder, saaledes er vor Levealder tilstræks felig for den, som anvender den vel.

2det Kap.

Hvad klage vi over Naturen; den har viist sig gavmild: Livet er lange, naar vi forstaae at bruge det. En sængsles af umættelig Gierrighed, en Anden af brydsum Systen med unnyttige Arbejder; een blusser af Vin, en Anden er dorst af Ladhed; een spæler sig af ærgierrig Angst over Andres Omdomme; en Anden jages af fremfusende Handelslyst over alle Lande, over alle Have i Haab om Fordeel. Mogle plager Lyst til Krigen; enten lure de stedse paa at bringe Andre i Fare, eller skælve for deres egen. Der ere de, som ved frugteslss Kryben frivilligen henslide deres Dage i en Stormands Aag. Mange agholdes fra at nyde Livet ved Higen ester fremmed Lykke eller Had til deres egen: de Fleste have intet vist Maal, men skabe sig i Letsinds flygtige, ustadi-
ge, og utilfredsstillende Ruus stedse nye Planer. Mogle finde Intet deres Streben verdigt, og Doden overrasket dem midt under deres træge Gaben. Jeg twivler alfsaa ikke om, at det jo er sandt, hvad der siges hos hin ypperste Digter, som et Orakelsprog:
»Det er kuns en lidet Deel af Livet, vi leve».

Det

Det helse øvrige Tidrum er ikke Liv men Lid.
 En indtrængende Hær af Laster omgierder Menneskene,
 og tilstæder dem hverken, at rive sig løs, eller at
 hæve Øjet mod Sandhedens Lys, men holder dem
 stedse nedkuede og fængslede af Begierlighederne. Al-
 drig tilstædes det dem ret at satte sig; indtresser der
 endog hændelsesviis et Stille, singre de dog hid og
 dit, som Skibet paa det vilde Hav, hvor Golgerne
 endnu bryde, skjondt Stormen har lagt sig; aldrig
 unde deres Begierligheder dem nogen Roe. Troer
 Du, jeg taler om dem, hvis Fejl ere indlysende?
 nej betragt dem, hvis Lykke alle besle til; de qvæles
 af deres Gode. Hvor mange er Rigdom ikke til Bes-
 svær? hvor Mange vaadrage sig ikke for Veltalens
 heds Skyld, ved at bramme med deres Genie, en
 dræbende Blodstyrning? hvor Mange ere ikke gustne
 af sandselige Glæders uafbrudte Nydelse? hvor
 Mange ere aldrig frie for Klientækarens Overhæng?
 Ja gaae dem dog Alle igennem fra den Fornemmeste
 til den Ningeste: denne raadspørger, huin møder;
 een er i Fare, en Anden forsvarer, en Tredie doms-
 mer. Ingen lever for sig selv, den Ene hentræller
 Livet for den Anden. Svørg om hine, hvis Narne
 man veed udenad. Du skal see, man adskiller dem
 ved disse Kiendemærker: „Denne er den s Opvarter:
 huin er en andens; sin egen er ingen”. Derfor vise
 nogle en højst taabelig Fortornelse; de klage over de
 Fornemmers Stolthed, fordi de ei have villet tage
 mod deres Opvartering. Tør den klage over en Ans-
 dens

dens Stolthed, som aldrig er til sin egen Tjeneste? Hün, han være hvo han vil, kaster dog, uagtet sin stolte Mine, stundom et naadigt Blik til dig, saabs ner sine Øren for dine Bonner, lader dig gaae ved sin Side, men du værdiges aldrig at bestue, aldrig at høre dig selv.

3die Kap.

Der er altsaa ingen skiellig Aarsag, hvorför du skulde skrive disse Opvarnninger paa Nogens Rege ning; thi i det du gør dem, ønsker Du just ikke at være i en Andens Selskab, men forstaaer ej at være i dit eget.

Anvendte end alle Genier, som nogensinde har ve glimret, deres Hlid paa at undersøge dette cene, skulde de dog aldrig nok kunne forundre sig over den menneskelige Sjæls Blindhed. Sit Landgods, taaler man ikke, at Nogen bemægtiger sig; og op staarer der en lidet Twist om Grændsen, tager man strax sin Tissnyt til Stene og Værge; i sit Liv derimod tilloder man Andre at giøre Indgreb; ja indbyder dem endog til at blive Ejere deraf. Sin Formue vil Ingen dele med Andre, sit Liv deler enhver mellem saare Mange: Med sit Urve gods er man paaseende, men gielder det om Tiden, saare ødsel; — paa den allene var det ans

stølle

stændigt at være karrig. Lad os tage en af Ols dingernes Skare! „Vi see, at Du har opnaaet den højeste menneskelige Alder; af hundrede Aars Vægt og maafee derover nedtrykkes Du: vel ant giv Overregning paa din Tid. Stig, hvormeget din Giedner, hvor meget din Frille, hvor meget den Sagsøgte, hvor meget din Klient har imodtaget; hvor meget der er spildt ved at trætes med din Kone, ved at ave Trælle, ved at strippe Byen rundt til Opvarming. Læg hertil de Sygdomme, man selv har paadraget sig, den Tid, man ikke har nyttet, og du skal see, at du har færre Aar, end du overegner. Gienkald i din Erindring, naar du var fast i din Besluts ning, hvor saa Dage der gik, som du havde bes temt; hvorledes du anvente dine Evner; naar du fandt dig i din Stilling med usorandret Mine og uforstyrret Sind; hvad du virkede i saa lang en Levetid; hvor Mange, der rovede dig dit Liv; hvad du tabte, uden selv at mærke det; hvor mes gen Tid unsødig Sorg, daarlig Glæde, gnidst Be gierlighed, hykkelst Omgang medtog; hvor lidet der blev tilovers for dig selv, og du skal føle, at du dør for tidlig”.

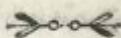
4de Kap.

Hvad er altsaa Skylden? I leve, som skal
de I leve altid: eders Skrobelighed falder Eder
aldrig ind; I merke ikke, hvor meget der alles-
rede er hensvundet af Tiden; I odsle, som I
havde fuldt op deraf: imidlertid vorder maaskee just
den Dag, som I have bestemt for et eller andet
Menneske, til en eller anden Ting, Eders sid-
ste. Alt besidde I som dodelige; Alt attraae I
som adsdelige. Man vil høre de Fleste sige: „fra
mit 50 Aar vil jeg unddrage mig fra Forretning-
er“. Men hvo er dig Borgen for et længere
Liv? Hvo staær dig inde for, at det skal gaae,
som du bestemmer? Skammer du dig ikke ved at
glemme Livets Levninger til dig selv, og at be-
stemme til din Dannelsé allene den Tid, som ik-
ke kan anvendes til Noget? Hvor sildigt er det
ikke at begynde at leve da, naar man skal ende? hvor
taabeligt, saaledes at glemme sin Dodelighed, at man
opsetter sine fornuftige Planer til det 50 eller 60
Aar, og vil begynde Livet der, hvortil Faa have bragt
det. Man vil høre, at der falde mægtige og ophøje-
de Mænd Ord af Munden, ved hvilke de ønske, pris-
se og foretrække Noelighed for alt deres øvrige Gode;
midlertid ønske de, at kunne nedstige, hvis det kan
føre uden Fare, fra deres Spidse; thi skoont intet
uden fra angriber eller ryster din Lykke, falder den
dog selv ned over dig.

ste Kap.

Den guddommelige Augustus, hvem Guderne
skienste meer end nogen Ander, astod ikke at tils
bede sig Roelighed, at ønske sig Fritagelse for Stats
tens Bestyrelse. Enhver hans Tale drejede sig
om den Punkt, at han haabede Roelighed. Den
Tanke engang at kunne leve for sig selv, indgied
ham en blid, skøndt saaft Frost under hans Arbeje
der. I en Skrivelse til Senatet, hvori han for
sikrede, at hans Roelighed hverken skulde blive ut
den Værdighed, eller stikke af mod hans forrige Hæ
der, finder jeg disse Ord: „Det kan udføres me
re hæderfuldt, end det kan loves: Attraen efter
den forønskede Tidspunkt har dog bragt mig saavidt,
at da jeg endnu ikke kan glade mig ved selve My
delsen, føler jeg forud en Bellsyst ved at høre den
nævne*).“ Saa vigtig en Sag syntes for ham
Roelighed at være, at han nad den forud i Tons
kerne, da han ikke kunde i Virkeligheden. Han der
saae Alt adlyde sit Vink, han der afgjorde Meni
nessers og Nationers Skjæbne, tænkde med Glæde
paa den Dag, da han skulde nedlægge sin Højhed.
Han havde forsøgt, hvor megen Møje hine i al
Verdens Øjne glimrende Goder koste, hvor mange

*^{hem:} Tvende Gange havde Augustus efter Svetonii Beret
ning i det 28 Kapitel i Sinde at nedlægge Regierin
gen; en Forstillelse, han synes at have brugt for at an
sees som overtalt til at vedblive samme.

hemmelige Bekymringer de medføre. Medtvungen
grieb han til Baaben først mod Borgere *) dernæst
med Medregentere **) tilsidst mod Frænder ***) , og
Blodstrømme flod til Lands og Bands. Krigens
Hvirvel drev ham giennem Sicilien, Egypten,
Sycien, Asien og næsten alle Ryster: de af romerst
Nederlag udmattede Tropper vendte han mod udvo-
tes Fiender. Medens han skinker Alperne Roe-
lighed, og undtvinger Fienderne paa Strøget mel-
lem det fredelige og undtvungne Land; medens
han tænker at udvide sine Grændser over Rhinen,
Euphrat og Donau, hvæsse Murena, Capio, Lep-
pidus og Egnatierne Sværdene hjemme imod ham.
Nære havde han undgaet disse Esterstræbelser,
først hans Datter og saa mange fornemme Yng-
linge ****), bundne ved hendes Bolerie ligesom ved
Ed, strækkede ham, nu han af Alder var svækket:
og atter blev et Fruentimmer i Forening med en
Antonius end mere frugtelig for ham. Da han
havde affkaaret disse Vylder tilligemed selve Lem-
merne, fremvoxte andre; som i det alt for blodrige
Legeme

*) Hermed forstaaes Krigen med Antonius og den
mod Brutus og Cassius.

**) M. Lepidus og Antonius.

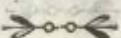
***) Sex. Pompejus og M. Antonius.

****) Dette var Iulius Antonius, en Son af M. Anto-
nius og Fulvia, hvilken Augustus havde ophojet til
Consulatværdigheden.

Legeme brød der stedse et eller andet nyt Saar op*). Dersor ønskede han Roelighed: ved Haabet og Tankerne derom hvilede hans Sorger: dette var Hans Ønske, der kunde opfylde Andres Ønsker. Hvor forvendt blev ikke tilslidt Marcus Cicero, der under Republikens Storme, den han stansede i sit Fald, omtumledes mellem Clodier og Catiliner, Pompejær og Crassær, deels aabenbare Fionder, deels upaalidelige Venner. Han var hverken ubekymret i Medgang eller roelig i Medgang: ja hvor ofte forbander han ikke sit Konsulat, som han ikke uden Grund skindt uden Maade havde roest? hvor bedrøvelige ere hine Udtryk i et vist Brev til Attikus, da Faderen Pompejus var overvunden, og Sonnen i Spanien greb de sonderbrudte Baaben: „Du spørger — disse ere hans Ord — hvad jeg vil giøre her? jeg lever i mit Tusculanum halvs frie:” bagefter tilføjer han mere, hvori han besgræder Fortiden, klager over Nutiden, og misstivler om Fremtiden. Cicero falder sig halv frie: men den Wise bør aldrig ville nojes med saa ringe et Navn; han bør aldrig ville være halv frie; nej en fuldkommen og grundet Frihed skal han nyde: ikke være bunden, men sin egen Herre, — ophosjet over Alt; thi hvad kan være over den, der er ophosjet over Lykken.

6te

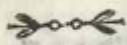
* Jeg læser med F. E. Nuhkopf Velut grave multo sang.
uine corpus, parte semper aliquā rumpēbatur.

6te Kap.

Livius Drusus, en hestig og hidsig Mand, bragte, omringet af en talrig Skare fra hele Italien, nye Love og Graccherens farlige Planer i Forstag; men da han ikke forudsaae Tingenes Udsald, dem han hverken kunde udføre, eller nu, da de engang vare begyndte, ophæve, skal han have forbandet sit fra første Ungdom uroelige Liv og sagt: „at han ene, ikke engang som Barn, nogensinde harde havt Frihed“. Thi han harde vorret, som Myndling, for sit syttende Aar, at anbesale Sagshyldige til Dommerne, og anvende sin Indflydelse med saadan Kraft, at det er bekjendt, at han afnødte disse adskillige Domme. Hvad kunde sætte Skranker for sig umoden Energierrighed? Man burde vide, at en saa utildig Forvovenhed vilde falde ud til det Enkeltes og Offentliges store Ulykke. For silde beklager derfor han, som fra Ungdom af havde været støjende og myndig i Netten, at ingen Frihed var falden i hans Lod: der twistes, om han har taget sig selv af Dage, thi han skyttede pludselig af et Saar i Underlivet. Man kan twivle, om hans Død var frivillig, men aldrig om den indtraf belejligt. Det er overflodigt, at opregne Flere; de, som i Andres Øjne vare de lykkeligste, have selv assagt et sandt Vidnesbyrd imod sig; i det de have viist Fortrydelse over hele Anvenselsen af deres Aar.

Men ved disse Klager have de hverken forandret
 sig selv eller Andre. Thi neppe ere disse Ord slups
 ne dem af Munden, for de vante Lidenskaber op-
 vækkes paa nye. Eders Levetid kan sandelig, os-
 verstredt den endog tusende hundrede Aar, sammen-
 drages til et saare kort Aarum. Hine Fejl vil op-
 sluge ethvert Aarhundrede, men det Tidssrum, der,
 trods dets naturlige Fart, kan forsterres ved fors-
 nustig Brug, maa nødvendigvis hurtigt undflye
 Eder. Thi hverken grieve, eller holde, eller standse
 I den flygtigste af alle Ting, men lade den gaae
 som Noget overslødig, der igien kan indhentes.
 Hertil regner jeg fornemmelig dem, som tanke paa
 intet andet end Elskov og Viin; thi det er den
 skændigste Beskæftigelse: blændes end Andre af
 Ærens tomme Skyggebilleder, er deres Bildfarelse
 dog ansændigere. Nævn mig ikke hine Gierrige
 eller Bredagtige, hine Hadesulde og Fiendske; ved
 alle disses Fejl er der dog noget Mandigt, men
 ved deres, som ere hensoldne til Elskov og Wellyst,
 blot skændig Fordærvelse. Undersøg hines Tid,
 betrægt, hvad der medgaaer til Overregning, til
 Rænkers Paafund, til Frygt, til giensidig Oprør-
 ning, til Morder i Retten for sig selv og Andre,
 til Giestebudde, der nu næsten ere blevne en Pligt,
 og du skal finde, at hverken deres Under eller des-
 res Goder tilstædde dem noget Pusterum. Endeligt
 er det en afgjort Sag, at et stundeslost Mennes-
 ske ikke kan dyrke nogen Ting tilgavns, ikke Bels-
 talens

talenhed, ikke have ædle Grundsetninger, naar
Sindet er adspredt, og ikke trænge dybt ind i
Noget; men kommer frem med Alt usordesjet.

At leve er et stundeslost Menneskes mindste
Forretning; dog er dette den sværeste Konst.

7de Kap.

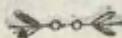
I andre Konster er der i Almindelighed mange
Lærere; nogle synes endog Born at have fasset
saaledes, at de endog kunde foredrage dem; at
leve maae man lære i sit heie Liv; du
hvad du maaske mere vil undre dig over:
„man maae lære i sit hele Liv at døe.”
Saa mange store Mand have revet sig los fra alle
Hindringer; givet Slip paa Rigdomme, Opravts-
ninger og sandelige Glæder, og indtil sildigste Als-
der ene arbejdet paa at lære, at leve: dog ere
Mange gaaede ud af Livet med den Tilstaaelse,
at de endnu ikke vidste det; hvor skulde da His-
ne vide det? Troe mig, det er Tegn paa en stor
Mand, der havver sig over menneskelige Fordomme,
ikke at lade noget af sin Tid gaae til Spilde:
dersfor er hans Liv langst, som havde den hele
Tid, der stientes ham, for sig selv. Intet laae
ubrugt eller udyrket; ingen Anden var Herre ders-
over. En sparsom Huusholder over Tiden fins
der

der ingen Præts, som han vilde ombytte dermed; altsaa var den tilstrækkelig for ham; men at hine, af hvis Liv Folket opslugte saa meget, maatte have Mangel derpaa, er uundgaaeligt. Der er ingen Grund, hvorfor man ikke skulde troe, at de følende Taber deraf, i det mindste kan man høre mange af dem, hvis store Lykke er dem en Byrde, stundom udraabe blant Klienters Skare, under Sagers Forelse, eller ved andre hæderverdige Elendigheder: „Mig er det forbudet at leve!“ — og hvorfor er det dig forbudet? — alle Hine, som tye til dig, rove dig din Tid. — Hvor mange Dage har hiin Sagshyldige ikke medtaget? hvor mange hiin Ansøger? hvor mange hiin gamle Kone, der er træt af at jorde Arvinger? hvor mange hiin, der forestilte sig syg, for at pirre glerrig Slægtningens Graadighed? hvor mange hiin mægtige Ven, der har Eder ikke for Venstabs, men Prais Skyld?

Sammintal, og overregn, siger jeg, dit Livs Dage, og du skal see, at saare saa og det endda Udstuds Tage blive tilovers for dig selv. Hiin saaer de Knipper (Consulat-Berdigheden) han ønskede, men attræer at nedlægge dem; han ubbryder derpaa: „naar skal dette Aar faae Ende?“ en anseer det for noget stort at kunne anstille Lege; Lodden giver ham Lejlighed dertil, som Ædil; men streak hedder det: naar skal jeg slippe fra disse? Om hiin

L

Sag.

Gagfører rives man paa Torvet, og stikler sammen omkring ham, længere end man er i Stand til at høre; „naar skal, siger han, Sessionen faae Ende?”

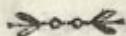
Enhver overiler sit Liv, og plages af Længsel efter det Tilkommende, af Kede til det Mærværens øde. Men den, der anvender hele Tiden til sit eget Brug, der ordner alle Dage som Livet, hvorensom enker, eller frygter den tilkommende Dag. Thi hvad er det for nye Hørnejelse, nogen Time kunde bringe ham? Alt er erfaret, alt er nydt indtil Mættelse; for det Øvrige maa Skjæbnen sorge, som den vil, Livet er allerede i Sikkerhed. Intet kan fratas, men vel gives, eg saaledes gives, som een, der er alt mat, men ikke syldt, gives nogen Mad, som han tager imod, seindt han ikke ønskede den.

8de Kap.

Graa Haar eller Rynker maa man da ikke ansæe som Tegn paa, at een har levet længe. Han har ikke levet længe, men varet lange til. Kan man sige, at den har sejlet langt, som blev, da han gik ud af Havnens, tumlet hid og did af en stærk Storm, og ved heftige Windstød drevet omkring i en Eirkel? Nej han har ikke sejlet langt, — men

men er omtumlet meget. Jeg undrer mig sædvanligens over, at Mogle udbede sig Tid, og at de, som ombedes, ere saare redebonne. Begge see blot paa det, for hvis Skyld de udbede sig Tid; men Ingen af dem paa Tiden selv. Det som om intet blev begiert, ret som om Intet blev givet, spøges der med den kostbareste Ting af alle. Men den undslipper dem, fordi den er en ulegemlig Ting, fordi den ikke falder i Sandserne. Derfor agtes den højt ringe, ja dens Værdie er næsten ingen. De berømmeligste Mænd modtage aarlige Forærligheder, og herfor arbejde, slide og slæbe de, Ingen ayter Tiden, men bruger den rundeligen, som om man fik den for intet. Men see dem engang paa Sygelejet; nærmest Dødens Fare sig, omsavne de Lægens Knæ; frygte de for Dødsstraf, gave de gierne alt, hvad de eje for at redde deres Liv: saa stor Disharmonie er der i deres Hjelser. Kunde Tallet af de kommende som af de forbıgongne Aar fremstilles, hvorledes vilde de da ikke sjælve, som saae, at de havde ikun faa tilbage? hvorledes vilde de ikke spare paa disse. Dog er det let at holde Huus med Noget vist, er det endog kun lidet; omhyggeligere bør der spares paa det, som, man ej veed, naar hører op. Man har imidlertid ingen Grund til at formode, at de ej skulde vide, hvor kostbar den Ting er. De sige sædvanligens til dem, som de inderligst elsker, at de ere villige til at oposre endeel af deres Aar for dem. De

ges

giøre det virkelig, og mørke det ej; — dog giøre de det saaledes, at deres Aars Formindskelse ingen Tilvert vorder for hine; men at de børøve sig selv, vide de ikke; dersor finde de sig taalig i et Tab, de ikke føle.

Ingen kan bringe Aarene tilbage; Ingen give dig selv dig igjen. — Tiden gaaer, som den har begyndt; den vender ikke tilbage, den standser ikke i sit Leb.

Intet Bulder forkynder dens Fart; Intet minder om dens Hurtighed; den svinder usformarket. Ikke Kongers Bud, ikke Folkets Undest forlangter den; den gaaer sin begyndte Gang: ingensteds dyæser den, ingensteds bier den. Hvad skeer? Du er stundeslos; Livet iler: Døden kommer imidlertid; til dens Besøg maa du, hvad enten du vil eller ikke, have Tid.

9de Kap.

Kan vel Nogen, spørger jeg, have Tid dertil, af hine Mennesker, som prale af Klogstab, og ere for sysselsatte til at kunne leve bedre. — De indrette Livet paa Livets Bekostning; de udsstrukke des res Planer vidt, men det største Tab for Livet er Opsættelse. — Den forhaler enhver Dag; den berører os de nærværende Øjeblikke, i det den lover de

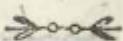
de kommende. Den største Hindring i at leve er øengstelig Forventning af det Tilkomende. Dutas her Dagen i Dag; det, Skjæbnen holder i sin Hånd, raader du over; pas det, du har i din egen, giver du Slip.

Hvad meder du til? hvad griber du efter. At det Tilkomende er uvist; Lev strax! Her! hinnypperste Digter raaber, og som en Guddoms Rossllyder hans gavnlige Sang:

„Den beste Dag af Livet for usle Dodelige først hørtslyer“.

Hvi dvæler? hvi nøler du? siger han: griber du den ikke, flyer den; har du end grebet den, vil den dog flye. Man maa altsaa kappes med Tidens Snarhed ved Hurtighed i at bruge den, ligesom man hastigen maa øse af en snel Bæk, der ikke altid vil rinde. Saare træffende til at behbrejde hine deres evindelige Planer er det, at han ikke siger den bedste Alder, men Dag. Hvi skaber du dig, tryg og troeg, trods Tidens Flugt, Maaneder og Aar, ja en heel Nække, alt efter din Graadigheds Lyst; han taler med dig om en Dag; ja om selve denne flygtende Dag. Der er altsaa ingen Twivl om, at jo den første den bedste Dag flyer for de usle de sysselsatte Dodelige. Aldersdommen overfalder deres endnu barnagtige Sjale; mod dens Komme ere de ikke beredte eller væbne-

de.

de. De have ikke forsynet sig med Noget, hertiligen og usformodentligen styrtes de ind i den, de mørkede ikke dens daglige Mærmelse. Ligesom Bejen glider unørket under Samtale eller Læsning, eller Ponsen, og den Rejsende seer sig ved Maaslet, førend han troede sig nær ved samme; saaledes merke de Sysselsatte heller ikke Livets uafbrudte hurtige Rejse, den vi, vaagne og i Sovne, fortsatte med lige Skridt, førend ved Enden.

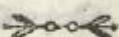
IODE Kap.

Dersom jeg vilde dele mit Emne i visse Afdeliger, vilde der meget falde mig ind, hvoraf jeg kunde bevise, at de Sysselsattes Liv er det korteste. Fabianus, en Mand, ikke af hine Skolefilosofer, men af de sande og ægte, sagde sædvansligens: „Mod Videnskaberne bør der strides med Kraft, ikke med Snildhed, og deres Anfaerd bør afbødes ikke ved smaa Hug, men ved Angreb*); thi Skumlen bør giendrives, ikke bebredjes.“ Men vaa det, at deres Vildfarelse kan lægges dem til Last, bør de undervises, ikke blot beklages.

Livet deles i tre Tider; den nærværende, den forbgangne, og den tilkommende. Den vi leve, er fort, den vi skulle leve, tvivlsom, den vi have

*^o) Jeg læser: Contra affectus...., avertendam aciem. Cavillationem &c.

have levet, vis. Det er den, hvorover Skjæbsnen har mistet sin Met, den, som ikke kan bringes under nogens Herredomme. Denne tabte de Stundesløse, de have ikke Tid at oversæue det Forsbigangne, og have de end, er Erindringen om en Ting, som medfører Fortrydelse, bitter. — Nosdigen henvende de Opmærksomheden til den ilde anvendte Tid; de vove ikke at glemme tænke den, thi dens Fejl, dulges de end nogen Tid ved Velslystens Drysserie, blottes ved at glemme gaae den paa nye. Ingen sætter sig gjerne ind i Fortiden uden den, der foretog sig enhver Handling efter egen strænge Dom. Han der nærede ørgierrige Ønsker, stolt Foragt, han der var overmodig i Lykke, en listig Bedrager, en graadig Røver, en letsindig Forøder, maa nødvendigen skye Erindringen om sig selv. Men denne Deel af vor Tid er hellig og urørlig, har overstaaet alle mensneskelige Tilfælde, er unddraget fra Skjæbnens Herredomme. Ikke Mangel, ikke Frygt, ikke Sygdoms Anfaid øngster den. Den kan ikke forstyrres, ikke borttøves, dens Besiddelse er varig og sikker. Blot enkelte Dage ere, og det endda øjebliksviis, nærværende, men alle den forsbigangne Tids skulle paa dit Vink komme tilbage, lade sig standses, og overskues efter dit Guds befindende: dette have de Stundesløse ikke Lejlighed til. Det trygge og roelige Sind vandrer gien nem sit Livs Afvexlinger, de stundesløse Sjæle

le ere som under Agter, de kunne ikke vende sig, ikke ske tilbage. Deres Liv styrter som i et Svært; og som det ikke nyttet, hvor meget man end sylder i et Kar, med mindre der er en Gund, som tager, og holder det, saaledes er det ogsaa ligegyldigt, hvor megen Tid der skønnes, naar der ikke er Noget, hvorved den kan hæste sig: den falder igennem forstodte og bunds-lose Sjæle. Nutiden er saa fort, at den af Nogle ansees som set ingen: den løber, flyder, styrter uafbrudt: den holder op at være, forend den kommer: den taaler ligesaa lidet Standssning, som Kloden eller Stiererne, der ved des res fortsatte Omdrejning aldrig blive i det samme Spor. Gene Nutiden tilhører altsaa de Stuns desløse, den er saa fort, at den ikke kan gribes, ja selv den unddragtes dem, der uophørlijgen ere adsprettet.

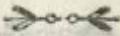
XITE Kap.

Vil du endelig vide, hvor ikke længe de leve? tank, hvor lange de ønske, at leve. Udslevede Oldinger tiltryggle sig ved Løfter nogle saa Kar; de indbildte sig selv, at de ere yngre, de smigre sig med en Usandhed, og de skusse sig saa gjerne, som om de tillige kunde bedrage Skjæben. Men naar nu nogen Svaghed minder dem om

om deres Dødelighed, med hvilken Skjælven dæde ej, ret lige som de rykkedes bort af Verden, og ikke gik ud af samme. De raabe: Vi vare Daarer, at vi ikke levede: Sippe vi blot fra denne Sygdom, skulde vi leve i Noelighed. Da betænke de, hvor forgives de have sammenkæbvet, hvad de ikke kunde nyde; hvor frugteslos al deres Moje har været. Men hvor meget omfatter ikke deres Liv, der var frie for alle intets betyldende Sysler. Ingen saaer Anviisning paa noget deraf: intet bortsloes, intet ydes Tilfældet, intet spildes ved Forsommelse, intet forrdes, intet er overslodigt, det hele er, at jeg saa skal sige: giort frugtbringende. Hvor lidet det er, er det dog tilstrækkeligt, og derfor vil den vise Mand, naar den sidste Dag engang kommer, ikke dvæle, at gaae Deden imøde med faste Skridt. Du spørger, hvem jeg forstaaer ved de Stundesløse: Troe ikke, at jeg blot saaledes kælder dem, som uddrives af Børsen af de losladte Hunde *), som man seer at trænges enten paa en hæderligfuldere Maade af sin egen, eller paa en foragteligere blant en Andens Skare, som drages af Opvartningslyst fra deres Hjem og lobe Andre paa Dorrene, som hige efter kiendig For-

deel

* Lipsius mener at der for at bevogte Børsen holdtes Hunde, som blev løsladte, naar denne blev lust; Kalen skulde altsaa være om dem, der vare saa syssel-satte med Forretninger, at de ikke kunde forlade dette Sted, forinden disse jøge dem bort.

deel af en Prætors Auktion, som engang vil vorte deres egen Ulykke. Nogle ere stundesløse i deres Roelighed; paa deres Lystgaard, paa deres Leje, midt i Ensomhed, ere de, skjont de have unddraget sig fra Alle, sig selv en Byrde. Nogles Liv fortiner ikke Mavn af Roelighed, men af ørkeslos Travlhed.

Izte Kap.

Kan du sige, at den nyder Roelighed, som med øengstlig Omhyggelighed ordner corinthiske Kar*), dem en og Andens Nasenhed gjorde dyre og som hændriver en stor Deel af Dagene med at skure anløbet Solvtoj? — som sidder (thi vi have desto værre! ikke nok i vore egne Fæjl) i Fægterskolen**) for at see paa de unge Knusse, naar de brydes; som inddeler sine Sejervinderes Anhang efter Alber og Farve***) ; som underholder de

bes

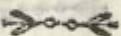
*) Et Slags Kar, af corinthiske Erh, som formedelst deres Ælde agtedes meget hejt, de kaldtes ogsaa Theriklike efter en vis Therikles, som levede ved Sokrateses Tider, og havde opfundet dem.

**) I Latinen staar Ceroma der betyder det Sted, i Fægterskolen, hvor de Fægtende salvebe sig.

***) Jeg laser Victorum. Ved Webdekkerselen i Rom vare de Riorende inddelte i fire Hobe, som afskiltte sig ved Forskielligheden i deres Dragt: en saadan Hob kaldtes sædvanlig facio (Quadrille) og fik Tilnavn af den holde, røde, graa og grønne; det er saadanne her menes og kaldes af Seneca Greges.

belliendteste Fægttere. Hvad kan du sige, at de
 nyde Noelighed, som sidde flere Timer under Bac-
 berens eller Friseurens Haand, medens det bliver
 afspaget, som er voret ud Matten tilforn, mes-
 dens man gaaer paa Maad om hvert enkelt Haar,
 og den nedrevne Frisure bliver sat i Lave, eller
 den skaldede Isse bedækt med forloret Haar.
 Hvor vredes de ikke, hvis Barbereren har været
 noget skidseslos, som troede han, at han ragede
 en Mand! hvor opbringes de ikke, hvis Noget
 af deres Mann bliver staarit af? hvis Noget ikke
 ligger i sin Orden, hvis Alt ikke falder i sine
 Lokker? Hvo af disse seer ikke heller deres
 Stat, end deres Frisure forstyrret? Hvo er ikke
 mere bekymret for sit Hoveds Pynt end for dets
 Frelse? Hvo vil ikke heller være velklædt, end
 velanständig? Nlyde de Noelighed, der ere syss-
 selsatte ved deres Toilet? Hvad da Hine, der
 arbejde paa, at forsatte, here, og lære Sans-
 ge, og fordreje deres Stemme, der af Naturen
 havde en sion, let og rigtig Bojelighed, ved
 de meest smagløse Triller? Der lydeligen afmaale
 Vers paa Ringrene, og nynne, naar de have
 med alvorlige,oste sorgelige Ting at giøre? De
 nyde ikke Noelighed, men ove unyttig Stundess-
 loshed. Den Lid, der tilbringes ved Spisebord-
 dene, tor jeg sandelig ikke regne iblant de ledis-
 ge Øjeblikke, da jeg seer, hvor angstelig man
 ordner Sølvtsøjet, hvor omhyggelig man opbinder

Gils

Gildingernes Kioler; hvor bekymret man er for, hvorledes Bildspinet kommer fra Kokken; hvor hurtigt Tinerne paa givet Vink vimse om ved Oppartningen; hvor konstigt fuglene stieres i res glemmeſſige Stykker, hvor omhyggelig de Stakkels Trælle afviste de Druknes Spyt. Ved saadant higer man efter at faae Ord for Smag og Pragt fuldhed, og dette Hæng følger dem saaledes i alle Livets Tidſelde, at de hverken kunne spise eller drikke, uden at ytre samme. Ikke heller maa du regne dem blant de ledige, som bevæge sig hid og dit i deres Lænestoel eller Øxrestoel, og vente saaledes paa disse Motions Timer, som burde man ingenlunde forſommme saadanne, eller dem, en Ans den maa minde om, naar de skulle gaae i Bad, eller svømme, eller spise til Aften; ja disse bløde agtige Sjæle tæbe sig saaledes ved den overdrevne Dorſhed, at de ikke vide af sig selv, om de ere sultne eller ej.

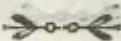
Jeg har hørt een af hine forſinede Wellystlins ge (om det fortiner Navn af Forfinelse, at glems me menneskelig Liv og Skik) spørge, da han var henbaaren af Badet, og sad paa Lænestolen: Sids der jeg nu? Mener du, at den, som ikke vidste, om han sad; vidste, om han levede, om han faae, om han nu var i Roelighed. Jeg veed ikke, om jeg mere skal ynde ham, hvis han virkelig ikke vidste det, eller hvis han lod, som han ikke vidste det.

De

De glemme virkelig mange Ting, men de lade og, som
de glemme mange; visse Fejl more dem, som vas-
re de Beviser for deres Lyksalighed. Det synes
at være alt for lavt, ja foragteligt, at vide, hvad
man gør. Tør du nu paastaae, at Skuespillers
ne overdrive deres Spil, i at bebrejde os vort
Vællevnet? De forbigeae sandelig mere, end de
sætte til, ja man er i den utroelig Mængde af
Fejl gaaet saa vidt i vort opfindsomme Aarhundres-
de, at vi kunne dadle Skuespillernes Esterladens-
hed. Der er den, som har bragt det saavidt i
rassineret Vellyst, at han maa troe paa en Andens
Ord, om han sidder!

13de Kap.

En Saadan er altsaa ikke i Roelighed, man
maa give det et andet Navn, han er syg, ja han
er død: den er i Roelighed, der føler sin Roeligh-
hed: men hvorledes kan denne, der blot oander,
der behover een til at minde sig om Legemets Trang,
være Herre over nogen Tid! Det er for vidts
loftigt at giennemgaae Hver især, der har hens-
døset Livet ved Skakspil, eller Boldspil, eller ved
at bade sig i Solen. Ikke de ere Ledige, hvis
Fornøjelser medføre megen Travhed.

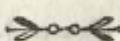

Ingen twivler om, at jo de, der dyæle ved at studere unyttige Videnskaber, intet udrette med al deres Moje; og af Saadanne er der et stort Anstal hos Romerne. Det var Modesyge hos Græskeerne at undersøge, hvor mange Matroser Ulysses havde; om Iliaden, eller Odyssæen er streven først; samt om de have een Forfatter; foruden Andet af den Beskaffenhed, at dets Biden, hvis man holdt det ved sig selv, ikke vilde gavne, eller, hvis man kom frem dermed, ikke giøre os lærdere, men vel ufordrageligere. Romerne ere ogsaa smittede af denne Flyvelyst til at lære unsdvendige Ting. Jeg har i denne Tid hørt en viis Mand fortælle, hvilken der var den første af de romerske Anførere, som gjorde dette eller hiint. Duilius var den første, som vandt i et Sæslag; Curius Dentatus den første, som sorte Elefanter i Triumph: Skoindt saadant intet bidrager til sand Hæder, angaaer det dog Exempler paa Vorgerdaad. Ikke en saadan Kundskab er gavnlig, dog blænder den os ved et falskt Skin. Vi ville ogsaa tilgive, at man undersøger, hvo der først overtalede Romerne til at stige ombord vaa et Skib? det var Claudius: just dersor blev han kaldet Claudes, fordi Sammenføningen af flere Brædder kaldtes saaledes i Oldtiden, deraf kom Navnet paa offentlige Lawler (Cosdices): og de Skibe, som efter gammel Skif føre Proviant paa Tiberen, kaldes nu omstunder Caudicariæ.

Lad det ogsaa være nyttigt at vide, at Valerius Corvinus først overvandte Messana, og var den første af Valerius' familie, som antog den erobrede Byes Navn, og blev kaldet Messana, hvilket siden ester ved Udtalen blev forandret til Messala. Vil du ogsaa samtykke, at det omhyggeligen afhandles, at Sylla var den første, som lod føre løse Lover, istedet for de ellers plejede at være bundne, frem paa Kompepladsen, da Kong Bocchus sendte Queskyttere for at fægte imod dem? ja ogsaa det ville vi lade gaae. Men er det ogsaa godt for nogen Ting at vide, at Pompejus først førte etter Elephanter frem paa Kompepladsen for at stride mod nogle arme Forbrydere? han der var en Hrste i Staten, der ester Nygtet udmarkede sig blandt Oldtidens Hrster ved en sielden Fromhed, ansaae det for et erindringsværdigt Skuespil, at ødelægge Mennesker paa en nye Maade. De fægte; — det er intet. De sonderrives; — det er intet. De maa knuses under Hødderne af disse Uhyrer. Det var bedre, at Slight gik i Forgetmelje, paa det ingen mægtig Mand siden ester skulde lære det og misunde Pompejus Eren for et ingenlunde menneskeligt Foretagende.

14de Kap.

O hvor forblinder stor Lykke Menneskets Sjæl! Han troede, at hæve sig over Naturen, da han hens

henkastede saa mange ulykkelige Mennesker for vils
de Dyr fra andre Himmellegne; da han yppede Strid
melle m saa ulige Skabninger; da han udøste saa
meget Blod for Romersfolkets Øjne; det han snart
vilde tringe til at udøse end mere. Men da
han bedraget af alexandrinisk Troeloshed, blev giens
nemboret af den ringeste Træl, folte han Tomhes
den af sit pralende Tilmavn*).

Men jeg vil vende tilbage til det, hvorfra
jeg gik ud, og vise i en anden Materie, at den
Flid, Nogle gjøre sig, er unyttig.

Den samme**) fortalte, at Metellus var den
enesse blant Romerne, der i sit Sejers-Indtog,
da Chartagenienserne vare overvundne i Sicilien,
havde ført et hundrede og tyve sangne Elefanter
foran sin Bogn; at Sylla var den Sidste, der
udvidede Pomærium***): det man i Oldtiden als
drig plejede at udvide, naar Noget uden for Itas
lien

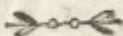
*) Da En. Pompejus med Tilmorn den Store reiste
til Egypten, blev han dræbt efter Kong Ptolemy
Besaling af Achilla ombord paa et Skib, førend han
færeg i Land.

**) Nemlig den Vise, der tales om i det foregaaende
Kapitel.

***) Pomærium kaldtes den afmaalte Plads udst ved
Stadsmuren, inden og uden, hvor der ikke maatte
bygges, eller piejes; da vi intet dansk Ord have,
der bestemt svarer hertil, har jeg voret at beholde
dette.

Sien var erobret, men blot, naar Nogetinden
 for samme var erhvervet. Det gavner endda me-
 re, at vide dette, end at det aventinske Vierg
 efter hans Paastand laae uden for Pomærium af
 en af disse Grunde: enten fordi Almuen havde
 gjort en Udvandring derhen, eller fordi det Wars-
 sel, Remus paa det Sted tog af Fuglene, ikke
 havde været ham gunstigt; samt utalligt Andet,
 der enten er ordiget, eller kommer Usandhed saas-
 re nær. Lad os end tilstaae, at de redeligen
 fortalte Alt, at de skrive Alt, som det virkelig
 gen er stæet, kan da Saadant formindsk Mogens
 Hordomme, dæmpe Mogens Begierligheder, giis-
 re Mogen kjækkere, retsfærdigere, eller ædelmodi-
 gere? Vor Landsmand Fabianus twivlede imidlers
 tid, efter eget Sigende, om det ikke var bes-
 dre, at Intet at studere, end fordybe sig i
 Sligt. De allene, som opofre sig til Wisdom,
 nyde Noelighed; de allene leve: thi de nytte als-
 lene deres Tid; — med enhver Levealder forsge
 de den: de Aar, der for dem ere henrundne,
 giøre de til deres egne. For os fødtes hine bes-
 remmelige Mænd, der have ordaget høje Sands-
 heder; for os have de banet Bejen*), hvis vi
 ikke ville være højst usikr somme. Til de sles-
 nede Foretagender, dem de fremdrage af Wer-
 ket, ledes vi ved Andres Arbejde: fra intet
 Aarhundrede ere vi udelukkede; til dem alle have

*) Jeg læser: Viam.

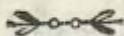
vi Adgang; og hvis vi ved Alands Storhed ville
 overskride den menneskelige Dragheds Skranker,
 have vi et udstrakt Rum af Tid at vandre ud i.
 Vi kunne undersøge med en Sokrates, trivle med
 en Carneades, være forgloste med en Epicur, os
 vervinde den menneskelige Natur med hine Stois-
 ker, overskride den med hine Cyniker, tage Deel
 i enhver Tidsalder og holde lige Skridt med Lin-
 genes Udvikling. Hvi skulle vi ikke rive os los
 fra denne korte og flygtige Tid og overgive os
 med vor Sjæls hele Styrke til det, som er ubes-
 grændset, evigt, og staar i Sammenhæng med
 det Bedre. Hvor Faa have dog Hine, der strip-
 pe om til Opvarning, der forulejlige sig selv el-
 ler Andre, funnet see i en saa videloftig, af
 tumlende Begierligheder adspredt Bye, skoindt de
 have sværmet om paa Moden; skoindt de daglig
 have rendt Alle paa Ørrene, og ikke gaaet nos-
 get Sted forbi, hvor der stod aabent; skoindt
 d. have afslagt et klokt Besøg i forskellige Huse.
 Hvor Mange vil der ikke findes, som enten af
 Magelighed eller Lust til Sunus og Duus, eller
 Uhosflighed afvise dem; hvor Mange, som offærs-
 dige dem, naar de lange have ventet, i en fors-
 tilt Skynding? Hvor Mange ville ikke skye at
 gaae igennem Forgemaket, naar det vrimler af
 Klienter, og liste sig ud giennem en skult Bag-
 dor, som om det ikke var ligesaas uhosfligt at nor-
 re dem, som at afvise dem? Hvor Mange ville
 ikke

ikke halvsvnige og dsige af Gaardagens Niis, svare hine Stakler, som ofte afbryde deres egen Sovn for at vente paa Andre, til de staae op, med stolt Gaben, skonadt Navnet vel hundrede Gange saa sagte er hvilket dem i Øret *). De, kunne vi sige, sysselsatte sig med sand Oppartning, der ville have en Zeno, en Pythagoras, en Democritus, en Aristoteles, en Theophrastus, og Andre, der foredrage nyttige Lærdomme, til daglige Omgangs Venner **). Ingen af dem er stundessøs, Ingen lader Nogen gaae tomhændet fra sig; Enhver, som kom, føler sig mere lykkelig og indtaget af dem, naar han gaaer bort. Dag og Nat kunne alle Dødelige have Adgang til dem. Ingen af dem quæler dig til døde; de undervise dig Alle. Ingen af dem dræber din Tid, de laane dig deres egen: Deres Samtale er ikke farlig, deres Vensteb ikke skadeligt, deres Hylding ikke bekostelig.

15de

*) De fornemmere bland Romerne holdte nogle Knegere til at sige sig Navnene paa de oppartende Klisentere: de kaldtes Nomenclatores, eller Farctores: Lii denne Skil sigtes her paa dette Sted.

**) Enhver seer let, at herved ikke menes disse Mænd selv, men deres Skrifter. Petrarcha har et Sted, som har saare megen Ligning med dette, og, hvad der siges indtil Midten af følgende Kapitel, det er for langt til her at anføres; jeg viser derfor hen til Zimmermann über die Einsamkeit, hvor det findes 4 Deel pag. 154.

15de Kap.

Du kan faae af disse, hvad du ønsker: det skal ikke mangle paa deres Side, at du jo kan hente mere, hvor meget du end har faaet. Hvilken Lykke, hvilken stien Alderdom bier ikke paa den, der skyder sig ind under disses Klientskab. Han har dem, med hvem han kan raadlaae om de mindste, saa velsom om de vigtigste Ting; hos hvem han daglig kan hente Raad, sig selv angaaende, af hvem han kan høre Sandhed uden Haan, Roes uden Smiger; efter hvis Exempel han kan danne sig. Vi sige sædvanligt: det staar ikke i vor Magt at vælge os Forældre; de stienkes os tilfældigvis: — men vi kunne fødes efter eget Lykke: — Der er Familier af de meest berømmelige Genier: vælg, i hvilken du vil optages; du skal ikke blot blive udskaaren til at bære dens Navn, men vorde delagtig i selve dens Goder: disse maae man ikke ruge gnidst og misundelig over; de voxer, jo flere man uddeler dem til. Disse ville vise dig Vejen til Ewigheden, og have dig til en Plads, hvorfra Ingen kan nedstyrte dig; det er den eneste Maade til at forlænge sin Dødelighed paas, ja til at giøre den udsadelig.

Ærestegn, Mindesmærker, Alt, hvad Ærgiers righed paabød, eller gav Tilværelse, forgaar snart. Eiden nedbryder Alt; men evig bliver Frugten af hver

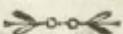
hver rolig Time, man helligede Bitsdom; den er usforkraenklig *): ingen Alder kan sdelægge den, ingen formindste den: den følgende og siernere bis drager altid noget til dens Hæder: thi da Bitsuns delse lurer paa det, som er nær, beundre vi mere upartist det, som er bortfiernet. Den Vises Liv omfatter altsaa meget; han indeslutes ikke af den Skranke, som Andre; han er ene undtagen fra det menneskelige Kions Love; Alle Aarhundrede staae ham, ligesom Gud, til Dieneste. Er nogen Tid hensvunden; — han nytter dens Minde; er den nærværende; — han bruger den; er den i Vente, — han forudsatter den. Hans Liv vorder langt ved at sammendrage alle Tider til een. Deres Lei vetid er den fortæsse og øengsteligste, som glemme det Forbigangne, forsvemme det Nærværende, og frygte for det Kommende. Maar de naae Enden, føle disse Ulykkelige for silde, at de saa længe har ve varet sysselsatte — med Intet.

I 6de Kap.

At hine leve længe, maae du heller ikke troe,
man kan bevise deraf: at de stundom paakalde

Dos:

*) Jeg har her vojet at følge Lipsii Conjectur, som hen, der efter mine Tanker giver den kienneste Menning, og læser: At manet otium, quod sacravit sapientia. Ei noceri . . . &c.

Doden. Mangel af Klogskab sætter dem i en
ængstelig, uvis Gemytsstemning, der op søger
just det, de frygte: Doden ønske de dersor of-
te, fordi de frygte den. „At Dagen ofte fal-
der dem lang; at de klage over, at Timerne glis-
de saa langsomt, førend de komme i Astenselstas-
ber*)“, er intet, man kan ansøre som Beviis
for, at de leve længe: thi høre deres Beskies-
gelser engang op, pusté de over deres Ledighed,
og vide hverken, hvorledes de skulle anvende den,
eller saae Ende derpaa. En Slags Beskiesligelse
er altsaa deres Formaal, og den hele mellemkom-
mende Tid falder dem kiedsommelig, ja sandeligen
saa kiedsommelig, som de mellemkommende Dag-
ge, — dem de gierne sprang forbi; — naar Tis-
den til et Føgterspil er bestemt, eller man har
et og andet Skuespil, en og anden Hornsjelse i
Vente. Al Opsættelse af enhver forsonset Ting
falder dem lang. Men Tiden, de hige efter,
er kort og flygtig; ja bliver end kortere ved des-
res egen Brode: thi de flagre fra et til andet,
og een Gienstand fængsler ikke deres Attræe.
Dagene ere dem ikke lange, men forhadte. Men
hvor forte synes derimod Mætterne, som de tils-
bringe i Frisers Arme eller ved fulde Glas? Ders
af huin Ubesindighed hos Digterne, der ved Habs-
ler nærede Menneskenes Bildfarelser, at de fore-
stillede Jupiter, som den, der i Vellystens Nius
hav.

*) Jeg læser: Qvod, dum veniat conditum tempus cænæ &c.

havde giort to Mætter til een. At tillægge Gu-
derne vores Læster, er det andet, end at opmün-
tre til disse, og søger Undskyldning for Greden i
Gudernes Exempel? Maae Mætterne, som de
kisbe saa dyrt, ikke forekomme Slige yderst fors-
te? Dagen spiides ved Forventningen af Matten;
Matten ved Frygt for Dagens Lys. Selve des-
res Vellyster have noget Skielvende, noget Hor-
roligende ved sig, og midt under den overdrevne
Nydelse falder den ængstende Tanke dem ind:
Hvor lange varer dette? Denne Følelse har bragt
Konger til at begræde deres Magt; ved deres
store Lykke sollte de ingen Glæde; men ved Tans-
ken om Enden, der engang vilde komme, en
Eysen. Hün overmodige Persernes Konge fældes
de Zaarer, naar han udbredte over vide Marker
sin tallose Hær, den han beregnede efter Plads-
sen, den indtog, fordi Ingen af saa talrigt et
unge Mandskab vilde være til om et hundrede Aar.
Men han, der græd, var selv den, som vilde
fremskynde deres Død, og ødelægge dem deels til
Lands, deels til Bands, deels i Heldslag, deels
paa Flugten, ja inden fort Tid udrydde dem,
som han beklagede ikke kunde opleve det hundrede
Aar.

17de Kap.

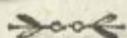
Sa ! hvad mere er, endog deres Glæder ere
 Kielvende ? thi de hvile ej paa nogen fast Grund-
 vold : den samme Letsind, som skaber dem, forstyr-
 rer dem. Hvorledes mener du, at deres Tid er,
 endog ester deres egen usle Tilstaaelse , da det ,
 hvorved de indbildst hæve sig over Andre, er saa
 lidet øgte. Det første Gode medfører Bekymring,
 og ingen Lykke er mindre at stole paa , end den
 første. Lyksalighed maae attor besættes med Lyksa-
 lighed : og for det, som fejede vore Ønsker, maae
 Ønsker orsfige paa nye. Thi alt, hvod der skeer
 tilfældigvis, er ustadigt ; jo højere Noget rager i
 Bejret , jo nærmere er det ved Falb ; og Ingen
 forlystes ved det , som truer med Nedstyrting.
 Elendigst, ikke blot kortest , er altsaa nsdvendigvis
 deres Liv , som med megen Moje erhverve det ,
 hvis Besiddelse kostet langt større. Med Moje ers-
 holde de , hvad de ønske : med Bekymring besidde
 de , hvad de have erholdt. Smidertid tages ikke
 Hensyn til Tiden , som aldrig meer kommer tilbas-
 ge. Nye Beskæftigelser komme i Stedet for de
 Gamle : Haab vækker Haab ; Ergierrighed , Er-
 gierrighed ; paa Elendighederne ses ingen Ende ;
 Anledningen bliver blot en Ander. Vi brændte af
 Længsel ester Eresposter : andres røve os mere
 Tid : Vi hørte op at umage os som Sogende ; vi
 begynde som Stemmehververe : vi nedlagde Antlas-
 gerens

gerens fortrædelige Haandværk; vi tage fot paa Dommerens; een holdt op at være Dommer; han besikkles som overordentlig Medlem af Retten; een blev gammel under Forvaltening af Andres Gods; hans egen Hormue slaffer ham nok at giøre. Marcius forlod Gevaret; han mynstones i Consulatet; Quintius *) stræbte at undgaae Diktaturen; han kaldtes tilbage fra Ploven: — mod Karthageniens ferne maatte Scipio, der endnu ikke var moden til saa vigtigt et Foretagende, vandre, han blev Hannibals Betvinger, Antiochi Overvinder, sit Consulats Ziir, en Dorgen for sin Broders; og det manglede kun paa hans Side, at guddommelig Ere ej blev ham tilkiende: — dog skulde borgerlige Uroeligheder **) omrumle en saadan Statens Besrier; dog kunde han, der i sin Ungdom forsmaaes de guddommelig Ere, i sin Alderdom tragte ester forsængelig Ere ved haardnakket at forblive i Lands flygtighed. Der vil aldrig mangle enten lykkelige eller ulykkelige Anledninger til Bekymring: Besieges tigelser ville asbryde Noeligheden; den opnaaes aldrig, den bliver stedse et tomt Ønske.

18de

*) Dette var L. Quintius Cincinnatus, om hvilken der fortelles hos Livius i den 3 Bog 26. at han, da de romerske Sager stode paa en fortvivlet fod i den sasbinse Krig, blev overrasket ved sit Markarbejde af Gesandterne, som skulde udnygne ham til Diktator.

**) Almuens Tribuner beskyldte nemlig Scipio for, at han ikke redelig havde bestyrct den asiatiske Pengesum.

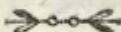
18de Kap.

Unddrag dig altsaa, kiereste Paulinus! fra Maengden, og begiv dig i en sikrere Havn; du er alt for meget omtumlet i Forhold til din Alster. Tœnk: mod hvor mange Bolger du har kiemvet, hvor mange private Storme du har udholdt, hvor mange offentlige du har hendaraget over dig selv. Du har noksom bevist din Sjæls Styrke ved mojsommelige, roesforstyrrende Prover; forsøg, hvad du formaer i Noelighed. Den første, i det mindste den bedste Deel af din Levetid har du oposret Staten; brug noget af din Tid for dig selv. Ikke vinker jeg dig til dorst, uvirksom Hvile, ikke byder jeg dig quæle din Aands Hyrighed ved Sovn eller sandselige Glæder, som Maengden higer efter; — Ikke det er Hvile: — Du vil finde Foretagender vigtigere end dem, hvors med du i Mag og Tryghed kan sysselsatte dig. Du bestyrer Regnskabet i Romerstaten *) saa forsvarlig, som et fremmed, saa nojagtigt, som dit eget, saa samvittighedsfuldt, som det offentlige; i et Embede, hvori det er vanskeligt at undgaae Had, erhverver du dig Undest; dog er det, tree mig! bedre at holde Regnskab over sit Liv, end over det offente

*) Det er bekendt, at der i den romerske Stat blev offentlig uddeelt Korn for en vis fastsat Priis, under Qvæstorernes Tilspn: — dette Embede beklædte Paulinus.

offentlige Kornforraad. Anvend den Aands Munsterhed, der er tilstrækkelig til Udsørelsen af de vigtigste Foretagender, ikke for en, vel hædersuld, skindt til Lives Lykke lidet skikket Horrening; men for dig selv: og beïenk, at du ikke arbejdede fra første Ungdom, ikke studerede allehaande øedle Videnskaber for blot at blive en Mand, man kunde betroe nogle Tuisinde Tonder Korn; nej det var noget større og højere man lorde sig af dig. Der vil aldrig være Mangel paa Mænd af streng Maasdelighed, og usortroden Arbejdsmæde. De langsomme Dyr ere mere skikkede til at bære Byrder, end de modige Heste; hvo trang nogensinde deres fjække Hurtighed med tunge Byrder; — Tænk dessuden, hvad Bekymring det kostet, at utsatte sig for et saadant Embeds Vanskeligheder: du har med Folkets Mavner at bestille, og den hungrige Pøbel tager ikke mod Grunde, formildes ikke ved Billighed, bojes ikke ved Bonner. Mys forinden C. Cæsar*) døde (have de Afdøde nogen Følelse, ærgerer det ham nok mest, at det romerske Folk overlevede ham) var der Proviant tilovers — i det mindste

*) Med Tilsavn Caligula, hvis Blodtörstighed gik saa vidt, at han ønskede, det romerske Folk havde lun een Hals, for saaledes des lettere at kunde have udryddet samme; hertil siger bet følgende af Perioden.

mindste for 7 — 8 Dage*)! Medens han med Slibe slog Broer**), og spilte med Statens Hors mne, truede den største Ulykke, Mangel paa Fødes varer, de Indsluttede. Hans Efterligning af den rasende, udenrigske, og til sin Ulykke stolte Konge***) bestod i Ødelæggelse og Hunger, og hvad der folger med Hunger — det Heles Undergang. Hvorledes maatte Hine, som Omsorgen for det ofte sentlige Kornforraad var overdraget, den Gang have været tilmode? Stene og Mordstaal, Ild og Sværd biede paa dem; med største Forstillelse skulde de da et saa stort indvortes Onde; og det med Grund; thi Adskillige maae helbredes mod den Syges Bidende; det har været Aarsaq til Manses Dod, at de kiedte deres Sygdom.

19de

*) Jeg følger her den Interpunktation, hvorved Ruhkopff har afhulpet dette Steds Vanfælighed, og læser: Modo intra . . . . . periit (si quis inf. s. e. hoc. gr. f. q. decedebat p. R. f.), s. aut-superesse!

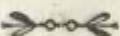
**) Om dette Caligula's Foretagende berettes af Suetonius i det 19 Kapitel. Midten af Bugten Vajle forenede han med de Puteolanske Diger ved en Bro af 3600 Skridt: han samlede nemlig Lastslibe, lød dem ligge for under i en dobbelt Række, og anbragte en Jordvold oven paa.

***) Nemlig Xerxes.

19de Kap.

Overgiv dig til disse roeligere, træggere og vigtigere Ting. Tror du, at det er det samme, enten du bær Omsorg for, at Kornet usorsalskøt og ubedærvet styrtes i Magaziner, paa det ikke Hugtighed skal bedærve det, eller forårsage Varme deri, og at det rigtigt svarer til Maal og Wagt; eller du begynder paa disse hellige og høje Ting, for at faae at vide, hvad Væsen, Forlystelse, Vilkaar, Dannelse Guderne have: Hvad Skæbne der bier paa os, naar vor Sjæl forlader Legemet? hvad det er, der holder Klodens Tyngsel i Ligevægt, hæver den over det lettere, bærer den i Lustrummet, og fremdriver Himmellegemerne i deres Omvelting. Alt er fuldt af Under. Vil din Sjæl svinge sig op over det jordiske og bestue hiint; nu! saa moae du begynde, medens Hjertet flaaer med usvækket Kraft. Megen nyttig Stridsigt, Kiers lighed til Dyden og dens Udvælse, Lysternes Nedbæmpelse, Klogstab i at leve og døe, tryg Noe venter dig under saadan Levemaade.

Alle Grundesløses Lod er ussel, men meest heres, der ikke engang have ondt nok i deres egne Beskæftigelser. De sove efter Andres Magelighed, aspassé deres Skridt efter Andres, spise efter Andres Appetit, elste og hade Chrikket dog er det frieste af Alt) efter Andres Bydende. Dersom

som disse ville vide, hvor kort deres Liv er, da betænke de, hvor lidet en Deel deraf er deres. Maar du altsaa seer Nogen anden Gang ifort Værdigheds Dragt; naar du hører hans Navn udbasune paa Torvet, da maae du ikke misunde ham. Sligt erhverves ved Tab af Livet; for at et Aar kan benavnes efter dem, spilde de alle. Nogle kjæmpede sig frem, klavrede op mod Ærgiers righeds Spidse — og Livet var forbi: Nogle traengede sig gennem tusinde uwardige Snigveje til Ærens Spidse; og den usle Tanke falder dem ind: „Vi arbejdede for en Gravskrif!“ Nogle gire i Livets Winter, som i dets Baar, nye Placer: — og midt under store og slette Foretagender ophører sidste Rest af svage Alderdom.

2ode Kap.

Skiendsel over den, der opgiver Manden, i det han nedbojet af Alder higer efter ukyndig Mængdes Bisald i Netten for ubekendte Saghavere! Skiendsel over ham, der, snarere træt af at leve end arbejde, styrter under selve Oppartningerne! Skiendsel over ham, der dør med Rentepengene i Haanden, og belees af en længe skuffet Arving! Jeg kan ikke forbige et Exempel, som falder mig ind. Turanius var en saare flittig gammel Mand; han blev efter sit 90 Aar uden Ansøgning entlediget

get af C. Cæsar fra Forvaltningen over det offentlige Korn, og lod sig lægge paa Laadbænk, og besgræde, som død, af sine Hunsfolk. De begræd den gamle Herres Noelighed, og endte ikke Sørszen, førend han fulgte sin Bestilling igien. Gavner det saa meget at døe sysselsat? Flere tanke ligesaa, de have længere Lyst end Evne til Arbejde; de stridte mod Legemets Svaghed; de ansee ikke Alders dommen i anden Henseende for besværlig, end fordi den sætter dem af. Loven noder Ingen til at være Soldat efter det 50 Aar, forpligter Ingen til at være Senator efter det 60. Menneskene erholde vanskeligere Frihed fra Forretninger af sig selv end af Loven. Medens de imidlertid røve, og røves, medens den ene afbryder den Andens Noelighed, medens de verelviis ere elendige, er Livet uden Mytte, uden Hornojelse, uden nogen Øjelens Uddannelse: Ingen har Døden for Øjne; enhver udstrækker sine Forhaabninger langt. Mogle ordne endog, hvad der skal skee naar de ere døde; store Gravsteder, offentlige Bygningers Indvielse, Skuespil ved Jordfærd, og pragtsuld Liigbegængelse. Men deres Liig burde sandeligen føres ud ved Blus, og Voxsakler, som de, der have levet mindst *).

---

*) Børns Liig blev paa denne Maade udførte hos Romerne om Matten.

Om et lykkeligt Liv.

Digitized by Google

Dette flønne Stykke, som indeholder mange gyldne
Advarsler, er udarbejdet af Seneca i hans Alderdom;
og at anse som et Forsvar mod de Bagvæskere, der
bebreydede ham sin Formue og Levermaade. Det har
tvende Afsdelinger; i den første undersøges: Hvor i
et lykkeligt Liv bestaaer? i den anden: Hvor-
ledes det opnaaes.

Angaaende det første beviser Forfatteren, at et
lykkeligt Liv hverken bestaaer i Indbildungen eller i
at rette sig efter den herskende Tone: Tornustens
Stemme var ene høres; den siger: at det Liv er lyk-
keligt, som er overeenstemmende med Naturen d. e.
grundet paa Dyden.

Det bestaaer ingenlunde i Vellyst, som Epicurs
Tilhængere antog. Forfatteren gaaer saavidt i denne
Paastand, at han ikke engang vil, at Vellysten maae
forbindes med Dyden.

Disse Undersøgelseer gaae indtil het 16 Kap., hvor
den anden Afdeling begynder.

Herk viser Forfatteren, at Dyden allene er Middelet til Lysholighed, alt andet maae forstaaes; det udvortes Gode er vel ikke at foragte, men maae ikke betragtes som Maal: Selv de som have gjort nogle Fremstridt paa Wiisdommens Bane, trænge dog til Lykkens Gunst.

Her saar Forfatteren en Lejlighed til at forsvoare sig selv: een indsores talende, som forefaaer ham, hvorfor han, der taler paa en saadan Maade om Dyden, daa havde Landgods, holdt Tienere ic. Hvor til han svarer: at han ikke var viis, men stræbte berestet; at dette var en Bebrejdelse, man ogsaa gjorde en Plato, en Zenen, en Aristoteles til deres Lid.

Disse forebroge allene hvorledes man burde leve,
ikke hvorledes de selv levede.

De, som stræbe fremad til Fuldkommenheds Maal, fortue altid Agtelse, om de endog stundom falde.

Gra det 21 Kap. undersøger han bestemt, om den
Wise maae og tor besidde Formue og Rigdomme, og
paastaaer, at han vel tor eje dem, men han bør
ikke elste saadanne. Til sidst angriber han sine Bas-
væfere.

Slutningen mangler.

1ste Kap.

At leve lykkeligt er Alles Ønske, Broder Gallio*);
men til at indsee hvad der udgjør et lykkeligt
Liv, ere de for fortsynede.

Det er ikke saa let, at opnaae et lykkeligt Liv. Enhver kommer jo længere derfra, jo sterkere han jager derester, hvis han forsøjer Bejen, fører denne til det Modsatte, er Hurtigheden selv Skyld i at han bortfiernes end mere. Altcaa maae det først afgjores, hvad vi skulde tragte efter; dernæst udfindes, hvorledes vi hurtigst kunne naae samme; naar vi da blot ere paa ret Vej, maae vi give Agt paa, hvormeget vi daglig lægge tilbage af samme, og jo nærmere vi komme det, hvortil vor naturlige Tilbøjelighed skynder os. Saalænge vi irre om uden Ledsgager, og under Adspreddelsers Tummel følge de forskellige Stammer, som falde os snart hid, snart did, vorder vort forte Liv en Labrint, om vi endog Dag og Nat arbeide paa vor Sjæls Førsbedring.

Det

* Denne Gallio var den ældre af Senekas tvenbe Brødre; hans egentlige Navn var Novatus. Navnet Gallio havde han optaget efter Junio Gallio, der havde adopteret ham. Han har fornemmelig gjort sig berlendt som Taler.

Det maae altsaa afgiores, baade hvortil vi skulle
sigte og hvorledes; ikke uden en Kyndigs Bejleds-
ning, som kiender Turen, maae vi vandre, eftersi-
det ikke er bestaaffent med denne, som med andre
Vandringer; vaa disse kan man traesse et Markstiel,
spørge en Mordende og saaledes ikke gaae vild; men
her er den meest banede og udraabte Besid den meest
bedrageriske. Især ber vi vogte os for, at vi ikke
folge Strommen, og gaae, ej som man burde
gaae, men som andre gaae. Vi komme aldrig i
storre Farlegenhed, end naar vi rette os efter den
herskende Tone, og ansee det for det bedste, som
finder meest Bisald og hvorvaa vi kiende mange
Exempler, saa at vi ikke bruge Overlaeg, men ere
Andres Afer.

Heraf hiiin store Dynge af dem, som styrte over
hinanden. Ligesom det gaaer til i en stor Svarm
af Mennesker, som traenget hinanden, at den ene
trækker den anden med sig, og de Vageste styrte o-
ver de Farreste, saaledes gaaer det ogsaa til i Liv-
et; Ingen farer blot selv vild, men er Aarsag og
Anledning til en Andens Wildfarelse. Farligt er
det, at klynge sig ved de Farreste, og da nu Ens
hver heller vil troe Andre, end domme selv; brus-
ger man, hvad Livet angaaer, aldrig Overlaeg,
men troer Andre. Denne Wildfarelse, som gaaer
fra Haand til Haand, fortumler os, og Andres
Exempel bliver vor Undergang.

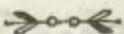
Vi stode til Nedning, om vi vilde adskille os fra Hoben; men man sætter sig i Almindelighed icke mod fornuftigt Overlæg og forsvarer sin Fejl.

Det gaaer altsaa til, som i Valgforsamlingerne, at Mængden siden efter, naar den usindige Kunst har forandret sig, undres over at de, han selv valgte, ere blevne Praetorer. Hvad vi rose engang, badle vi en anden, saa er Udfaldet paa enhver Dom, hvor det gaaer efter de fleste Stemmer.

2det Kap.

Naar der handles om et lykkeligt Liv, vil jeg ikke, at du skal affærdige mig, som ved Stemmes givning; det er de Flestes Menning; thi juist dersor er den den sletteste: det staarer ikke saa vel til med Mennesker, at de Fleste skulde bifalde det Bedste, at den store Hob bifalder en Ding, beviser juist at den er højst slet. Vi maae undersøge hvad der er det bedste, ikke hvad der er det almindeligste, og hvad der kan sætte os i Besiddelse af en varig Lyksalighed, ikke hvad der behager Mængden, som er Sandhedens højst vrangte Hertolster. Ved Mængden forstaarer jeg saavel de Fornemmere som Almuesmanden.

Thi

Thi jeg seer ikke paa Farven af Klæderne, som
indhylle Legemet; jeg troer ikke Øjnene, naar det
gielder Manden. Jeg har et bedre og vissere Lys,
hvormed jeg kan adskille det Sande fra det Falske.
Sjælens Gode maae Sjælen selv opsoge.

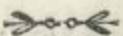
Hvis denne nogensinde faaer Tid at tenke ester,
og gaae tilbage i sig selv, hvor skal da ikke Samme
vittighedsnag astvinge den denne sande Tilstaaelse:
„hvad jeg gjorde, vilde jeg ønske ugiort, naar jeg
„tænker ester hvad jeg sagde, misunder jeg de
„Stumme, hvad jeg ønskede, anseer jeg for Fien-
„ders Forbandelser; hvad jeg frygtede for, ja min
„Gud! hvor langt bedre var ikke Saadant, end
„det jeg attraaede. Med Mange har jeg havt Us-
„venskab, og er bleven Ven med dem igien (om
„Bvenskab kan have Sted imellem de Onde), med mig
„selv er jeg endnu aldrig blevet Ven. Jeg gjorde
„mig al Umage for at unddragte mig fra Mængden
„og udmarke mig paa en eller anden Maade, hvad
„udrettede jeg dermed andet, end at jeg blev Maas-
„let for Ondskabs Pile, Gienstanden for bidende
„Bagvæskeise.” Seer du disse, som rose Weltalens
Hed, som attraae Rigdomme, som hige ester Gunst,
som ophøje Magten; Alle ere, eller kunne let
Chvilket kommer ud paa eet) blive hinandens Fien-
der.

Antallet af Misundere er lige saa stort som af
Beundrere.

3die Kap.

Jeg vil derfor heller sege Noget, som er virkelig got, som jeg kan føle, ikke Noget som jeg kan fremvise. Det som beundres, som man bliver staende at gloe paa, som den ene studsende viser den Aanden, er udvortes glimrende, men indvortes Elendighed. Vi maae altsaa opsgæ Noget, som ikke er tilsyneladende got, men virkelig, sig selv ligt, som har sin Skønhed indvortes. Lad os fremdrage det og det er ikke langt borte, vi skulle kunne finde det, det er blot nødvendigt at vide, hvor vi skulle strække Haanden hen. Nu gaae vi ligesom i Mørke, det forbi, som er os nær, og rende just mod det, vi længes efter.

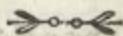
Men paa det, jeg ikke skal opholde mig ved Vidløftigheder, vil jeg forbigaee Andres Meninger; dem det baade er vidtløftigt at opregne og giendrive. Hør min; men naar jeg fremfætter den, binder jeg mig ikke til en af de ansæeligste Stoiker; jeg har ogsaa Lov til at have min Mening. Altsaa vil jeg følge een, lade en Aanden komme stykkevis frem med sin Mening; og naar jeg til sidst fremfætter mine tanker, vil jeg

jeg maaſſe intet misbillige af det de Andre have
afgiort; men sige: „Dette er juſt ogsaa min
Menning“. Jeg antager imidlertid, hvilket er
alle Stoikers Grundſætning, at man ſkål følge
Naturen; ikke at aſvige fra ſamme, men danne
ſig efter dens Lov og Mønſter er Viisdom. Lyk-
feligt er altsaa det Liv, ſom ſtemmer overeens
med Naturen, hvilket ikke kan have Sted med
mindre Sjælen er ſund, og beſidder en varig
Sundhed. Dernæſt maae den være kjæt og fyri-
rig, ædel og taalmodig; den maae vide at ſlikke
ſig i Tiderne, være omhyggelig for Legemet, og
hvad diſ henhører, dog ikke med Engſlighed:
den maae ſtræbe eſter det, ſom tiener til Livets
Bequemmeligheder, uden at være forgabet i No-
get, bruge Lykkens Gaver, uden at være Glas-
ve deraf. Du indſeer ogsaa uden min Erindring,
at Følgen deraf bliver varig Sindsroe og Frihed,
naar man har revet ſig los fra det, ſom enten
virrer eller aſſkrækker os. Thi iſtedet for ſands-
ſelige Fornøjelſer, iſtedet for hine ubetydelige,
fortvarige og ved Ondſtaben ſkadelige Fornøjelſer,
erholdes en stor, jævn og urokkelig Glæde, der
ledſages af Sjælefred og blid Sjæls Storhed.
Det raa viſde Væſen har ſin Grund i Svaghed.

4de Kap.

Vort Gode kan ogsaa defineres paa en anden Maade, saa at Meningen bliver den samme, men Udrykkene forandrede. Ligesom en Krigshær snart udvides, snart trækkes sammen, under tiden gør en Bugt i Midten, under tiden staar lige ud, og dog beholder, hvæledes den end opstilles, samme Styrke og Willie til at forsvare sit Parti, saaledes kan ogsaa Beskrivelsen paa det Gode enten udvides og gjøres vidisoftig, eller sammendrages og blive fort. Det er det samme enten jeg siger: Det højeste Gode er en Sjæl, der foragter det Tilfældige og finder sin Glæde i Dyden, eller og: Det bestaaer i denne erfarte uovervindelige Sjæls Styrke; der viser sig ved Glæde i sine Handlinger, forenet med om Menneske kierlighed i Omgang. Man kan ogsaa udtrykke det saaledes: at man kalder det Menneske lykkesligt, som ikke anseer Andet for Got, end en god Tankemaade, intet for Ondt, uden en set, som legger Mind paa det Gode, som Dyden er nok, og hverken hovmodes eller nedtrykkes af det tilfældige; som intet højere Gode kender, end det han kan give sig selv; som finder sand Velstift i at foragte Vellyster.

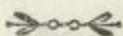
Man kan ogsaa, naar man vil være vidtlostig, indklæde det paa andre Maader, skønt Menningen bliver den samme: Hvad kan forbyde os at kalde det et lykkeligt Liv, naar Sjælen er frie, standhaftig og usorcerdet, ophojet over Frygt og Begierlighed. Naar Eren ansees som det eneste Gode, Skændsel som det eneste Onde. Alle de øvrige Ubetydeligheder kunne hverken bidrage til, eller fernindiske et lykkeligt Liv; de gaae og komme uden at det højeste Gode derved vinder eller taber. Af saadan fast Karakteer folger nødvendigvis en varig Munterhed, en sand indvortes Glæde; da man føler sig tilsfreds med det man har, og altræaer intet større. Hvor skønt vej er ikke ogsaa dette op mod hin ringe, usle og kortvarige Kildren i Sandserne? I det Øjeblik een giver ester for Vellyster, stilles han og blot for Smerte.

5te Kap.

Du indseer altsaa, hvilken usel og farlig Trældom, den maa være underkastet, over hvilken sandselige Glæder og Smarter, disse de usædige og ustyriligste Herrer, vexelvis føre Hers redømmet. Vær altsaa frie, og det opnaaes ikke uden ved Ringeagt for Lykken. Da opnaaes det uskatteerlige Gode — tryg Sindsroe og Sjæls Højhed

Højhed, somt, naar Indbildningens Skrækkebilles
der ere forjagne, stor og urokkelig Glæde af
Sandhedens Erkiendelse, saa vel som Sindets
blide og muntre Lune. Derover vil man glæde
sig, ikke som over et Gode, men som over Nos-
get, der er en Vickning af sit eget Gode. Eft-
ter den friere Definitionsmaade, som jeg har bes-
gyndt med, kan ogsaa den kaldes lykkelig, som
hverken begærer eller frygter og det ifolge formus-
tigt Overlag. Skiant Stene og Dyr ere frie
for Frygt og Sorg, kalder dog ingen dem lykkel-
lige, da de ikke kunde føle deres Lykke. Mel-
lem disse sortiene de Mennesker Sted, som for-
medelst en medfødt Slovhed og Mangel af Selvsæ-
lelse kunne sættes i Klasse med Dyrene og de Us-
mælende. Mellem disse og hine er der ingen
Forskel; disse have ingen, hine en slet Fors-
nust, hvoref de giore en forskeert Brug til des-
res egen Ulykke. Thi Ingen kan kaldes lykkelig,
som er veheet fra Sandhed.

Et lykkeligt Liv er altsaa det, som urokkeli-
gen er grundet paa en rigtig og fast Overbeviis-
ning. Thi da er Sjælen ubesmittet og fri for
alt Ondt, naar den undgaaer saavel hyad der pirs-
rer Sandserne som Sindet. Den maae holde
Stand; og hævde sin Post endog da, naar Lykken
voldsom vder sin Harm. Thi sæt endog, at Vels-
lystens Nydelse allevegne stod aaben, at dens Tils-
lokkels

løkkelser træslede Sjælen, at snart dette, snart høint,
hvorved vi enten ganske eller tildeels fristedes, o-
vervældede os, hvilken Dodelig, hos hvem der var
noget Spoer af Menneskelighed tilbage, onskede
dog denne uophørlige Sandernes Kildren, og vilde,
uden at bryde sig om sin Sjal, ene gotte sit Le-
gume.

6te Kap.

„Men Sjælen, siger man, vil ogsaa have sin
Bellyst“ — Ja lad den det; — lad den vrage
Bellyst og Uppighed, og gotte sig med Alt det som
sædvanlig forhojer Sanderne, lad den see tilbage
paa det Hensvundne, fryde sig ved Erindringen om
gamle Bellyster, stunde ester det Tilkommende, gis-
re Planer, og medens Legemet ligger i sin træge
Mageligheds Slummer, sværme ud i Fremtiden.
Dette gør ester min Formening dens Tilstand
elendigere, esterdi det er Galenskab at vælge det
Onde istedetsor det Gode. — Ingen er lykkelig us-
den sund Fornuft, og denne besidder ikke den, som
attraaer det Skadelige istedet for det Gode. Lyk-
kelig er altsaa den, der bruger rigtigt Overlag,
lykkelig den, der er fornøjet og tilfreds med sine
nærværende Kaar, hvorledes de end ere, lykkelig
er den, som med Fornuft finder sig i enhver Stil-
ling. De, som kalde Bellyst det højeste Gode,
indsee

indsee og hvor stammeligen de fornede dette. Ders for nægte de, at Fornsjelsen kan adskilles fra Dyden og paastaae, at Ingen lever dydigt, uden han tillige lever behageligt, og Ingen behageligt, uden han tillige lever dydigt. Jeg indseer ikke, hvore ledes disse saa forskellige Ting kunne forbindes sammen.

Hvi kan, spørger jeg, Bellysten ikke adskilles fra Dyden? Er det maaske fordi Dyden er Kilden til alt Got, men deraf fremspirer just ogsaa det, I ynde og attraae. Men hvis disse Ting varer uadskillelige, skulde vi finde Noget, som var behageligt og ikke tillige dydigt; eller noget, som var højt dydigt, men tillige mæssommeligt, hvis Udsorg var forbundet med Besværligheder.

7de Kap.

Betænk nu, at Bellyst opnaaes af den, som lever skændigst; men Dyden tilstærder ikke et slet Levnet, samt at Nogle ere ulykkelige ved Bellystens Nydelse, ja just for dens Skyld, hvilket ikke kunde have Sted, dersom Dyden var forbundet med Bellyst; — denne mangler Dyden ofte, men savner den aldrig.

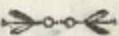
Hvi parre I ulige ja forskeellige Ting med hinanden. Dyden er Noget højt, fortrefligt, ypperligt, uovervindeligt, utrætteligt. Bellysten Noget ringe, slavisk, svagt, ustadigt — dens Hjem er Kipper og Bordeller. Dyben vil man finde i Templet, paa Tørret, i Raadhuusset, den holder Vagt paa Murene; er overstevet, soelbrændt, hærdet; Bellysten kryber i Skul og søger Mørket; flagrer omkring Badstuer og Dandsseboder, og de Steder, for hvilke Politiet er en Skræl. Den er fejg, afkraeftet, gusten, sminsket og stinker af Vin, Salve og lugtende Sager.

Det højeste Gode er usforgængeligt, utabeligt, hverken Mattelse eller Anger har Sted ved samme, thi en fast Sjæl rokkes aldrig, hverken angrer eller forandrer den sin Beslutning; thi den estertragter altid det Bedste; men Bellysten dør juist, som den meest fornsjer. Kort er dens Tryslerie, den berusser i en Hast, men kieder og marsrer, naar den første Nydelse er forbi.

Aldrig kan det være fast, hvis Væsentlige besæaer i et flygtigt Indtryk. Althaa kan det ikke engang siges at være, som farer hurtigt forbi og forgaaer under selve Nydelsen. Det nader snart Enden og ved Begyndelsen hastar til sin Undergang.

8de Kap.

Er det ikke og saa, at saa vel det Onde som Gode bringer Hornsjelte? De Nedrige fornøje sig ikke mindre ved deres skændige, end de Edle ved deres ædle Handlinger. Derfor gave de Gamle den Regel, at man skulde stræbe efter det bedste, ikke efter det behageligste Liv! saa at Hornsjelsen ikke skulde syre den gode og ædle Willie, men være en Folge deraf. Naturens Anførel bør man følge: den iagttager Hornsten, den raadsprørger den. At leve lykkeligt, og at leve overeenstemmende med Naturen kommer altsaa ud paa et: Hvor i det sidste bestaaer, vil jeg nu udvikle. Maar vi omhyggeligen, dog uden Engstlighed vaage over Legemets og Lykkens Gaver, som et flygtigt Gode, der skientes for de nærværende Øjeblikke, maar vi ikke vorde Slaver deraf, eller paatauge os et fremmet Aag, maar vi satte Legemets Behageligheder og de tilsvældige Goder paa samme Maade, som Undsætning eller lette Tropper i Lejren, da leve vi overeenstemmende med Naturen. Vi maae være Herrer over de udvortes Ting, de ikke over os; paa denne Maade blive de gavnlige for Ejelen. Den der vil være en Mond, maae ikke lade sig besnære eller overvinde af de udvortes Ting; intet beundre uden sig selv: han maae have Tillid til sig selv, være beredt paa Alt, og forstaae at

giore sig enhver Stilling i Livet behageligt. Hans Tillid maae ikke være uden Klogskab, hans Klogskab ikke uden Standhaftighed. Hvad han engang fandt Behag i, maae han altid have Smag for: hvad han engang har besluttet maae saae fast. Det forstaaes ogsaa uden min Erindring, at en saadan Mand gaaer frem med roligt og fast Overstieg og viser Smag og Anstand forenet med Glads hed i sin hele Vandel. Den egte Fornuft vil styre alle Sandser, hvorfra dens første Begreber udspire. Thi Fornuftens har dog intet andet Middel, hvorved den kan faae Lyst til Arbejde, Sandheds Erkiendelse og Selvbeskuelse. Thi Verdens Sjæl der omfatter Alt, og Gud, det Heles Besyrer, giennemtrænger vel Alt, men er dog i det Hele indsluttet til sig selv. Det samme maae ogsaa vor Sjæl giore; siondt den folger Sandserne, og virker ved disse paa de udvortes Ting, maae den dog være Herre over sig selv og dem, og, at jeg saa skal sige, tilsorspligte sig det højeste Gode.

Paa denne Maade tilvejebringes Harmonie, Styrke og Kraft i Sjælen; og deraf opstaar hin ubedragelige Fornuftighed, som hverken er ueens eller vaktende i sit Omdomme, sine Begreber, eller sin Overbeviisning. Naar denne er blevet herskende, i alle Dele overeenstemmende, og at jeg saa skal sige, harmonerende, da er det højest

se Gode opnaet. Thi da finder den intet mis-
tænkeligt, intet ubrigt, ingen Hindringer, in-
gen Anstodstene.

Alt vil den foretage sig efter egen Myndig-
hed og intet usformodentlig vil overraske den. Alt
hvad den foretager sig vil faae et got Udsald, da
den handler hurtigt og let uden Vægelsindighed.
Thi Ladhed og Vægelsindighed er Beviis paa Strid
i Sjælen og Ustandhaftighed. Man kan altsaa
dristigt sige, at Harmonie i Sjælen er det høje
ste Gode. Thi Dyderne maae findes, hvor Eens-
hed og Overeenstemmelse har Sted; Lasterne lig-
ge i Strid.

9de Kap.

„Men du, siger man, lægger ikke heller
„Wind paa Dvden, uden fordi du haaber en
„Slags Hornsjelje af samme“.

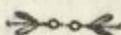
Først er det ikke sagt, at om end Dyden
medfører Hornsjelje, man just deraf tragter ders-
ester; thi den tilvejebringer ikke nødvendig dens-
ne; man beskræber sig ikke blot herfor; men det
vil være en Folge af Bestræbelsen, skionde noget
andet er Djemedet; ligesom Blomster opvoyer f. E.
paa den Ager man pløjede til Sæden; men man
anvends

anvendte jo dog ikke saa megen Umage for de saa
 Ureters Skyld, skondt de forlyste Øjet: Sædes
 manden havde et andet Øjemed; dette er ovenikos-
 bet. Saaledes er Fønskelsen heller ikke Lønnen
 for, ellers Karsagen til Dyden, men en Tilgivt;
 og den behager ikke fordi den fornøjer, men
 fornøjer, fordi den behager: Det højeste
 Gode bestaaer just i en ret Skionnen og Sjælens
 Færdighed i det Gode: naar denne har naaet sit
 Maal og sine Grændser, da er det højeste Gode
 opnaaet, da forlanger den intet mere. Thi Intet
 er uden det, som indbefatter Alt, ligesaa lidet,
 som Noget paa hin Side af en Grandse. Du
 farer altsaa vild, naar du spørger, hvad det er
 hvorfor jeg attræer Dyden; thi du søger Noget
 som overskrider det Højeste. Spørger du, hvad
 jeg ventter af Dyden? da svarer jeg: den selv;
 thi der er Intet bedre, den er sin egen Løn. Er
 det noget Lidet, naar jeg siger dig, at det højeste
 Gode er en ubøjelig Sjæls Fæsthed, et Blik der
 skuer ud i Fremtiden, Snildhed, Sundhed, Frihed,
 Harmonie og Værdighed. Fordrer du endnu no-
 get større hvortil dette kan hensæres? Hvi nævner
 du Villyster? Jeg taler om et Gode, som er passende
 for Mennesket, ikke for Maven; ellers vare Dyrerne
 og de Umicelende lykkeligere end Menneskene, thi des-
 res Bug er større.

IODE Kap.

„Du fordrejer, siger man, mine Ord”, thi jeg
paastaaer, at Ingen kan leve behageligt uden han
tillige lever retkaffent. Dette kan ikke have Sted
hos de umælende Dyr og dem, der giore Spise og
Drikke til Maalestokken for deres Gode. „Jeg
gientager og erklarer højtidelig, at det Liv, jes
kalder behageligt, ikke kan finde Sted uden Dy-
den.” Men hvo veed ikke, at de største Marre
nyde de fleste Bellyster, at de Nedrige have fuldt
op af Behageligheder, og finde i deres forstørre
Fantasie mange Arter af Bellyst. Hornemmelig
denne overdrevne stolte Selvsølse, dette haualige
Blik til alle Andre, denne blinde utidige Kjærlighed
til Alt, hvad der kaldes Sit: disse Elskovs Tryl-
lerier, denne Overgivnenhed ved de mindste, ja
barnagtige Anledninger, denne Raadmundhed og
Frækhed, hvis Glæde er Haan; denne Ladhed,
denne Blodagtighed, der bryder sig om Intet, us-
den sig selv.

Alt dette foragter Dyden, dens Stemme er
varsrende, den vejer Fornojellerne, førend den tils-
stæder dem. Den gør ikke stort af dem, som
den skinker sit Bisald; den glæder sig ikke ved
Mydelsen deraf, men ved Maadeholdenhed deri.
Hvis nu Bellysten formindskes ved Maadeholdens
hed,

hed, formindskes jo og det højeste Gode. Du hisser ester Bellyst, jeg tæmmer den: du nyder, jeg nytter den: du anseer den for det højeste Gode, jeg ikke engang for et Gode: Du gør Alt for Bellystens Skyld, jeg Intet. Naar jeg siger, at jeg gør Intet for Bellystens Skyld, da taler jeg om den Wise, som du allene tilstaaer Bellyst.

XITE Kap.

Geg kalder ikke den viis, som er Slave af Noget, end sige af Bellyst. Hvorledes skal vel den, som lader sig beherske deraf, kunne modstaae Arbejde, Fare, Trang og de mange Livets truende Storme. Hvorledes skal den, som lader sig overvinde af en saa fejj Modstander, udholde Naturens Rædsler og barske Fienders Angreb? — Alt, hvortil Fornøjelsen skynder ham, vil han giøre. Men indseer du da ikke, til hvor meget denne vil skynde ham. „Den vil, paastaaer du, ikke kunne skynde ham til noget som er slet, es terdi den er forbunden med Dydten.” — Jo! det er et smukt Gode, som traenger til at bevogtes, hvis det skal være et Gode.

Men

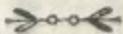
Men hvorledes skal Dyden kunne styre Forsøjelsen, som den giver ester for?

At give ester tilkommer den Lydende, at styre den Bydende; I sætte det sidst, som burde gaae forud. Det er en smuk Forretning Dyden saaer ester Eders Begreb, at være Brager af Forsøjelerne.

Men lad os see om Dyden ogsaa kan have Sted hos dem, der saa haanligent behandle den; den fortiner ikke sit Navn, hvis den ikke hævs der sin første Raang. Ved denne Lejlighed skal jeg imidlertid bevise, at du nodes til at tilstaae, at mange af Lykkens Kjæledægger ere ulykkelige, skindt de have fuldt op af Fornøjelser. — Betragt Momentanus og Apicius*), der skrabe, som de sige, Jordens og Havets gode Ting sammen og over Borde mynstre alle Dyr. See engang hvorledes selv disse, imedens de kildre deres Øren ved Tonerens Welklang, deres Øjne ved Daudsernes Krumspring, deres Gane ved Nætternes Lækkerhed,

hige

*) Beklendte Fraadsere, som levede ved Augustus's Edb.

hige i deres bløde Sosa efter deres Bors del*).

Deres hele Legeme pirres ved bløde og bes hagelige Puder, og at Næsen imidlertid ogsaa kan have noget at giøre, besprenges Stedet, dette Yppighedens Alter, med forskellige vellugtende Gas ger. Disse maae du dog sige nyde Hornsjelse og dog vil det aldrig være got for dem, da de ikke føle Glæde ved det Gode.

Izte Kap.

Det vil, siger man, staae slet til med dem, efterdi der indtraffer Meget, som foruroliger Sjælen; og de vil forstyrres i deres Sind, da de aldrig

*) Jeg læser her med Mühlkopf: Hos eisdem e sugge-
ku rosæ exspectantes popinam suam &c. — Jeg tager
popinam i sin sædvanligste Bemærkelse. Den
tydøse Oversætter giver det ved sie er warten
ihre Tafel, og Virgitte Lotth ved: de be-
skue deres Køkken. Efter min Menning
charakteriserer det disse Velvystlingers forvenbente
Smag i højeste Grad, at de midt under Maalti-
det længtes efter deres Bordeller, og da Tanken
ged dette Træk bliver stærkere, har jeg givet det
paa ovenstaende Maade.

drig ere enige med dem selv? Dette tilstaaer jeg vel, men ikke destomindre nyde selv disse Daarer, der staae under en evig Modsigels-s og nagende Angers Tyrannie, mange Behageligheder; saa at man maae tilstaae, at de ere ligesaa langt fra at være nedslagne, som tilfredse; ja det kan siges om de Fleste, at de leve i en lystig Galenskab og lee af Assindighed. De Wises Fornsjelser derimod ere sagtmodige, bestedne og næsten matte; indskrænkede og næsten ubemærkelige; de fremkonstles ikke, og indtræsse de end af sig selv, agtes de ikke stort eller gisre noget hynderligt glad Indtryk. De indvæves til Forandring og Afsverling i Livet, som Spøg og Skjæmt blændes mellem Alvor.

Hine bør altsaa lade være at forbinde så modstridende Ting med hinanden, og gisre Dyden uadskillig fra Fornsjelse, en Fejl, hvorved man smigrer for Lasterne. Hiiin Bellystling, der i Bellystens Nius slæber sig frem, troer, at hans Liv er dydigt, fordi han soler, det skaffer ham Fornsjelse. Han hører at Fornsjelse er uadskillig fra Dyden, derover giver han sine Laster Navn af Wiisdom og præter af det han burde tie med.

Epicurs Grundsætninger ere ikke Skyld i, at de gaae saa vidt, men disse Laste fulde indhylle des res Ryggesløshed i Filosofiens Raabe og tage ivrigt

rigt Parti med dem som holde Lovtaler over Vel-
lysten.

De agte ikke, saavidt jeg kan skionne, den Vel-
lyst, Epicur tillader, den falder dem saa tor og
mager, de holde sig allene ved Udtrykket og sege et
Skul for deres Tilbaejeligheder. De tage altsaa
det eneste Gode, som er tilbage ved Lasterne, nemt-
lig at kunne skamme sig. Thi de rose det, hvor-
over de for rodmede og prale af deres Fejl, altsaa
er der ikke at tænke paa, at engang Ungdommen
kan blive bedre, da man giver denne skændige
Vledagtighed saa hædersfuldt et Navn.

13de Kap.

Dette er Grunden, hvorför denne Anpriisning
af Vellysten er skadelig, de rigtige Forfæviter ligge
skulte, det Bedrageriske stikker frem. Jeg er af
den Mening, jeg maae sige det, saa nedigt end
min Sekts Tilhængere ville høre det, at Epicurs
Grundætninger ere ædle og rigtige, ja hvis man
betruger dem nosjere, strænge.

Vellysten indskrænkes til noget lidet og ubetydes-
ligt, og han gør det samme til Lov for Vellysten,
som vi for Dyden. Han byder den adlyde Natur-
ren, men hvad er denne nok, er for lidet for den
Udsvævende.

Hvad

Hvad er det altsaa? hver den, som kalder orkess
los Noelighed, Ganens Pirren, og Sandselighes
dens Tilsfredsstillelse Lyksalighed, søger at besmykke
en set Sag med en god Mands Anseelse, og naar
han, forledt ved dette tryllende Navn, kommer saas
vidt, overlader han sig til Bellysten, ikke den, han
har hert tale om, men den han selv danner sig,
og naar han begynder at onsee sine Fejl overeens-
stemmende med Forfatterne, bær han over med
dem uden Frygt og Skye, ja blues end ikke ved
at overdrive Sagen.

Altsaa siger jeg ikke, som de fleste Stoiker, at
Epicurs Sekt er Lasternes Skole, men det paastaaer
jeg, — at han hører ilde, bagtales og det uden
Grund.

Hvo kan skionne dette uden den, som nærmere
grandster derover. Den første Anseende giver Ans-
ledning til saadan Omtale, og opvækker en set For-
modning mod samme. Det er, som var det en
Helt iført Fruentimmerklæder. Er din Bluscerdig-
hed ukrænket, har det ingen Kare med din Dyd;
Løsagtighed gør ingen Indtryk paa dig, men dit
Udvortes røber samme.

Man maae altsaa vælge en anständig Titel, en
Opført, som i og for sig selv er skikket til at ops-
muns

muntre Sjælen til at fordemme de Easter, som væl-
ke samme saasnart de indsnige sig.*)

Hver den, som hylder Dyden, giver Haab om
en ædel Tænkemaade, hver den, som hylder Vel-
lyst, synes kraftloss, svag, blodagtig, og at kunne
snart forsalde til Skændigheder, hvis Ingen lærer
ham saaledes at skilne mellem Bellyster, at han veed
hvilke af disse der ligge inden for Grændserne af
de naturlige Hornsdenheder, og hvilke der føre til
Fordarveisens Asgrund, og aldrig lade sig tilfredsstille,
men blive jo umøtteligere, jo mere de tilfredsstilles.

Wel an da! Dyden gaae foran! trygt vors-
der da hvert Skridt. Overdreven Bellyst skader;
ved Dyden er det ikke at befrygte, at den kan overdrives; den holder Maade i Alt. Det er
ikke Got, som er overspændt.

14de Kap.

Du sit Hornust, o Menneske! Hvad kan væ-
re en bedre Gienstand for dine Ønsker, end at føl-
ge dens Bydende?

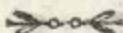
Behager

*) Jeg løser exc. an. ad ea repellenda, qvæ statim ener-
vant, qvum venerint, vitia.

Behager denne Forbindelse dig, behager du under denne Vejledning at maae et lykkeligt Liv; Ma velan! Lad Dyden gaae foran! Fornøjelsen folge efter, som Ekyggen svæver om Legemet. — At giore Dyden — det fortrefeligste af Alt — til Vellystens Haandlangerke, rober en Sjæl, som ingen Felelse har for hvad der er Ædest og Stort. Dyden maae staae først; den maa være Ansører; vi skulle ikke destomindre nyde Fornøjelse, men vi skulle være Herrer derover, vi skulle kunne seys re den. Til Noget skal den vel kunne friste os; til Intet tvinge os. — Men disse, som inدرømme Vellysten Herredømmet, gaae Gliv af begge. Dyden give de Slip paa, og Vellysten nyde de ikke, — men den beherber dem; Savnet deraf er dem en Marter, og selve den fulde Nydelse en Qual.

Ulykkelige de, som maae undvære den, us lykkeligere de, som overvældes deraf. Saa strander Søemanden, som er stædt i det faresulde Hav, snart paa det torre Rist, snart omtumles af den stridde Golge. Dette er en Folge af en overdriven Umaadelighed og et blindt Hang til en enkelt Gienstand; vanskeligt naær den sit Maal, som attræer Ondt i Stedet for Got. — Som vilde de Dyrs Bangst koste Moje og Fare, som Besiddelsen af dem er mislig; thi de sonderrive øste deres Ejre; saaledes syrte ogsaa de, som nyde

store

store Hornselselser, i stor Ulykke; — de troe at have dem sat, men de holde dem ikke fast.

Og jo flere, jo maegtigere de ere, desto storsre Slave, desto mere afhaengig er den, man i Almindelighed kalder lykkelig.

Jeg vil blive ved i Allegorien:

Som den lidenskabelige Saenger, der gaaer paa Linne efter Dyrnes Lejesteder, og anseer det for noget stort, at kunne faae Bildtet i sine Garn, eller kunne, for at komme paa Spoer derefter, indeslutte hele Skovstræknings-ge med Hunde, forsmimmer vigtiges re Korreninger, og tilsidescetter mange Pligter; saaledes tilsidesætter ogsaa den Alt, som esterjaer Vellyst; — foragter Frihed, dette første Gode, og bliver Slave af sin Bug.

Han lieber sig ikke Hornselsesser, men følger sig til Vellyster,

15de Kap.

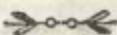
Hvad forbyder, siger man, at blande Vellys-
ten med Dyden, og at lade dem begge udgiøre
det højeste Gode, saa at en behagelig Følelse al-
tid blev uadskillig fra Retskaffenhed. Hvad der skal
udgiøre endel af Retskaffenhed, maae ogsaa selv
være Retskaffenhed; det højeste Gode vilde tage
af sin Egthed, hvis der ved samme var Noget,
som i en mindre Grad var got.

Ikke engang den Glæde, som oprinder af
Dyden, endskiondt den er et Gode, er en Deel
af det absolute Gode; ligesaa lidet som Munter-
hed og Sindsroe, skiondt de udspringe af de skions-
neste Aarsager.

Disse ere vel Goder, men saadanne som føl-
ge af, ikke udgiøre det højeste Gode. Hvo der
gior Vellyst og Dyd til eet Par og det saaledes,
at de ikke engang følges ad Skridt for Skridt,
svækker ved det eene Godes Blauhed, den Kraft,
som er i det Andet, og undertrænger saaledes
tilsidst Friheden, der er uovervindelig, saalæn-
ge den Intet dyrebarere kiender end sig selv. —
Thi den begynder da — og det er det værste
Slaverie — at være afhængig af Lykken. Folgen

P

heraf

heraf er et Liv fuldt af Angst, Mistroe, Frygt, bange Anelser og ængstlig Forventning af alle Øjeblikkes Udfald.

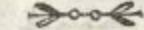
Du giver ikke Dyden nogen fast urokkelig Grundvold, men lader den hvile paa noget Vaklende; men hvad er saa voklende, som Forventningen af tilfældige Hændelser, som Forandringer i Legemet, og de Ting, som giøre Indtryk paa samme? Hvorledes kan en Saadan adlyde Gud, og modtage med et roligt Sind hvad som helst der møder, hvorledes fortolke paa kjærlig Maade, hvad der hændes ham; hvis ethvert nok saa lidet Indtryk af Glæde eller Sorg sæter hans Sind i Oprør. Han kan ikke engang være en ødel, en ivrig Patriot, ikke en Forsøgter af Venstreb, hvis han hensalder til Bellyst.

Det højeste Gode maae altsaa opsvinge sig til en Plads, hvorfra det ved ingen Magt kan drages, hvorhen hverken Sorg, eller Haab, eller Frygt, eller Noget, som kan giøre det højeste Gode Nettet stridig, kunne naae.

Dyden allene kan opsvinge til saadan Højde, dens Skridt maae jævne Wejen, den maae staae fast og udholde hvad som helst det skal være, ikke blot

blot taalmodig, men ogsaa villig, og vide at alle
Tidens Besværligheder ere Naturens Lov. Som
en brav Krigsmand vil udholde Saar, tælle sine
Skrammer, og gienemboret af Pile endog da:
ende elste den Feldtherre, for hvilken han falder;
saa maae og den Dydige have hin gammle Regel i
Tanker: Find dig i Guds Willie.

Hvo som sukker og klager og græder, tvinges
dog til at efterkomme hvad han bør; vil han ik:
ke, maa han dog; — men hvilken Daarlighed, hels:
ler at ville tvinges, end give efter, — sandelig
ikke mindre, end det er Uforstand og Ukyndighed
om sin Stilling, at klage, fordi noget Ubehages:
ligt indtræffer; eller standse og holde sig op over
det som hændes saavel de Gode som Onde: jeg
mener Sygdomme, Dødsfald, Krankelser og øvrigt,
som stormer ind paa det menneskelige Liv. Ved
Alt, hvad man ifolge det Heles Indretning maae
taale, maae man med Kraft afsbode Sædet; vi
ere bundne ved den Eed, at taale hvad mennes:
keligt er, og ei forstyrres ved hvad der ikke staar
i vor Magt at undgaae. Vi fødes under Skjæb:
nens Herredomme; at adlyde Gud er Frihed.

16de Kap.

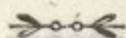
Sand Lyksalighed bestaaer altsaa i Dyden: hvad vil den raade dig til? til at du ikke anseer Noget enten for Ondt eller Got, som ei er en Følge enten af Dyd eller Last; dernæst at du staaer urokket endog mod det Onde, som rejser sig af noget Got; at du, som det sommer sig, efterligner Gud.

Hvad kan du love dig af et saadant Forhold? Noget Stort, noget Guddommeligt. Du skal ikke tvinges af Noget, ikke trænge til Nogen; du skal vorde frie, sikker, uskadt. Du skal ikke føres gæves sætte Forsøg vaa Noget, ikke hindres fra Noget. — Alt skal gaae dig efter Ønske; intet imod din Hormening og Willie. Nu hvad? er Dyden nok til at leve lykkelig? — Hvi? Skulde Hii fulds komme, guddommelige ikke være tilstrækkelig? Jo den er meer end tilstrækkelig. Thi hvad kan fæstes den, som sætter sig ud over ethvert Ønske? Hvad af udvortes Ting behøver den, som har Alt i sig selv? Men den som stræber efter Dyden, behøver dog, skoont han har gjort megen Fremgang, paa en vis Maade, Lykkens Kunst; efterdi han maae kjæmpe med de menneskelige Tilsæerde,

fælde, indtil den kunde løses, det Baand brister, som binder ham til Livet. Nu hvad Forstjel er der vel! Mogle ere løseligen, Andre haardere bundne; ja Andre fængslede med flere Baand. Selv den der har opsvinget sig og naæt et højere Fulds kommenheds Trin, bær en viid Lønke, er endnu ikke frie, stiondt han ansees derfor.

17de Kap.

Dersom Mogen af dem, som skjælte paa Filosofien, vilde efter Sædvane sige: „Hvorfor „taler du mandigere, end du lever. Hvorfor „snakker du din Læter efter Mundten, og anseer „dog Penge for en væsentlig Nødvendighed, „røres ved Tab, følder Taarer ved Tidenden om „din Egtesfælles eller Bens Død; bryder dig om „Folkesnak, og tager dig Bagtalelse nar? Hvi „udpynter du dit Landgods mere end Nødvendige „heden udfordrer? Hvi lever du ikke efter din „Forskrivt? Hvi ere dine Meubler saa ziirlige? „Hvi drikkes der Viin hos dig, der er ældre „end du selv er? Hvi sees pragtfuld Indretning „i dit Huus? Hvi planter du Træer, som In „tet kunne yde dig uden Skygge? Hvi bær din „Kone Ørenringe, der ere mere værd end en riig Fas
„misies

„miles Formue? Hvi gaae dine Trælle i kost
„bart Livree? Hvi sorrettes Opvarmingen saa
„konstigt; (Solvtojet maae ikke sættes i Fleng,
„som det kan falde sig, men heel zirligen opstils
„les) Hvi holder du en Forkirrer?” — Søj
hertil om du lyster: „Hvortil hine Besiddelser paa
hun Side Havet? Hvortil flere Trælle end du
selv kiender? en Skam er det, at du enten er
saa uagt som at du ikke kiender nogle Trælle eller
saa yppig, at du holder fleer end du kan erindre
Mavnene paa.” Jeg vil selv siden hielpe dig at
skielde paa mig; jeg vil forekaste mig flere Bes-
bredsels, end du kan optænke. Nu vil jeg først
besvare dig dette. Jeg er ingen Viis — og —
hvor maae det gotte din Misundelse? — bliver det
ingensinde.

Jeg fordrer ikke af mig selv, at jeg skal lig-
ne de Bedste; men at jeg skal være bedre end de
Slette. Det er mig nok, at jeg daglig kan af-
legge nogle af mine Fejl og lære at skamme mig
ved mine Wildfarelser. — Jeg har ikke opnaaeet,
vil ikke engang opnaae fuldkommen Sundhed. Jeg
stræber mere efter en Paliativs, end Radical-Kur
for min Podagra, tilfreds, naar jeg kun kan føle
sieldnere og mindre hastige Anfaald deraf.

I Sammenligning med Eder, I Svage, er jeg en rask Løber *).

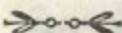
18de Kap.

Dette taler jeg ikke for mig selv, thi jeg stikker dybt i alle Fejl; men i dens Navn, som har bragt det temmelig vidt.

Dit Forhold svarer ikke til din Lære, siger man; Dette har man, o I Nedrig! I hve retkassen Mands Fiender! ogsaa bebrejdet en Plasto, en Epicur, en Zeno. De foredroge alle hvors ledes man burde leve, ikke hvorledes de selv levede.

Jeg taler om Dyden, ikke om mig selv; og naar jeg skænder paa Lasterne, er det især paa mine egne; Hvis jeg kunde, vilde jeg leve som jeg burde. Hün giftige Avind skal ikke afskreke mig fra at træte efter det Bedste; Hün Gist som I udspye paa Andre, og hvormed I dræbe Eder selv, skal ikke afholde mig fra fremdeles at rose det Liv, jeg veed, man burde føre, skisinde jeg ikke selv fører det; ikke fra at tilbede Dyden og efterfølge den, skisindt i lang Afstand. Sælde jeg vel kunne vente, at Ondskaben, som ikke spredede

*) Jeg læser: Vestrīs quidem pedibus comparatus, debiles, cursor sum.

svarede en Mutilius, ikke en Cato, skulde lade
Mogen uangrebet. Skulde vel hine, i hvis Øjs
ne Cynikeren Demetrius ei var fattig nok, ikke
ansee Enhver for alt for rig.

Ham, denne strænge Mand, der kjæmpede
mod alle Naturens Hornsedenheder, der var fattis-
gere end de øvrige Cyniker, De forbed at eje,
han endog at begjære Noget, paastaae de, ikke
manglede nok*). — Og hør nu! det skal endda
have været Armodens og ikke Dydens Sprog, han
talte.

19de Kap.

Diodor, en epicurist Filosof, som for
kort Tid siden lagde Haanden paa sig selv, paas-
staae de ikke handlede efter Epicurs Grund sætning
i det han skar Struben over paa sig. Mogle vils-
le, at dette hans Foretagende skulde ansees for
Galskab, Andre for Ubesindighed. Han, denne
Lykkelige, fuld af god Samvittighed, gav sig
imidlertid selv ved sin Udgang af Verden et got
Vidnesbyrd; og roeste sin Alders Roe, den han
havde tilbragt, som for Anker i en tryg Havn,

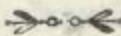
*^o) Jeg læser: Virum ac ----- qvam cæteri Cy-
nici, qvod qvum sibi interdixerint habere, interdixit
et possere, n. f. egere!

ved følgende Ord: (hvorfor høre I disse unødig, som I ogsaa skulde giøre det samme?) „Jeg har levet, og fuldbragt den Vane, Skæbnen afs, tegnede mig.”

I snakke om Andres Liv og deres Død, og naar I høre en stor Mand nævne, som har ers hærvært sig udmarket Røes, gise I, som smaa Hunde, naar de mode ubekendte Mennesker: I ville saa gierne, at Ingen skulde ansees for god; ret som Andres Dyd var en Bebrejdelse for Eders Laster. Ugerne sammenligne I deres stinnende Dyder med Eders sorte Handlinger og indlee ikke, hvor meget I tæbe ved at vove dette. Thi ere de, som stræbe efter Dyden, giærrige, stolte, løsagtige, hvad ere da I, for hvilke selv Dys dens Navn er forhadt.

I paastaae, at Ingen udover hvad han siger, at Ingen lever efter det Monster, han afmaaler. Hvad Under, om det og er tilfældet? Deres Fordringer ere stærke, høje, og saadanne, som hæve Menneskene over alle Livets Storme. — De stræbe at rive sig løs fra de Marter, Søm, som enhver af Eder driver dybere og dybere ind i Eder selv. — Straffes de, — hænge de dog kun paa en Pæl. — Disse, som straffe sig selv, udspiles paa ligesaa mange Pinebænker, sam de plages af Lidenskaber, og dog giøre disse Bagvæskere sig med

Haan

Haan lustige over Andre. — Jeg kunde troe, de
havde tid dertil, hvis ikke Nogle fra selve des-
res Pinested overspyttede Tilsuerne.

zode Kap.

Filosoferne ubrette ikke hvad de sige, de udret-
te dog meget ved at tale, ved at satte ødle For-
sætter; Kunde de lade deres Gierninger svare til
deres Ord, vilde Intet være dem færere; imid-
lertid ere gode Lærdomme, og et Hjerte der er
fuldt af ødle Tanker, ikke at foragte. Endog
uden Hensyn til Virkningen er gavnlige Videnska-
bers Studering roesværdig. Er det underligt,
om de, som paatauge sig et saa besværligt Arbej-
de, ikke bringe det til den fulde Højde.

Mænd, som begynde noget Stort, ere end-
og, om de forsejle Malet, agtværdige. Skint
er det, med Henson ikke til sine egne, men til
den menneskelige Naturs Kræfter, at begynde paa
noget Højt, at giøre sit Bedste og beslutte sig til
noget større, end selv de, som ere udrustede med
større Sjælekræfter, ere i stand til at udføre.

Hvo der tænker som saa: Jeg vil ligesaa roes-
lig høre tale om Doden, som see den. Bes-
sværligheder, de maa være som de ville, vil jeg
finde

finde mig i: mit Mod skal understøtte mit Legems Kraft. Rigdommes Besiddelse og Savnet deraf vil jeg foragte i lige høj Grad; jeg vil ikke blive nedslagen, om de gaae til Brunde, ikke oversmodig, om de glimre om mig, det skal ikke rose mig, hvad enten Lykken smiler til mig, eller vender mig Ryggen; alle Lande vil jeg ansee som mine, mine som Alles; jeg vil leve som følte jeg, at jeg var født før Alle, og i denne Henseende takke Naturen; vaa hvad Maade kunde den bedre vise Omsorg for mig? jeg ene skal leve for Alle, Alle for mig.

Hvad jeg maatte saae i Eje, vil jeg ikke gnidst ruge over, ikke ødselt adsplitte: jeg vil aldrig troe mig rigere, end naar jeg har gjort en Belgierning: jeg vil ikke vælle, ikke veje Belgierninger uden efter Modtagerens Skionsmæhed. Hvad en Værdig saaer, skal jeg aldrig ansee som formegent; Intet vil jeg gjøre for Ryggets, alt for Samvittighedens Skyld. Hvad jeg ene er mig bevidst, vil jeg ansee som skete det for Alles Øjne: Ved Spise og Drikke skal det være mit Øjemed: at tilfredsstille Naturen og hverken spække eller overvælde Maven. Mod Venner vil jeg være vennehuld, mod Uvenner blid og estergivende; jeg vil ikke lade mig ombede, men forekomme ødle Bonner: Verden vil jeg ansee som mit Fædreneland; Guderne som mine

Vestkyts

Beskyttere, disse vil troe at være over og om mig, at mærke paa mine Ord og Handlinger. Naar Naturen krever min Sjæl, eller jeg selv loslader den, vil jeg gaae ud af Verden med det Vidnesbyrd, at jeg har stræbt at have en god Samvittighed, at jeg har elsket ædle Videnskaber, at Ingens Frihed af mig er blevet indstrænket, min af Ingen.

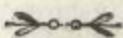
21de Kap.

Den hvis Horsæt Saadant er, maae ville, forsøge, og bane sig Vej til Guderne; det er sandelig, hvis han end forsejler Maalest, dog et dristigt Foretagende, han gaaer Slip af. Det er ikke Nyt, at I hade Dyden og dens Dyrkere; ogsaa de svage Øjne undstaae sig for Solen og de natlige Dyr flye Dagens Skin: de forsvordes ved dens første Anbrud, tue til deres Skul og lysstye forstikke sig i Klosterne. I kraale og ove Eders forbandede Tunge i at skælde paa de Netskaerne. Nu frisk! gnaver kun! — Snarere skulle I brække Eders Tænder, end faae dem ind. „Hvi „hedder han en Filosof og dog lever i Oversflod? „Hvi siger han, at man maae foragte Rigdomme „og dog ejer dem? hvi mener han, at man maae „foragte Livet og dog lever? hvi troer han, at „man bør foragte Sundhed, og dog omhyggeligen
vaager

„vaager derover, ja ønsker sig den bedste. Lands
 „flygtighed anseer han for et tomt Navn. Hans
 „Ord ere disse: Hvad Det er det, at forandre Ops
 „holdssted? — og dog bliver han gjerne, hvis det
 „tilstædes ham, gammel i sit Hødeland. At leve
 „længe eller kort, kommer efter hans Mening ud
 „paa eet, dog forlænger han gjerne, hvis intet
 „hindrer det, sin Levetid, og er munter og glad
 „i sin høje Alderdom.”

Han paastaaer vel, at saadanne Ting bør fors
 agtes, dog ikke saaledes, at man skal undslaae
 sig for Besiddelsen deraf; men blot ikke have
 ængstlig Hang dertil: han støder dem ikke fra
 sig, men seer roelig paa, at de vende ham Nyg
 gen. Hvem skulde Lykken sikrere kunne betroe
 Rigdom end den, af hvilken den uden Knurren
 igien kan modtage samme.

M. Cato, der roeste Curicun og Coruncanium
 og det Aarhundrede, i hvilket nogle faa Selvpla
 der ansaaes for en Forbrydelse, ejede selv 400,000
 Gesterzier, uden Twivl mindre end Crassus, men
 dog mere, end den censoriske Cato: Hvis man
 i Hensigt til Formue vilde sammenligne dem, havs
 de han et større Horspring for Bestesaderen, end
 Crassus for ham. Var endog større Rigdom bles
 ven ham til Deel, havde han dog ikke foragter
 den: thi den Wise anseer sig ikke for uvaerdig til
 Lykkens

Lykkens Gaver. Han har intet Hang til Rigdom, men vil dog heller have den end Intet: han giver den Rum i sit Huus, ikke i sit Hiertæ, han fastar ikke bort hvad han har; men holder sammen derpaa og anseer det som en større Lejlighed for sin Dyd til at vise sig.

22de Kap.

Er der vel nogen Tvivl om, at den vise Mand jo har større Lejlighed til at vise sin Sjæls Størhed under Rigdom end under Hartigdom; ved denne finder kun den ene Dyd ikke at nedslæaes, ikke at tage Modet, Sted, ved Rigdom aabnes derimod en viid Mark for Maadelighed, Ædelmosdighed, Flid, klog Sparsoimmelighed og Højsmoldighed. Den Vise vil ikke forsøgte sig selv om han er af maadelig Best, dog ønsker han sig heller en rank. Er han svag og har mistet eet Øje, finder han sig vel, men ønsker dog heller at have sin Fortilighed.

Med Ønsket herom er altid den Bevidsthed forbunden, at der er noget højere, noget varigere hos ham. Et slet Helsbred vil han finde sig i, et got ønsker han sig. Visse Ting, skiondt de i Hovedsagen ere ubetydelige, saa at de uden Tab for det højeste Gode kunne mistes, bidrage dog noget

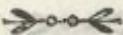
noget til en varig, paa Dyden grundet Glæde.
Rigdom gør samme glade Indtryk paa den Vise,
som god og føjelig Wind paa Sæmanden, som en
mild Dag og et luunt Sted i Frost og Kulde.

Hvilken Viis, jeg taler her om dem af vor
Sekt, som ansee Dyden for det eneste Gode, næg-
ter vel, at disse Ting, vi ellers koldt ligegyls-
dige, have et vist Værd, og ere forholdsvis
fortrinlige. Nogle tillægges temmeligt, Andre
stort Værd: At du ei skal tage fejl, er Rigdom
blant de fortrinligere.

Hvi beleer du mig, siger du, da du ind-
rømmer den samme Plads som jeg? Vil du vis-
de, hvorvidt jeg ikke indrømmer den samme Plads?
Hvis min Rigdom forlader mig, saa tager den
Intet, uden sig selv med sig; hvis den forlod
dig, vilde du staae som slagen, og synes, at du
var forladt af dig selv. — Rigdom indrømmer jeg
nogen, du den højeste Plads. Endelig er Rige-
dommen min, du Rigdommens.

23de Kap.

Lad altsaa være, at forbyde Filosoferne at eje
Penge. Ingen har fodsme Wiisdommen til Ar-
mod. En Filosof maae lange nok eje stor Rigdom,

naar den fun ikke er frarøvet Nogen, ikke bes
 smittet med Andres Blod, ikke erhvervet ved Ude
 suelser eller skjændig Roger; naar den anvendes
 ligesaa anständigt, som den blev erhvervet; naar
 den fun ikke afspreser Andre, end den Avindsyge,
 Culke. Du maae udraabe den for saa stor, som
 du vil: det er dog eerligt Gods; naar der imel-
 lem det meget, som en hver ønskede at være sit,
 ikke er Nogen, som Nogen kan kalde sit. Lyk-
 tens Gunst vil han ikke støde fra sig; heller ikke
 prale af, eller rødme over den Formue, han paa
 en eerlig Maade erhvervede. I een Henseende
 kan han dog giøre sig til deraf: hvis han tor
 aabne sine Dørre, indkalde alle Folk og sige: En-
 hver maae tage hvad han kiender sig ved. O store
 Mand! o ødle Rige! hvis Gierning svarer til
 disse Ord, hvis Formue efter denne Tilladelse ikke
 formindskes; hvis han altsaa tryg og sikker kan
 tilbyde Alle saadan Hrussøgning; hvis Ingen fins-
 der hos ham, hvad han har Adkomst til, da vaar-
 staar jeg, at han frit og aabenlyst tor være riig.
 Som den Wise et vil tillade end en Hvi d ulov-
 lig Indgang i sit Huns, saa vil han og ikke fors-
 kyde, ikke afflaae stor Rigdom, den Lyk-
 ten skianke ham, den der er en Ven for hans
 Dyd. Hvi skulde han misunde den et got Sted:
 lad den komme og saae Plads. Han vil ikke
 prale deraf, ikke ruge derover: det ene robede
 Stelthed, det andet en frygtsom og lav Tænkes-
 maade.

maade. Han vil, som sagt, ikke fordrive den af sit Huus: thi hvad skal han sige, enten: „Du er mig ikke nyttig”? eller: „Jeg forstaaer ikke at bruge Rigdom”? Som een dog heller kører, skøndt han kan giøre Nejzen til Guds, saaledes vil og een helst være riig, hvis han kan: men i al Hæl ansee Rigdom som en flygtig, usædlig Ting, og ei tillade at den bliver ham selv eller Nogen til Byrde. Han vil meddele Andre — I spidse Ører! I holde eders Kiolsflig op! — Meddele vil han: — de Neteskafne, elle dem, han maatte kunne giøre til Neteskafne. Ja! meddele vil han, men med Overleg, med Valg af de Værdigste, som den der erindrer, at han skal giøre Negnskab saavel for Udgivter som Indstægter. Meddele vil han af en rigtig, en roesværdig Grund: thi en ilde anbragt Gave er et skjændigt Tab.

Hans Pung vil staae aaben, uden at være hullet; en saadan, af hvilken Meget kan tages, Intet spildes.

24de Kap.

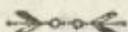
Hvis Nogen troer, det er saa let en Sog at meddele, tager han Fejl. Saare megen Vandskelighed er dermed forbunden, naar man vil udde,

le med Overleg, ikke udserse uden Hensigt efter
 Luune og Indsald. En vil jeg giøre mig forbun-
 den, en Ander vil jeg giengielde, En maae jeg
 komme til Hielp, en Ander maae jeg ynges over.
 Ea maae jeg hielpe paa Hode, da han fortinerer at
 Armod ikke ganske skal nedtrykke og overvinde
 ham. Nogle vil jeg ikke engang give, om de end
 leed Mangel, fordi det ikke vilde nyte, hvad jeg
 end gav dem. Nogle vil jeg tilbyde. Andre ends-
 og paansde. I denne Tag kan jeg ikke være
 skadeslös; jeg kan aldrig bedre faae mange Gields-
 nere, end naar jeg giver bort. „Hvad, raaber
 „En, giver du bort, for at faae igjen?“ Nej,
 men dog saa, at det ikke skal være spildt. —
 En Gave bor man anvende saaledes, at den
 ikke bor fordres tilbage, men dog kan giengieldes.
 En Belgierning maae behandles som en Skat, den
 man dybt nedgraver, og ikke drager frem uden i
 yderste Medsald. Ja hvilke Lejligheder har den
 Rige ikke til at giøre Wel, endog i sit Huns;
 thi hvo indskrænker sin Gavmildhed blot til de
 Mægtige? At giøre vel mod alle Mennesker er
 Naturens Bud — enten de ere Slaver eller frie,
 Losgivne eller Frihaarne; enten de retmæssig el-
 ler for Venstabs Skyld have erholdt deres Fri-
 hed, hvad gør det til Sagen? Overalt hvor der
 er et Menneske, der er Sted til Belgierning. Man
 kan altsaa endog indenfor sine egne Døre anven-
 de sine Penge og vise Edelmodighed; denne be-
 nævs

nævnes saaledes, ikke fordi den skyldes de Ædle, men fordi den har sin Grund i en ædel Sjæl.^{*)} Den Vise ødsler aldrig med sin Ædelmodighed paa de Medrige og Uverdige, trættes og ikke saas ledes derved, at han Intet skulde have tilovers for en Værdig, saa ofte han maatte træffe en Saadan. I skulle altsaa ikke saa skævt sortolke Viisdommens Dyrkeres ædle, kraftfulde og manlige Udsagn. Legger frem for Alt Mærke til dette! Et er det, at legge Bind paa Viisdom, et andet at have opnaaet den; Hün vil sige: „Min Theorie er god nok, men jeg omhumles endnu af mange onde Tilbsjeligheder. Ikke maae du bedomme mig efter min Forkrift, da jeg ikun saavidt jeg kan, danner mig og søger at nane haint store Mønster; først naar jeg har giort saa megen Fremgang, som jeg har foresat mig, kan du fordre, at mine Gierninger skulle svare til mine Ord.“ Men den, der har opnaaet Hajden af det menneskelige Gode, vil tale paa en gandske anden Maade: Først indseer jeg ikke, hvad der berettiger dig til at følde Dom over de Vedre. Jeg har opnaaet, (hvilket alslerede er et Beviis paa det Sande) at mishage de Onde. Men at jeg skal beviže dig, at jeg ikke hader noget Menneske, saa hør, hvad man kan love sig af mig, og hvor høit jeg agter saas danne Ting.

Digs:

^{*)} Jeg har valgt dette Udtryk, som af de siere danske Betænkelser paa denne Øyd kommer i Sammensætningen det latiniske (Liberalitas) nærmest, skindt juist ikke fuldkommen.

Nigdom nægter jeg, er et Gode, thi var den det, maatte den kunne giøre Folk gode, nu kan den ikke kaldes et Gode, efterdi den og sine des hos dette Mennesker: jeg fratiender den altsaa dette Navn. I øvrigt tilseaaer jeg, at det er tilladt, at besidde den, at den er nyttig og skaffer mange Bequemmeligheder i Livet.

25de Kap.

Nu hvad? Hør engang, hvorledes jeg ikke regner Nigdom mellem Livets Goder og hvorledes jeg, hvis jeg besad den, vilde opføre mig anderledes end *I*, efterdi begge Partier stemme overens deri, at man manæ besidde den. Sæt mig i et Huus, hvor Overslod hersker, sæt mig hvor der er Sølv og Guld i Mængde, jeg skal dog ikke agte mig mere for disse Tings Skyld, de ere uden for mig, skondt de ere omkring mig. Sæt mig paa et Gade-Hjørne*), slæng mig hen mellem Tiggere, jeg skal dog ikke agte mig selv mindre, skondt jeg sidder mellem deres Tal, som udstrække deres Haand efter Almisse: Thi hvad gør det til Sagen, om den mangler en Mundfuld Brød, som ikke mangler Lejlighed til at døe: nu hvad — jeg foretrækker dog hitt prægtige Huus for et Gadehjørne. Sæt mig mellem prægtige Sager og smagsfuldt Meublement, jeg vil dog ikke ansee mig

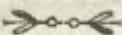
for

*) Hvor Bettlere almindeligtvis staae.

for lykkeligere, fordi jeg kan bære en fin Kjol
eller mine Gjæster sidde paa Skarlagens Tepper.
Jeg vil ikke være ulykkeligere, om jeg skal hvile
mine træte Lemmer paa et Knippe Straae, om
jeg end skal ligge paa en Halm : Madras, hvor
Hylden vælter ud giennem de gamle Pialters revs-
nede Sømme.

Nu hvad? jeg ønsker dog heller at kunne
lægge min Tænkemaade for Dagen kledt i en smuk
nye Dragt af got Toj, end i en laset, hvorigiens-
 nem de nøgne Skuldre stikke frem. Skoindt det
alle Dage git mig efter Ønske, skoindt jeg kunde
modtage den ene Lykønsking efter den anden, skul-
de jeg dog dersor ikke bilde mig mere ind: Lad
denne gunstige Tid forandres; lad end mit Sind
føle idelig Stød ved Tab, Sorg og mangehaans-
de Fortrædeligheder, lad end ingen Time være us-
den Anledning til Klage, jeg skulle dog aldrig mel-
lem disse Elendigheder kalde mig elendig, aldrig fors-
hande nogen Dag; thi jeg har forebygget, at jeg
nogensinde kan vorde ganske ulykkelig.

Nu hvad? Jeg vil dog heller være i det
tilfælde, at jeg maae styre min Glæde, end dæms-
pe min Sorg: Dette kan hin Sokrates sige dig:
„Giv mig til Sejerherre over alle Nationer, lad
„hin Bacchi skonne Bogn føre mig i Sejers-Inds
„tog fra Solens Opgang indtil Theben, lad mig
„end

"end kunne forestrive Persernes Konger Love; jeg
 "vil dog aldrig føle mere, at jeg er et Menneske,
 "end naar jeg forgudes allevegne. Lad mig pluds
 "selig nedskyrtes fra denne Æees Spidse, lad
 "mig blive sat paa en Andens Triumfvogn, for
 "at forsøge en stolt og grusom Gejherres Pragt:
 "ikke skal jeg tænke lavere om mig selv, naar
 "jeg føres paa en fremmed Vogn, end da jeg
 "stod paa min egen." Du hvad? jeg vil dog
 heller sejre, end tages til Fange. Lykkens he-
 le Rige vil jeg foragte, men blev Valget mig
 overladt, vilde jeg udvælge det bedste. Hvad
 som møder mig, maae blive got, dog ønsker jeg
 heller at lette behagelige Ting, som skuffe den,
 der har med dem at giøre, mindre Bryderier,
 maae møde mig. Du maae ikke troe, at der
 gives nogen Dyd, som ei kostet Moje: men
 nogle Dyder trænge til Spore, andre til Bidsel.
 Som Legemet maae holdes tilbage ned af en
 Skraahed, fremskyndes op mod et steilt Sted;
 jaa gaae visse Dyder ligesom ned ad, andre op
 ad. Er der vel nogen Twivl, om Taalmod, Kjæls-
 hed, Wedholdenhed, og hvilken som helsst anden Dyd,
 der har at stride mod Hindringer og Skjæbnens
 Magt, jo maae stige op, stræbe og kjæmpe sig
 frem? Du hvad? er det ikke ligesaas aabenbart,
 at Edelmodigheds, Maadeligheds og Blidheds
 Bane gaaer ned ad. Ved hine maae man holde
 Modet oprejst at det ikke falder, ved disse opmuns-

tre og anspore det. Under trange Raar maae man anvende de syrrigere Dyder, dem, hvis Kraft voxer ved Hindringer uden fra, under overslodige, de betraenkommere, der gaae varligen og holde Byrs den i Ligevaegt.

26de Kap.

Skjent denne Forstjel finder Sted, ønsker jeg mig dog heller dem, hvis Udvællest kostet mindre Bryderie, end dem, som sordre Blod og Soed. Jeg lever altsaa, siger den Wise, ikke anderledes, end jeg lærer: men I høre ikke ret til. Ordenes Lyd naaer kun eders Ører. Betydningen deraf undersøge I ikke? „Hvad Forstjel er der altsaa mellem mig Daare og dig Wise, siden vi begge „ønske at eje?“ Saare megen! Den vise Mand er Herre over Rigdom, Daaren Slave deraf. Den Wise indrammer ikke Rigdom Noget, hos Eder gielde Penge Alt. I vænne Eder saaledes dertil, hænge saaledes ved samme, som om Nogen havde lovet Eder evig at skulle eje dem: den Wise vænner sig midt i Rigdommens Skiod mest til Fores stillingen om Armod. En Feldtherre troer aldrig saaledes Freden, at han ikke skulde bereede sig paa Krig: føres den end ikke, er den dog som erskaret.

I skulde

I stude ved et prægtigt Huus, som kunde
det aldrig opbrende eller falde: I hovmode Eder
af Rigdom, som var den uden for al Fare, som
havde Skjæbne ikke Magt nok til at oddelægge
den. Under Ørkesløshed er Eders Penge Eders
Legetøj; I forudsee ikke den Fare, som er fors-
bunden dermed. Det gaaer Eder som mange vil-
de Folk naar de belejres. Ubekendte med Krigs-
maskinerne og disses Brug betragte de i træg U-
virkomheds de Belejrendes Arbejde, uden at vi-
de hvortil hine Tilberedelser langt borte sigte.
Dette er og Tilfældet med Eder. I indslumre
over Eders Penge, og tænke ikke paa de mange
Tilfæerde, som allevegne true med snart at kunne
berøve Eder Eders kostbare Hytte. Underledes for-
holder det sig med den Wise: ham plyndre
hvo der vil, hvad der egentligt er Haans maae
han dog lade ham; thi han lever glad med det
nærværende, ubekymret for Fremtiden.

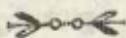
„Intet, siger en Socrates, eller hvilken Ans-
„den, der har erholdt samme Magt og Myndig-
„hed over Tilfældene i Livet, har jeg giort mig
„saa meget til Regel, som det ikke at rette mit
„Liv og Forhold efter Eders Fordomme: Udsser
„kun Eders sædvanlige Skieldssord; jeg vil dog
„ikke ansee det for Haan — men for uselt Vors
„neskraal:“ Dette kan den sige, som har opnaas-
et Wiisdom, den, hvis skyldsrie Sjæl byder
ham

ham iredesætte Andre, ikke fordi han hader dem, men fordi han vil deres Bedste. Hertil kan han lægge:

„Eders Omdømme rører mig, ikke for min, men for Eders egen Skyld, ved at have og ans
grive Dyden udryddes den sidste Forhaabning om
Forbedring. I forærme ligesaa lidet mig, som
de der nedrive Alterne, Guderne; men I vise
et slet Forsat og et slet Anslag, endskindt I ik-
ke kunne skade: Jeg taaler eders Stiklerier, som
Alsfaderen Jupiter Digterens Hiernespind. En
giver ham Vinger, en Anden Horn, En gør
ham til en Hoerkarl og Matteravn, En skildrer
ham som Tyran imod Guderne, en Anden som
Despot mod Menneskene, En, som den, der
har bortsørt og krænket Ustyldige, ja Beslagtede;
en Anden som Fadermorder, som Voldsmænd mod
Fremmed og Fædrene Rige. Hvorved intet Ans-
det er blevet uorettet, end at Menneskene vilde
tabe Skammen over at forsee sig, hvis de antos-
ge saadanne Guder.

Men skindt Eders Udladelser ikke skade mig,
raader jeg Eder dog for Eders egen Skyld: Ag-
ter Dyden! Troer deres Ord, som efter langt
Bekjendtskab med Dyden tilraabe Eder: at det
er noget Stort at hylde den, Noget man føler
alt mere og mere Dag for Dag. Erer den som

Guders

Guderne og dens Lærere som disses Prester. —
Og saa ofte Viisdommens hellige Budstak vorder
forkyndet — da Tyst laaer gunstigt Øre*).

27de Kap.

Langt mere nødvendigt er det, at indskærpe
Eder, at I tavse og opmærksomme høre til, saa
ofte noget af Viisdommens Drakel's Sprog frems-
føres. Maar een rystende med en Bjælde frems-
vaaser Legn **), som man befalede ham, naar en
Gæs

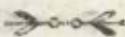
* Favete Lingvis var en Formular, som brugtes ved
de Gamles Gudstjeneste. I vort Sprog kan den
ikke saa egentlig udtrykkes at Oprindelse dertil
fuldelyg indsees: Jeg vover at give den paa oven-
staende Maade. Meeningen man ubbeder sig
ikke ved samme de Tilstædeværendes
gunstige Opmærksomhed for sin Skylb,
men fordrer den for Deres og Sagens e-
gen Skylb.

**) Dette sigter til Cybeles Prester og har som det
følgende Heusyn til Romernes ceremonieuse Skilfe.

Gøgler, som er øvet i at ridsé sig i Kistedt, overs bloder med oploftet Haand, Arm og Skuldre; naar en krøber over Gaden paa Kneerne, hyler og tuder; naar en Olding indhyllet i et Linklæde, med en Laurbærgreen eller Lygte i Haanden, midt om Dagen raaber, at en af Guderne er fortørnet; stimle I sammen, raabe, og med stigende Forbavelse svørge paa, at han er begeistræt af Guderne.

See Socrates! Fra det Fængsel, han ved sin Indtrædelse rensede, og gjorde ærværdigere end ethvert Domhus, raaber han:

„Hvad er det for en Afständighed? Hvortil
 „dette i Guders og Menneskers Øjne affyelige
 „Væsen? At fortale Dyden, at forgivte dens
 „Helligdom med Bagtaellsens smitsomme Mande.
 „Kunne I, da rose de Reiskafne! hvis ikke, da
 „lader dem være i Noe! — Hare I endeligen
 „Lyst at udøve denne affyelige Raadhed, da ven:
 „der Baabnene mod hinanden indbyrdes: Maar
 „I storme imod Himlen, vil jeg ikke dermed si:
 „ge, at I bestorme den, men I spilde Eders
 „Moje. — Engang gav jeg Aristofanes Stof til
 „en Satire; den hele Sværm af komiske Digtes
 „re udøste deres bidende Wittigheder over mig —
 „Hvad kom derudaf? — Min Dyd blev viist i et
 „flareret Lys, just ved det, som skulde have fors
 „dunkt

„ dunklet den; thi det er den gavnligt, at den
 „ drages frem og sættes paa Prøve: og Ingen
 „ skionner bedre hvor stor den er, end de, som
 „ ved at angribe den have følt dens Kraft. Ins-
 „ gen erfarer Klintestenens Haardhed bedre, end
 „ den, som slaaer derimod. Jeg er som Klip-
 „ pen, der staaer affondret i Havets stridde Strom:
 „ de opvorte Golger afslade ikke allevegne fra at slaae
 „ op derimod, og dog kunne de ikke rokke den af
 „ Stedet, ikke giennem saa mange Tidsaldere ved
 „ deres idelige Slag ødelægge den. — Springer
 „ til! gører Anfald! — ved Taalmod skal jeg
 „ overvinde Eder. Hvad der angriber det, som er
 „ fast og uovervindeligt, bruger sin Kraft til sin
 „ egen Skade: — Opsøger dorfor en blod Mat-
 „ rie, som giver efter, i hvilken Eders Pile kuns-
 „ ne hæste. — Men have I Tid til at opspore
 „ Andres Fejl, og falde Dom derover? til at
 „ bekymre Eder om, hvil denne Filosof boer saa bes-
 „ quemt? hvil hin lever saa overslodigt? — I
 „ lægge Merke til Andres Babler, skoudt selv be-
 „ satte med Saar. — Det er som een, der hen-
 „ tærer af den stygge Skab, vilde giøre Mar af en
 „ Skionsheds Vorter og Fregner. — I bebrejde Plas-
 „ to, at han attræede Penge; Aristoteles, at han
 „ modtog dem; Demokrit, at han foragtede dem;
 „ Epicur, at han fortærede dem. Mig selv lade
 „ I høre Phædrus og Alcibiades! — O lykkelige
 „ I, naar I først kunde saavidt, at I
 „ kuns-

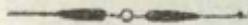
„ kunne næae vore Fejl ! Hvor langt bedre var det,
 „ at I betragtede Eders egne Fejl, som overalt
 „ giennembore Eder, som deels bryde ud med Vold:
 „ somhed, deels rase i Eders Underste. — Saas
 „ vidt er det dog ikke kommen med Menneskene,
 „ at I (Kjendt I kiente lidet til Eders egen For:
 „ fatning) kunne have Tid og Lejlighed tilovers til
 „ at lade Eders Tunge løbe til de Retskafnes Fors
 „ klejnelse.

28de Kap.

„ Dette indsee I ikke; og Eders Udseende
 „ modsigter Eders Omstændigheders sande Beskaffen:
 „ hed. Ligesom Mange sidde roelige paa Circus
 „ eller Skuepladsen; Kjendt deres Huus er fors
 „ vandlet til et Sergehuus, uden at de endnu vis
 „ de det. Men jeg, som seer ned fra det Høje,
 „ jeg seer hvilket Uvejr der truer med at bryde los
 „ over Eder; hvilke Storme, der trække alt nærs
 „ mere og nærmere; hvis Nuv I og Eders ville
 „ blive. Hvad? Omtumles og omhvirvles ikke Es
 „ ders Sind, (Kjendt I lidet mærke dertil) som
 „ af en Rastevind; snart flye, snart attræe I
 „ den samme Gienstand; snart hæver den Eder til
 „ Lykkens Spidse, snart nedstyrter den Eder i Mods
 „ gangs Afgrund ? ” — — — — — *)

E n d e .

*) At her mangler Noget i Originalen sees tydelig
 nok, hvorfor jeg og har tilføjet de sædvanlige Legn,

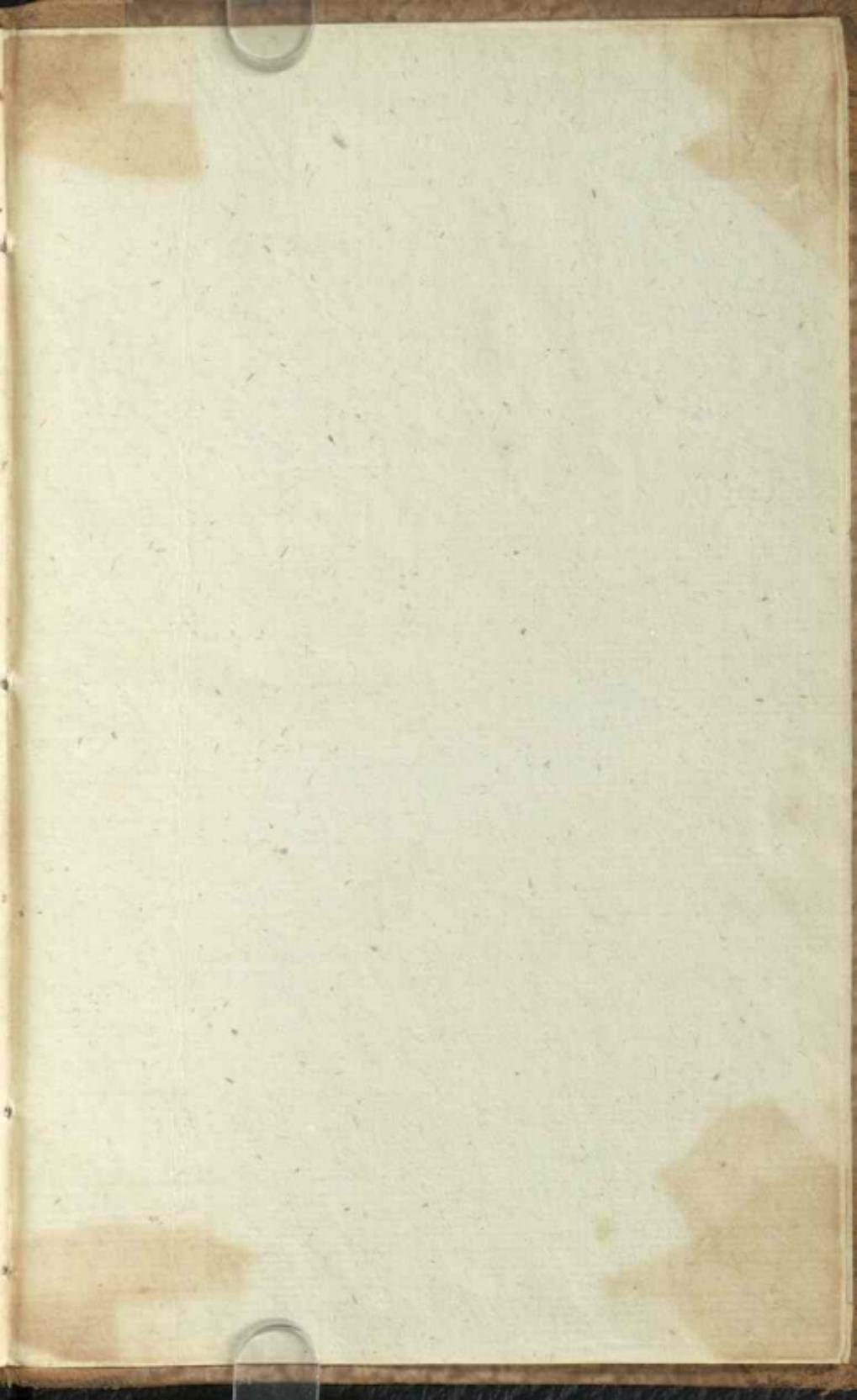

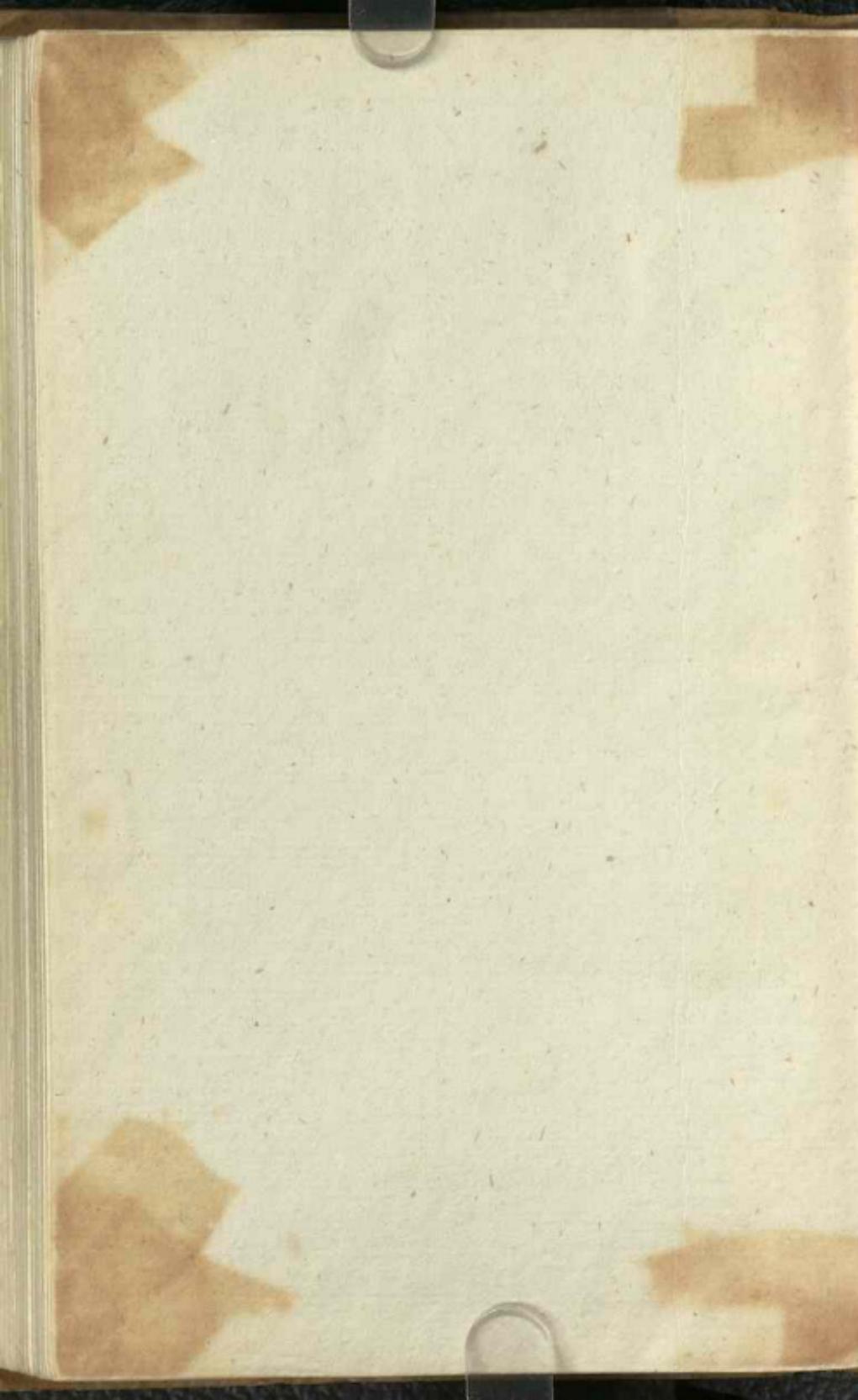

T r y k f e j l .

- Side 18. Lin. 11. heldigt, læs: uheldigt
— 28. Note i. fraraade tilfojes ham.
— 73. Lin. 5. Badehusene, læs: Badehusene
— 81. — 15. skal være; Ikke læs: ikke
— 91. Unm. mimius, læs: mimicis
— 117. Lin. 1. herved, læs: hermed
— — — 16. Omtaler, læs: Omtale
— 139. — 16. Tranier, læs: Tracier
— 140. — 26. Skjolden, læs: Skjoldet
— 153. — 8. imodtaget, læs: medtaget
— 159. — 5. hundrede udstrettes
— 160. — 7. Nogle synes endog Bern, læs: Nogle synes de
endog som Bern
— 165. — 3. Det Skjebnen, læs: til det Skjebnen ... gør du
Udført.
— 166. — 9. Fortsatte, læs: fortsætte.
— 169. — 22. hæderligfuldere, læs: hæderfuldere.
-

196

